

Hedonisme og falske nytelser

Et forsvar av “minimalistisk hedonisme” mot argumentet om falske nytelser

Henning Eidjord

Veileder

Hilde Vinje

Universitetet i Agder 2022

Fakultet for humaniora og pedagogikk

Institutt for religion, filosofi og historie

Forord

Først og fremst vil jeg rette den største takk til min veileder Hilde Vinje, for hennes gode faglige hjelp og vennlige oppfølging gjennom hele prosessen. Jeg ønsker også rette en stor takk til de mange flotte forelesere, medstudenter og venner ved NTNU og UIA, for all lærdom, motivasjon og gode stunder dere har bragt meg. En takk må også rettes til blant annet Leonard David Katz, Fred Feldman, Joe Nelson, James, A. Russell og Kent, C. Berridge for hjelp til å forstå innholdet i deres respektive teorier om hedonisme og nytelse bedre enn jeg opprinnelig gjorde. Aller sist må jeg rette takk til all min familie, og spesifikt til min mamma, pappa og bror Ole, jeg elsker dere.

Sammendrag

I denne teksten gjør jeg hovedsakelig tre ting. Først skisserer jeg en bestemt variant av evaluativ hedonisme, jeg betegner posisjonen som minimalistisk hedonisme. Posisjonen innebærer at hva som gjør livet godt og dårlig for et menneske handler om å oppnå mest mulig nytelse og minst mulig smerte fordelt over et helt livsløp, hvor det ikke har noe å si hvordan de tilegnes, bare deres intensitet og varighet. Det andre jeg gjør er å ta jeg for meg argumentet om falske nytelser i grundig detalj, mest kjent i form av Nozicks tankeeksperiment om nytelses maskinen, et argument som er den hardeste kritikken mot en minimalistisk hedonistisk posisjon. Det tredje jeg gjør er presentere et nytt motargument i debatten om falske nytelser, mitt argument forsøker å vise hvorfor minimalistisk hedonisme ikke lar seg undergrave av argumentet om falske nytelser.

Innholdsfortegnelse

Introduksjon	4
Kapittel 1. Skissering av minimalistisk hedonisme	9
1.1. Hedonisme og konkurrerende teorier	10
1.2. Hva er nytelse og smerte?	15
1.2.1. Et utvidet begrep	16
1.2.2. Innvendinger	18
1.2.3. Ulike posisjoner	20
1.2.4. Hedonisk tone	27
1.3. Nytelse som det “gode”	35
1.4. Hvilke nytelser er mest verdifulle?	41
1.5. Minimalistisk hedonisme	46
Kapittel 2. Forsvar av minimalistisk hedonisme mot argumentet om falske nytelser	50
2.1. Argumentet om falske nytelser	51
2.1.1. Ulike innvendinger mot evaluativ hedonisme	51
2.1.2. Falske nytelser	55
2.1.3. Nyere varianter av argumentet	59
2.1.4. Hvorfor utgjør argumentet om falske nytelser et problem for hedonismen?	63
2.1.5. Tidligere responser på argumentet om falske nytelser	66
2.2. Mitt hovedargument mot livssammenligningsargumenter	70
2.2.1. Mitt hovedargument	72
2.2.2. Lar mitt argument seg forsvare?	78
Konklusjon	85
Litteraturliste	89

Introduksjon

Evaluativ hedonisme er en verditeoretisk posisjon, som i sin mest grunnleggende form foreslår at det finnes et objektivt svar på tvers av tid og sted for hva som gjør livet “godt” for mennesker. Svaret i følge evaluative hedonister, er at det gode liv handler om å oppnå mest mulig nytelse og minst mulig smerte lagt lagt sammen over et helt livsløp, hvor det ikke har noe å si hvordan nytelsene og smertene tilegnes, bare deres intensitet og varighet. Teorien er unektelig noe kontroversiell og har gjennom årenes løp møtt på en rekke motargumenter som forsøker å vise hvorfor teorien er utilstrekkelig. Den kanskje mest kjente og hardeste kritikken er gjerne omtalt som argumentet om falske nytelser, mest popularisert gjennom Nozick (1974) sitt tankeeksperiment om nytelses maskinen. Nozick ber oss forestille en maskin som mens vi er koblet til den, stimulerer hjernen slik at det oppleves som at vi lever et virkelig liv, som er fylt av nytelse, men i realiteten er det vi erfarer selvsagt bare maskin simulert. Livet en slik maskin kunne gitt oss ville uten tvil vært svært nytelsesfullt, men ville ikke et slikt liv manglet flere sentrale ting som faktisk kunne gjort det bedre, slik som: ekte frihet, sannhet, kjærlighet og vennskap? Nozick og en rekke andre filosofer har tatt til inntekt for denne konklusjonen, ved å understreke at de fleste mennesker ikke ville ønsket å koble seg til en slik nytelse maskin hvis de kunne. På den måten kan vi si at argumentet om falske nytelser krever at en evaluativ hedonisk teori gir en forklaring på det følgende problemet: Hvorfor skal vi tro at et liv med mest mulig nytelse hvor det ikke har noe å si hvordan nytelsene tilegnes, er det beste liv for oss hvis majoriteten av mennesker ikke har et ønske om å leve et slikt liv?

Hva jeg gjør i denne masteroppgaven i filosofi, er å tegne opp en bestemt variant av evaluativ hedonisme, for så å fremme et hovedargument for hvordan denne varianten av hedonisme ikke undergraves av argumentet om falske nytelser. Hva jeg presenterer i denne teksten er i hovedsak viderebygging på, utbrodering og integrering av arbeid fra tidligere filosofer og forskere. Det overordnede formålet med oppgaven er derfor å komme med et lite bidrag til den verditeoretiske dialog om hedonisme og argumentet om falske nytelser. Dette faller innenfor det større område som jeg anser for å være et felles prosjekt med positiv psykologi og etisk/politisk forskning mer generelt, som nemlig er et forsøk på å bidra til å finne ut hvordan vi kan gjøre livene til mennesker bedre. Med hensyn til tekstens oppbygning består den først av en kort introduksjon, deretter to kapitler, før teksten avsluttes med oppsummerende konklusjon, der jeg i det første kapitlet vil tegne jeg opp en bestemt form

for evaluativ hedonisme, jeg betegner denne som minimalistisk hedonisme. Navnet er ment å signalisere likhetstrekkene den bærer til posisjonen fremmet av Joe Nelson (2020), Tännsjö (2007), Moen (2012) og (2016), men den bærer også sentrale likheter med hedoniske teorier fremmet av Lawrette (2008), Labukt (2011), Brax (2009) og Katz (1986) og (2008). Med hensyn til sammensetning, så er den minimalistiske hedonismens en variant av monistisk hedonisk tone i spørsmålet om hva nytelse og smerte er, som betyr at nytelsens og smertens essensielle egenskaper er forstått som hvordan de føles. I spørsmålet om hva det innebærer at nytelse er det eneste “gode”, er posisjonen metaetisk naturalistisk og empirisk, hvor nytelse og det “gode” forstås som samme objekt. Det innebærer at vi blir kjent med at nytelse er det gode gjennom direkte erfaring av nytelse. I spørsmålet om hvilke nytelser som er mest verdifulle, følger den en hedonistisk metafysikk, som foreslår at kun intensitet og varighet avgjør en nytelse sin verdi, hvor det har ikke noe å si hvordan den tilegnes. Posisjonen kan derfor omtales som internalistisk, og er derfor i kontrast til blant annet Feldman (2004) sin eksternalistiske kontekstavhengige hedonisme.

Hensikten med å skissere en slik variant av evaluativ hedonisme, er at slik jeg ser det bærer den med seg styrker på flere nivåer sammenlignet med alternative hedoniske og ikke-hedoniske teorier. De viktigste trekkene er først dens ontologiske sparsommelighet, den tilbyr oss med andre ord den mest økonomiske forklaringen (Occhams barberkniv) på hvordan det kan finnes et objektivt svar på det gode liv uten å ende opp i en nihilistisk posisjon, nytelse er det eneste som er godt i seg selv og smerte det motsatte, vi trenger simpelthen ikke postulere eksistensen av flere verdier for å ta høyde for våre verdimeslige intuisjoner. Samtidig foreslår jeg også at bildet minimalistisk hedonisme tegner av menneskets natur og nytelsens vesen sammenfaller med en av de mest plausible tilnærmingene til menneskets psyke og følelsesliv innenfor affektiv vitenskap, nemlig den konstruktivistiske emosjons tilnærmingen forsvart av spesielt av James Russell & Lisa Barrett (2015) og Kent Berridge & Morten Kringelbach (2015) og (2017). Dette er en forskningsmessig tilnærming som bærer samme metafysiske og epistemiske grunnlag som den hedoniske tradisjonen fra Epikureisme, hos de britiske empirister som Hume, Bentham, Mill og til moderne hedonister som Ole Martin Moen, David Brax og Leonard David Katz, som bidrar til å gjøre en slik forening mer naturlig.

Etter å ha gitt en grundig gjennomgang av hva grunnleggende evaluativ hedonisme innebærer, beveger jeg meg videre til kapittel to, hvor jeg først skisserer argumentet om falske nytelser og fremmer mitt hovedargument for hvorfor minimalistisk hedonisme ikke undergraves av argumentet om falske nytelser. Dette innebærer at jeg i første del av kapittelet

tegner opp ulike mulige innvendinger mot evaluativ hedonisme (noen av disse er behandlet kort i første kapittel) og hvordan disse skiller seg fra hverandre. På denne måten kan vi tydeligere få frem hvordan argumentet om falske nytelser skiller seg ut og hva det innebærer. Etter dette beveger vi oss til andre den andre delen av kapittel 2, hvor jeg presenterer mitt hovedargument mot argumentet om falske nytelser, som bygger videre på arbeidet lagt gjennom de to kapitlene opp til dette tidspunktet. Mitt hovedargument er i all hovedsak et forsøk på å sy sammen tidligere sentrale argumenter i debatten, argumenter jeg opplever kan styrke hverandre hvis forent sammen, samtidig som jeg forsøker å bygge videre på dem. Dette innebærer spesielt argumenter fra Labukt (2011, s. 175-180), Weijers (2012), Baber (2008), Tannsjø (2007), Fletcher (2013), Nelson (2020, s. 72-114) og Moen (2016).

Med hensyn til selve innholdet i mitt hovedargument, så foreslår jeg først at argumentet om falske nytelser er en variant av livssammenligningsargumenter, som kan rettes mot alle teorier som foreslår at det finnes objektive verdier (realisme) og de som foreslår det motsatte (anti-realisme). Mitt poeng er at argumentet om falske nytelser kun signaliserer at det ikke finnes en teori som klarer å ta høyde for alle menneskers ønsker, samtidig som at formålet med teorier om det “gode” liv ikke bare er å gjenspeile hvilke ønsker mennesker har, men heller å gi forslag til hvilken retning våre liv burde ha. Jeg supplerer dette poenget med to sammenhengende argumenter, som først er kondisjoneringsargumentet, fremmet av flere ulike hedonister. Kondisjoneringsargumentet er ment å vise at det er gjennom å erfare at ting som frihet, kjærlighet og kunnskap gir nytelse at vi ubevisst over tid tilskriver dem iboende verdi, på samme måte som våre erfaringer med at løgn, uvennskap og ufrihet ofte er kilde til smerte at vi ender opp med å tilskrive falske nytelser negativ verdi. Det andre er klynge argumentet, ment å vise at ikke-hedoniske verdier klynger seg rundt nytelse, men deres godhet opphører uten tilstedeværelse av nytelse, men nytelse kan derimot klare seg uten de andre verdiene. Dette henger sammen med nytelse bildet som blir tegnet opp gjennom teksten, som nettopp tar utgangspunkt i James Russell & Lisa Barrett og Kent Berridge & Morten Kringelbach sine overlappende ideer om grunnleggende affekt og grunnleggende liking. Tanken er at nytelse er et enhetlig fenomen som kan opptre alene som i objektløse nytelser, men også opptre som en komponent i stor variasjon av mentale tilstander, potensielt alle. Dette betyr at all opplevelse av behag og positivitet innebærer at grunnleggende affekt (og liking) må opptre, hvor nytelse nettopp har en essensiell rolle i dirigeringen av vår interesse og utforming av verdier, som nettopp er hva kondisjoneringsargumentet og klynge argumentet foreslår. På bakgrunn av dette blir det et spørsmål om hvorfor vi skal tilføre flere verdier enn de hedonistiske for å forklare våre hedoniske intuisjoner, men det tilbyr oss også

en løsning på hvorfor mange mennesker sine ikke-hedoniske intuisjoner er noe problem for minimalistisk hedonisme.

Med dette som utgangspunkt foreslår jeg at hedonismen har et forrang fremfor andre teorier om det “gode” liv, gjennom ontologisk sparsommelighet, og det som lenge har blitt oppfattet som en hovedgrunn for å avvise hedonisme, nemlig argumentet om falske nytelser, ikke lenger ser ut til å være en velbegrunnet kritikk. Mitt overordnede forslag er derfor at hedonismen som teori bærer med seg flere styrker, og med en verden hvor forskning og filosofi er i stadig utvikling er mitt forslag tilsvarende det vi finner hos Katz (1986), Brax (2009) og Labukt (2011), at vi bør fortsette å utforske mer før vi avgjør hedonismens endelige status. Spørsmål om hva som gjør livet “godt”, er slik jeg ser det blant de viktigste og mest komplekse spørsmål vi bør ta stilling til, hvor min tro ligger på bidrag fra en variasjon forskningsområder og filosofiske felter vil lede til at progresjonen fortsetter.

Kapittel 1. Skissering av minimalistisk hedonisme

I dette første kapittelet av teksten vil jeg tegne opp en bestemt form for evaluativ hedonisme, den vil bli betegnet som minimalistisk hedonisme. Min hensikt er ikke å gi noe omfattende forsvar av posisjonen i seg selv, men heller skissere hva den innebære og hvorfor jeg forsvarer den fremfor alternative hedoniske tilnærminger som vil komme frem gjennom kapittelets ulike deler. Derimot vil jeg i kapittel 2 gi et eksplisitt forsvar av denne formen for evaluativ hedonisme mot argumentet om falske nytelser, som er tekstens overordnede formål.

For å gå frem i dette kapittelet, er det inndelt i fem deler (1.1-1.5). I første del skiller jeg ulike former for hedonisme fra hverandre (psykologisk, etisk og evaluativ) og skiller evaluativ hedonisme fra nærliggende ikke-hedoniske verditeorier, som (preferanseteori, erfaringsbaserte teorier og pluralisme), hvor hensikten er å tydeligere få frem hva som er distinkt ved evaluativ hedonisme. Deretter ser vi kort på hva som utgjør en evaluativ hedonisk posisjon, som er en innstilling til spørsmålene om: (A) “Hva er nytelse og smerte”, (B) “Hvordan vi blir kjent med at nytelse/smerte er det eneste iboende verdifulle/verdiløse” og (C) “Hvilke nytelser og smerter er mest verdifulle”. I del to av kapittelet behandler jeg spørsmål (A) om: “Hva er nytelse og smerte”, og hvilken stilling den minimalistiske hedonismen inntar på dette punktet, en stilling jeg forsvarer fremfor alternative tilnærminger. På samme måte tar del tre og fire for meg henholdsvis spørsmål (B) og (C) og hvilken stilling den minimalistiske hedonismen inntar til dem fremfor alternative tilnærminger. I den femte og avsluttende delen av kapittelet setter jeg sammen den minimalistiske hedonismen med utgangspunkt i del (to-fire/A-C) og viser hvordan den skiller seg fra andre former for evaluativ hedonisme.

1.1. Hedonisme og konkurrerende teorier

Vi kan starte med å skille mellom tre hovedformer for hedonisme, som er psykologisk, etisk og evaluativ hedonisme (Katz, 1986, s. 49-87).¹ Psykologisk hedonisme er en empirisk hypotese om nytelse sin rolle i menneskelig motivasjon, hvor den på sitt sterkeste som forsvart av Bentham, foreslår at all menneskelig handling er kun drevet av et forsøk på å oppnå mest mulig nytelse og minst mulig smerte over tid for seg selv (Labukt, 2011).

Derimot kommer teorien også i en svakere varianten, forsvart av filosofer som John Stuart Mill og Moritz Schlick, de foreslår at mennesker kun er motivert av nytelse og smerte, men kan tillate at vår motivasjon kan feile i å bevege oss (Garson, 2016).

Etisk hedonisme er på den andre siden en normativ etisk teori som foreslår hva som gjør en handling moralsk rett eller gal, avgjøres med hensyn til mengden nytelse og smerte den bringer inn i verden, som trukket frem av Katz (1986, s. 5-48) og Brax (2009, s. 197). Hvor vi overflatisk kan skille mellom egoistiske varianter som foreslår at det er vår egen nytelse som er rett å maksimere, og utilitaristiske som foreslår det er flertallet av mennesker sin nytelse vi skal forsøke å maksimere (Labukt, 2011).² Derimot er evaluativ hedonisme, som er verditeoretisk posisjon, som foreslår at hvor godt eller dårlig (verdifullt/løst) et liv er for et menneske er, avgjøres av mengden nytelse og smerte det inneholder (Moen, 2016).³ På den måten foreslår evaluativ hedonisme at nytelse er det eneste er verdifullt i seg selv, som

---

¹ Vi kan også dele inn i flere former for hedonisme, som estetisk hedonisme (teori om skjønnhet) og kristen hedonisme, pionert av John Piper gjennom sin 1986 bok "Desiring god", hvor Piper beskriver det slik: "Gud er mest glorifisert i oss når vi tar størst glede i ham".

² Dette gjør at vi også kan omtale de følgende teoriene for utilitaristisk hedonisme og egoistisk hedonisme. Legg også merke til at det finnes preferanse teoretiske og pluralistiske varianter av utilitarisme, som forsvart av Thomas Hurkas (2002).

³ Teksten mer overordnet tar sted innenfor den verditeoretiske (aksiologise) dialog, hvor jeg benytter begrepene det "gode" og iboende verdi om hverandre gjennom teksten, for å sikte til tanken om hva som normativt og objektivt sett gjør et liv "godt". Dette er en terminologi jeg benytter for å signalisere at mitt prosjekt forsøker å gå i dialog med hedonister som Moen, Katz, Brax og Labukt. Men like fullt er det mulig å benytte andre begreper for å sikte til de samme ideene, slik som lykke og mening i livet. Likefullt må vi være oppmerksomme på noen av utfordringene med normativ terminologi. Den første er at forskjellige filosofer har blant annet brukt ulike begreper for å behandle spørsmål om normativitet. Aristoteles benytter begrepet eudaimonia, Jean Paul Sartre omtaler autentisitet, Joe Nelson bruker velvære, Richard Taylor snakker om meningen med livet, Martha Nussbaum om livskvalitet, og vi finner mange flere. Her er det ikke sikkert alle begrepene sikter til samme ide, da vi potensielt har å gjøre med ulike dialoger som legger til grunn ulike premisser. Likefullt, virker det rimelig å foreslå nærhet mellom de ulike tilnærmingene med hensyn til spørsmålet de vil avdekke. Det andre er at det samme begrepet gjerne på brukes på flere ulike måter. Et eksempel er bruken av lykke, som tidvis benyttes på deskriptive og normative måter om hverandre. Noen er det lykke brukt som synonym for å sikte til affekten glede, med andre ord en behagelig følelse (Normann-Eide, 2020, s. 189-196). Andre ganger benyttes det normativ, som synonymt med livets mening/iboende verdi. Men enkelte majoriteten av posisjoner foreslår at iboende verdi ikke kan reduseres til subjektivt velvære, som kan lede til en klar kollisjon mellom begrepene. En tredje bruk som skiller seg fra de to andre finner vi innenfor lykkeforskning/positiv psykologi, her finner vi også flere posisjoner for hva lykke er, slik som: livstilfredsstillelse teorier, affektbaserte teorier og hybrid teorier, se Seligman (2009, s. 28-125) og Haybron (2020).

gjør at tradisjonelle verdier som frihet, vennskap, kjærlighet, kunnskap i beste fall bare kan ha en instrumentell rolle i å gi oss nytelse (instrumentell verdi).⁴

De tre formene for hedonisme unektelig nærliggende hverandre gjennom å fokusere på rollen nytelse og smerte spiller i menneskelig motivasjon, handling og verdi, og de forsvarer alle noe vi vil se mer på i del (2.2) som er et utvidet begrep for nytelse og smerte (som foreslår at en rekke mentale tilstander sansefølelser, stemninger, affekter, følelser, kan alle være nytelsesfulle og smertefulle). Det nære forholdet har medvirket til at enkelte hedonister som Bentham og Mill har forsvart alle tre teoriene samtidig, like fullt er det mulig å forsvare de uavhengig av hverandre, noe jeg i denne teksten forsøker å gjøre, med å kun forsvare en bestemt variant av evaluativ hedonisme.⁵ Med hensyn til psykologisk hedonisme, så vil jeg som Leonard Katz (1986, s. 49-87) og Ivar Labukt (2011) beskrive teorien som åpenbar feil. Derimot er filosofer i dag som Justin Garson (2016) positiv til en mildere variant, mens både Katz (1986) og Labukt (2011) fremmer motivasjons argumenter for hedonisme som ligger nærme en svak variant, noe tidligere historiske hedonister som Eudoxus, Epikur og Mill ser ut til ha gjort, på nærliggende måter (Wolfsdorf, 2013, s. 144-180) og Moen (2015). Jeg inntar selv en agnostisk tilnærming til en svakere variant, hvor mitt forsvar av minimalistisk hedonisme er uavhengig av psykologisk hedonisme mer generelt. Likefullt fremmer jeg i teksten argumenter som ligger tett opptil Katz, Labukt og Epikur, uten at jeg anser det som et problem. På samme måte vil jeg ikke forsvare etisk hedonisme, primært fordi dette en normativ etisk teori om rett handling, mens denne teksten vektlegger evaluativ hedonisme er en verditeoretisk posisjon om hva er verdifullt (hvor forsvaret av dem er logisk uavhengig fra hverandre, vil også evaluativ hedonisme i denne teksten bli forsvart uavhengig).

---

⁴ Legg merke til at andre posisjoner kan operere med eksistensen av flere typer verdier, slik som konstitutiv verdi kan være naturlig for en eudaimonisk posisjon. Andre teorier igjen kan gjøre en distinksjon mellom egenverdi og iboende verdi, en distinksjon som kan være naturlig for deontologer. En slik distinksjon kan innebære at egenverdi sikter til verdien mennesket har, hvor iboende verdi sikter til hvor gode liv vi har. En evaluativ hedonisk posisjon trenger ikke i utgangspunktet å operere med mer enn distinksjonen iboende og instrumentell verdi, se Korsgaard (1983) og (Schroeder, 2021).

⁵ Det finnes flere ulike tilnærminger til forholdet mellom verditeori og normativ etikk. Gir det gode opphav til rette, eller er det motsatt, se Scanlon (1998) med "buck passing challenge". Videre fra bestemte dydsetiske tilnærminger, slik som Sokrates, Platon og Aristoteles, så gir det ikke nødvendigvis mening å skille godt og rett. forfekter. Til slutt kan vi også som Korsgaard (1986), foreslå at vi ikke trenger å operere med metaetikk for å kunne bedrive normativ etikk. Heller enn at moralske/verdmessige sannheter begrunnes av metafysiske objekter utenfor oss selv, så foreslår hun heller at fornuften er sin egen autoritet for moral. Vi kan derfor si at avhengig av hvilken posisjon vi forsvarer, så avgjør det om en distinksjon mellom verditeori og normativ etikk gir mening å tegne opp.

På samme måte som evaluativ hedonisme skiller seg de nærliggende teoriene psykologisk og etisk hedonisme, så skiller evaluativ hedonisme seg også fra spesielt tre nærliggende verditeoretiske posisjoner, som er: preferanseteori, erfaringsbaserte teorier og pluralisme.⁶ For å først trekke frem preferanseteori, så foreslår den at hva som er iverboende verdifullt, er at et mennesket sine preferanser virkeliggjøres (Heathwood, 2019). Preferanser kan i den forstand forstås som et menneskets ønsker om at bestemte forhold ved verden skal inntre (noe som gjør preferanse til en bred kategori som innebærer alt av av ønsker og lyst).⁷ Vi kan ha derfor ha flere ulike preferanser, som også kan opptre samtidig, som kan variere i intensitet, være motstridende. De kan være disposisjonelle som at jeg har en preferanse for å ha god søvnkvalitet, samtidig kan jeg ha fremtredende preferanser i form av bevisst lyst, for eksempel lyst på kaldt vann når jeg føler meg tørst. Hvor enkelte av mine preferanser kan være ubevisste når de realiseres (som å bli berømt, men det skjer først etter min død), men de kan også være bevisste som når jeg får dekket min sult etter mat. Noen av mine preferanser vil gi meg tilfredsstillende når de realiseres, andre ikke. Disse egenskapene tillater at vi kan dele inn i en rekke varianter av preferanseteori, hvor ulike posisjoner må avgjøre hvilke preferanser som har mest verdi. Hvor den grunnleggende forskjellen mellom preferanseteori og evaluativ hedonisme, er at hedonisme tilskriver kun verdi til nytelse, mens det å ha preferanser og oppnå dem kan føles ubehagelig/utilfredsstillende noen ganger, samtidig kan vi få nytelse fra ting vi ikke ha preferanse om.

En annen nærliggende teori er det vi kan betegne som erfaringsbaserte teorier, som foreslår at hvis noe ikke utgjør en endring i vår opplevde erfaring, så kan heller ingen verdimeessig endring finne sted.⁸ Alle hedonistiske teorier følger dette kriteriet, med å foreslå at uten forekomst av nytelse og smerte, så kan det heller ikke være forekomst av verdi. Derimot vil ikke-hedoniske teorier som følger erfaring kriteriet måtte foreslå at de erfarte tilstandene som er verdifulle, ikke henter sin verdi fra hvor nytelsesfulle de er, men må heller legge til andre kriterier som avgjør hvor verdifulle erfaringene er, hvor eksempler kan være estetiske, autentiske eller kunnskapsopplevelser. Til tross for forskjeller kan vi trekke frem at hedonisme, preferanseteori og erfaringsbaserte teorier har til felles at de kun foreslår det er en ting som har iverboende verdi (nytelse, preferanse, andre erfarte tilstander), vi kan derfor omtale

---

⁶ Verditeorien bruker gjerne metoder som rasjonell undersøkelse, begrepsanalyse, logisk metode, abduksjon, tankeeksperiment, og integrering av empiri (som deler samme vitenskapsteoretiske grunnlag som posisjonen man forsvarer).

⁷ I denne underdelen bruker jeg preferanse og ønske som synonyme, hvor lyst blir betegnet som en variant av preferanse, men som skiller seg fra andre former for preferanse med at den sikter til et distinkt system i hjernen, noe preferanser mer generelt ikke gjør (Katz, 1986; 2016), (Berridge og Kringelbach, 2015).

⁸ Både Hawkins (2016) og Lin (2021) diskuterer slike teorier.

som monistiske. Ved siden av en slik tilnærming finner vi den pluralistiske, som foreslår det er flere ting har iboende verdi, hvor antallet og hvilke ting som har verdi kan variere mellom ulike varianter av pluralisme (Feldman, 2004, s. 142)), (Moen, 2016). På den måten åpner det opp for at det finnes pluralistiske varianter av hedonisme, preferanseteori og erfaringsbaserte teorier, eventuelt en pluralistisk variant som tilskriver verdi til nytelse, preferanser og andre erfaringsbaserte tilstander. Derimot argumenterer jeg i de neste delene av kapittelet for at en monistisk hedonisme er å foretrekke, og avviser på den måten enhver form for verdupluralisme.

Med dette til grunn, har vi sett hvordan evaluativ hedonisme skiller seg fra psykologisk og etisk hedonisme, samt verdi teoretiske posisjoner som preferanseteori, erfaringsbaserte teorier og pluralisme mer generelt. Vi kan derfor si at evaluativ hedonisme en samlebetegnelse på verditeoretiske posisjoner som foreslår at det eneste som er iboende verdifullt er nytelse (med det motsatte for smerte), hvor nettopp tradisjonelle verdier som kjærlighet, vennskap, kunnskap og frihet, kan ha instrumentell verdi hvis det gir oss nytelse.⁹¹⁰ Til tross for enighet, skiller også ulike varianter av evaluativ hedonisme seg fra hverandre som omtalt innledningsvis, med hensyn til deres stillingtaking på spesielt tre spørsmålene (A) Hva er nytelse og smerte? (B) Hvordan blir vi kjent med at nytelse er det eneste som har iboende verdi? (C) Hvilke nytelser/smerter som er mest verdifulle? Hvor løsningen hedonister foreslår på disse spørsmålene gjerne er knyttet til innvendinger rettet mot evaluativ hedonisme.

Jeg beveger meg nå videre til de tre neste delene av dette kapittelet (2.2-2.4) hvor målet er å trekke frem hvilken posisjon det jeg betegner som minimalistisk hedonisme, hvor jeg i gjennomgang av hvert av punktene først tegner opp noen innvendinger som er blitt rettet mot evaluativ hedonisme på disse punktene, deretter tegner jeg opp mangfoldet av posisjoner vi kan ta før jeg så peker ut hvilken stilling minimalistisk hedonisme inntar. I slutten av

---

⁹Vi kan gjerne gjøre en distinksjon mellom en deskriptiv og normativ tilnærming til verdier. En deskriptiv tilnærming forsøker å beskrive hvilke verdier mennesker har og hvorfor, som gjør at evolusjonær moral biologi og moral psykologi er sentrale faglige innganger. Normativ tilnærming forsøker å si noe om hvilke verdier vi burde ha (Moen, 2012, s. 5-10). Likefullt er ofte skillelinjene mellom tilnærmingene mindre åpenbare, og enkelte vil avvise at en slik distinksjon er meningsfull.

¹⁰ En slik tilnærming som hedonismen står for, representerer også det vi kan kalle en top-down (som vi også kan betegne som fundamentalistisk og deduktiv), fremfor bottom-up og koherentistisk tilnærming (Beauchamp og Childress, 2013, s. 392-420). Dette innebærer at vi forsøker å etablere et eller flere fundamentale prinsipper, som vi kan avgjøre hva som er godt og rett ut i fra. Dette kan innebære tanken om at instrumentelle verdier (og potensielt andre verdier) henter sin verdi fra en fundamental verdi, hvor hedonismen foreslår denne er nytelse, der tradisjonelle verdier som kunnskap, frihet og kjærlighet henter sin potensielle verdi fra nytelse. Tanken er at slike prinsipper anses som universelle, og har prioritet til eksisterende normer, verdier og lover hvis de kommer i konflikt.

kapittelet samler jeg sammen stillingen evaluativ hedonisme har tatt til de ulike spørsmålene slik at det kommer frem hva posisjonen innebærer, samtidig tegner jeg opp noen kontrasterende evaluative hedoniske posisjoner for å tydeligere få frem hva min egen posisjon innebærer.

1.2. Hva er nytelse og smerte?

Hva jeg vil gjøre i denne andre delen av kapittelet, er å fremme et bestemt forslag for hva nytelse er og hvordan enhet i et utvidet begrep kan la seg forsvare mot heterogenitetsinnvendinger.¹¹ Posisjonen jeg forsvarer i denne delen kan betegnes som monistisk hedonisk tone perspektiv, og er derfor i tråd med tilsvarende posisjoner forsvart av Ivar Russøy Labukt (2012) og Ben Bramble (2013). Videre forsøker jeg å vise at hedonisk tone perspektivet er forenlig med og kan hente empirisk støtte fra teoriene om grunnleggende affekt og grunnleggende liking innenfor den psykologiske konstruktivistiske emosjons tilnærmingen slik det er forsvart av James Russell & Lisa Feldman Barrett (2015) og Kent Berridge & Morten Kringelbach (2015). Flere andre filosofer som Murat Aydede (2017), Leonard Katz (2016), Ivar Labukt (2012) og David Brax (2009) har også forsøkt å peke på at deres teorier er forenlige med. Jeg utelukker selvsagt ikke dette, men foreslår at hedonisk tone perspektiv er minst like forenlig som andre nærliggende filosofiske alternativer, samtidig som det bærer med andre fordeler vi vil se i denne delen. Jeg vektlegger også mer detalj om forholdet mellom teoriene om grunnleggende affekt og grunnleggende liking, og det konstruktivistiske bakteppet, enn hva filosofene skissert ovenfor har gjort før meg. Det bilde jeg tegner opp av nytelse i denne delen, faller også innenfor den minimalistiske hedonistiske posisjonen dette kapittelet har til hensikt å skissere, og vil sammenfalle med bilde av det “gode” jeg tegner i neste del og mitt hovedargument mot argumentet om falske nytelser i neste kapittel.

Med hensyn til fremdrift starter jeg denne delen med å se på hva et utvidet begrep for nytelse og smerte innebærer, trekker frem hvordan bevisst og ubevisst nytelse og smerte kan forstås, peker på hva heterogenitet innvendinger innebærer, hvordan ulike posisjoner forsøker å bevare enheten mot dem, før jeg presenterer min egen posisjon.

---

¹¹ To sentrale temaer som faller utenfor dette kapittelet er i hvilken grad nytelse/smerte lar seg måle, og hvordan vi praktisk kan oppnå mest av det i våre liv. For måling av nytelse se (Berridge og Kringelbach, 2017), (Feldman, 2004), (Klockslem, 2009), (Kahneman, Diener og Schwarz, 1999) og for praktisk oppnå mest av det i våre liv se for eksempel (Seligman, 2009). Nærliggende her er også spørsmålet om hedonist/nytelser paradokset og den hedoniske tredemøllen. Andre spørsmål som også faller utenfor er forholdet mellom nytelse og smerte, se for eksempel Bloom (2010), og Leknes & Tracey (2008). Er de motsetninger og kan de opptre samtidig? Se Brax (2009), Russell og Barrett (2015), Katz (2016), (Barrett, 2017), og (Normann-Eide, 2021). Til tross for at hedonister inntar ulike posisjoner om hva forholdet mellom nytelse og smerte er, fremstår det utbredt at de oppfattes som verdimeslige motsetninger (Klockslem, 2009) og (Nelson, 2020).

1.2.1. Et utvidet begrep

Hedonister argumenterer for at kun nytelse er “godt” i seg selv og smerte “dårlig”, men hva legger hedonister i sitt begrep om nytelse og smerte?¹² Vi kan i utgangspunktet dele inn i fire ulike måter nytelse/smerte begrepet kan brukes på (som igjen har flere undervarianter). Det første er det vi kan betegne som et utvidet begrep, som er den forståelsen hedonister tradisjonelt har tatt til inntekt for. I sin mest omfattende form innebærer det utvidede begrepet at alle bevisste erfaringer mennesker kan må som ikke inneholder enten nytelse/smerte, slik som Barrett foreslår (2017, s. 56-83).¹³ Noe som vil innebære alt av sansefølelser, sinnstilstander, affekter, emosjoner, minner og kognisjoner (og mer), hvor alle har evnen til å være nytelsesfulle og smertefulle.¹⁴ Derimot finner vi smalere tilnærminger, som innebærer at nytelse og smerte er mer begrenset i sin rekkevidde, som fremstår å være Normann-Eide (2020, s. 189-194 og 196-197) og LeDoux (2019, s. 337-369) sin tilnærming, som foreslår for eksempel at nytelse og smerte bør beholdes sansefølelser, mens for behagelige/ubehagelige affekter/emosjoner bør vi bruke “valens”. Men her er det også uenighet mellom ulike forsvarere hvor grensene skal trekkes.¹⁵ Videre finner vi den folkepsykologiske tilnærmingen, som i utgangspunktet innebærer bruken av begrepet nytelse/smerte i dagligtale (her kan vi på diverse måter studere hvordan begrepene faktisk brukes), hvor vi finner individ og kulturforskjeller, men også tilstedeværelse av både bredere og smalere bruk av begrepet, noe som tidvis brukes til å forsvare at et utvidet begrep faktisk gjenspeiler en underliggende enhet/naturlig størrelse, som forsvart av Katz (2016, N1). Til slutt kan vi trekke frem en eliminerende tilnærming, som foreslår at både det smale og utvidede begrepet burde forkastes både innenfor filosofi og forskning¹⁶ da ingen av dem

---

¹² Det finnes ingen internasjonalt akseptert definisjon av nytelse hverken i utvidet eller smal forstand, verken blant forskere eller filosofer. Det finnes heller ikke for utvidet smerte begrep, men når det kommer til det smale smertebegrepet (ikke det utvidede), ofte betegnet som sensorisk smerte (selv om det har en affektiv komponent), så finner vi en internasjonalt akseptert medisinsk definisjon, se Fors og Stiles (2017, s. 33) og Aydede (2019, 1.2, 4.2, 6.1). Men sensorisk smerte må også atskilles fra sensorisk ubehag i form av ubehagelig smak, lukt, lyd og mer.

¹³ Med hensyn til det utvidede begrepet for nytelse og smerte, så foreslår enkelte filosofer at det kan være et annet begrepspar som kan være mer treffende å bruke, hvor noen av de mulige kombinasjonene vil være fra ord som: (nytelse, lykke, velbehag) med (smerte, ubehag, lidelse). Det finnes styrker og svakheter med ulike kombinasjoner, og både Nelson (2020), (Crisp, 2006) og Labukt (2011) er noen av dem som behandler spørsmålet grundigere enn jeg velger her. I denne teksten følger jeg majoritetens bruk, og benytter derfor nytelse og smerte.

¹⁴ Andre foreslår at vi også har nøytrale erfaringer fri fra (valens) nytelse/smerte (Russell, 2003), eventuelt forstått som nøytral valens (Aydede, 2018).

¹⁵ Legg merke til at alle forsvare av et smalere begrep for nytelse ikke trenger å godta et utvidet begrep bevart gjennom en pluralistisk strategi.

¹⁶ Selv om det folkepsykologiske begrepet viser seg å være misvisende, trenger ikke eliminativister å foreslå andre slik vi benytter begrepet i dagligtale.

gjenspeiler underliggende enhet og er for upresise. Både i østlig og vestlig filosofi ser slik kritikk ut til å tidvis gjøre seg gjeldende. Et eksempel med hensyn til smerte er Daniel Dennett (1978) og (1988).

Men for dem som ønsker å forsvare enten eksistensen av et utvidet eller smalt begrep, er det enda et terminologisk punkt som må trekkes frem, nemlig distinksjonen mellom bevisste og ubevisste nytelser og smerter. Grunnen for dette er at disse begrepene noen ganger brukes på svært forvirrende måter som er vektlagt av (Katz, 2016), (Barrett, 2017) og (LeDoux, 2019). For å skape oversikt, så kan vi i utgangspunktet skille mellom to måter å snakke om både bevisst og ubevisst nytelse og smerte. Med hensyn til bevisste nytelser og smerter kan de først være bevisste i den forstand at vi tenker over at vi befinner oss i nytelse/smerter mens den pågår (jeg kan spise en bit med sjokolade mens jeg tenker over hvor nytelsesfull den er). Den andre formen innebærer at nytelser ofte kan trekke vår oppmerksomhet (i motsetning til sensorisk smerte) bort fra denne tanken om at vi nyter, vi kan oppslukes i aktiviteter vi nyter, slik som å ha sex, klatre en fjellvegg eller se en god film, med andre ord flyt tilstander (Csikszentmihalyi, 1990). Likefullt hvis noen faktisk spør oss om vi nyter det vi holder på med, vil vi kunne svare ja umiddelbart, vi har introspeksjonistisk tilgang på hva vi føler (Moen, 2013).

På den andre siden, så er den første formen for ubevisst nytelse og smerte noe som vi kan illustrere med et eksempel vi finner hos Ben Bramble (2013) og (2020), som handler om et kjøleskap som har lenge stått å durt, slik at vi ikke registrerer ubehaget. Hvis vi spør personen om han/hun befinner seg i ubehag vil ikke personen ha introspeksjonistisk tilgang på det og svare nei, men hvis kjøleskapet går tom for strøm en dag, så vil personen oppleve nytelse over at lyden ga seg (samme scenario kan brukes hvis en uregistrert nytelse gir seg). Vi kan med andre ord føle oss bra eller dårlig uten å være klar over det i følge en slik tenkemåte. Den andre formen for ubevisst nytelse/smerter, har å gjøre med at mange nytelse/emosjonsforskere forsvarer at nytelse/følelser bærer med seg flere komponenter, som ansiktsuttrykk, fysiologi, hjerneaktivering og “distinkt måte de føles på” (Aydede, 2017) (Russell og Barrett, 2015, s. 1-20). I deres forståelse av hva nytelse er, så ligger ikke denne ene og alene vekten på den “følbare” delen, men på nettverk som aktiveres i hjernen, ansiktsuttrykk og atferd som kan opptre med og uten følte kvaliteten. På den måten blir det mulig for dem å snakke om ubevisste nytelser som i en forstand er sterkt ubevisste, hvor ikke det er noen følbare kvalitet til stede, men hvor de andre komponentene opptrer (Berridge &

Kringelbach, 2015), (Winkielman et al., 2005), (Scarantino og de Sousa, 2021). Derimot tar bestemte emosjons forskere som Lisa Feldman Barrett og Joseph LeDoux opposisjon til både at ubevisst nytelse/smerte i første eksempel eksisterer, og med hensyn til den andre typen at en slik måte å snakke og tenke om følelser (nytelse/smerte) på som misvisende, hvor filosofer som Leonard Katz følger dem på dette punktet (1986). I tråd med navn som Barrett, LeDoux og Katz, avviser jeg at den første formen for ubevisst nytelse er nytelse (hvis ikke vi enten reflekterer over det eller har introspeksjonistisk tilgang, så er det ikke nytelse), og anser terminologiske valg som tillater å snakke om sterkt ubevisste nytelser som misvisende.¹⁷

1.2.2. Innvendinger

Nå som vi har fått på plass hva et utvidet begrep for nytelse og smerte innebærer, men før vi ser på noen av de spesifikke innvendingene mot et slikt utvidet begrep (heterogenitet innvendinger), hvorfor trenger vi å ta stilling til dem? Kan vi ikke som Ivar Russøy Labukt (2011, s. 41-43), og Frode Nyeng (2010, s.) utforme en pluralistisk tilnærming hvor alle nytelser bindes sammen av familielikheter, fremfor behovet om at det må finnes enhet blant alle nytelser? Grunnen til at en slik respons ikke nødvendigvis er tilstrekkelig, er først at eliminativister argumenterer for at selv et pluralistisk (og smalt begrep) ikke lar seg forsvare, det er med andre ingen selvfølge at noe akademisk bruk av nytelse/smerte begreper lar seg forsvare. Hvis det er tilfelle, vil enhver normativ teori som bygger på en slik utvidet forståelse (spesielt hedonisme) kollapse. Videre, sett fra hedonismens perspektiv, så er en av den sine styrker "enkelhet", den forklarer verdens verdimangfold kun med å tilskrive iboende verdifullhet/verdiløshet til nytelse/smerte. En pluralistisk tilnærming fjerner denne enkelheten fra hedonismen. Samtidig hvis hedonister først må ta steget over til pluralisme, så fremtvinges spørsmålet som Nozick (1974, s. 42-45) ønsker å vekke i oss med erfaringsmaskinen, hvorfor ikke bare legge til ikke-hedonistiske verdier også? På denne måten ser vi overflatisk noen av argumentene mot et utvidet begrep for nytelse/smerte.

Dette tar oss videre til selve heterogenitet innvendingene, som kommer i flere varianter, hvor det er spesielt to sammenhengende vi vil se på.¹⁸ Innvendingene finner sted på

---

¹⁷ Barrett (2017) og LeDoux (2019) kritiserer blant annet bruk av begreper som nytelse, smerte og emosjoner, når det ikke er bevisste subjektive erfaringer det siktes til, men for eksempel atferdsrespons som kan forekomme uten noen "følt kvalitet" tilstede.

¹⁸ Det finnes flere heterogenitetsinnvendinger enn de jeg behandler i teksten, slik som eliminativistisk kritikk. Katz trekker også frem en mulig heterogenitet mellom lyst og like(nytelse) hos Berridge, men dette må heller

bakgrunn av en den folkepsykologiske oppfattelsen om at begrepet nytelse går på tvers av en rekke ulike mentale tilstander som alle deler den underliggende egenskapen at de føles “behagelige”. Den første av innvendingene finner vi i dialogen Filebos der Platon bruker sitt talerør Sokrates til å fremme følgende argument:

Men nytelsen vet jeg, er fargerik, og vi må som sagt begynne med den, og tenke over og undersøke hvilken natur den har. For uttalt slik uten videre er den noe ett, men den har da vel antatt mange slags skikkelser, også ulike hverandre på en måte. Se nå bare: vi sier jo at det mest tøylessløse menneske nyter, men også at den sindige nyter selve det å være sindig. Vi sier også at en idiot nyter selv om han er full av idiotiske meninger og håp, men at den forstandige nyter selve det å forstå. Og når noen påstår at disse nytelsene er lik hverandre, så vil vel han med rette bli ansett for å være en idiot? (12c-e)

Den andre innvendingen vi ser på, finner vi hos Fred Feldman, den går slik:

“Consider the warm, dry, slightly drowsy feeling of pleasure that you get while sunbathing on a quiet beach. By way of contrast, consider the cool, wet, invigorating feeling of pleasure that you get when drinking some cold, refreshing beer on a hot day.... They do not feel at all alike”. (2004, s. 79)

Så hva er det egentlig kritikken overfor trekker frem?¹⁹ Sokrates trekker frem at det han oppfatter som motstridende mentale tilstander kan begge beskrives som nytelsesfulle, og Feldman foreslår dette ved å trekke frem at når vi gjennom introspeksjon forsøker å lete etter enhet blant de ting vi kaller nytelse, så er ingen slik enhet å finnes med hensyn på hvordan de “føles”. Allerede her kan det tenkes at en forklaring fra de som vil forsvare et utvidet begrep kreves. Men hvis vi like fullt bygger videre på kritikken til Sokrates og Feldman, så kan vi at det utvidede begrepet for nytelse og smerte nettopp går på tvers av en rekke ulike mentale tilstander, slik som sanseformmelsler/persepsjoner, ulike følelsetyper (stemninger, affekter, emosjoner, sinnsstemninger), og lyst/begjær. Men disse mentale tilstandene som Sokrates og Feldman trekker frem, ser ut til å skille seg fra hverandre på flere måter. Vi kan først bare spørre hva er forholdet mellom sanseformmelsler og affekter, og hvordan affekter og emosjoner skiller seg fra hverandre?²⁰ Her finnes vi forskjeller på flere nivåer

---

forstås som en konseptuell oppbrytelse enn en substansiell og derfor ikke noe å ta stilling til. Men selvsagt kan det oppstå nye kritikker i fremtiden.

¹⁹ Platon og Feldman sitt poeng er ikke å forsøke å vise at enhet ikke lar seg forsvare, men det er heller for å forsvare bestemte posisjoner, og samtidig kan deres nytelses posisjoner knyttes til å gjøre normative distinksjoner mellom gode og dårlige nytelser. Samtidig kan vi registrere at Feldmans argumenter baserer seg på et poeng allerede vektlagt av Sidgwick: nytelser føles ikke like.

²⁰ Hva er forholdet mellom bevisste sanseformmelsler og ulike følelsetyper emosjoner, affekter og stemninger (det finnes selvsagt flere ubevisste sanser, slik som ? Uavhengig av posisjon vi inntar (og terminologiske vurderinger), kan muligens si at forholdet ofte er sammenvevd. Sanseformmelsler kan medvirke til å utløse følelser, og er ofte en komponent ved dem (selv om enkelte beskriver dem som mer eller mindre det samme (Helm, 2002). Hvor flere av de samme komponentene som opptrer ved ulike følelsetyper også kan opptre ved sanseformmelsler, slik som valens (behagelig/ubehagelig), intensitet, varighet, de kan motivere til handling,

hjerneaktivitet, fysiologisk aktivering, motivasjon, kognitive evalueringer, atferd, fenomenologi, kroppslig lokalisasjon og mer. Men selv ulike sansefølelser, som det å smake noe, se noe og berøre noe kan være svært ulike. Hvis vi ser videre kan det selv innenfor bare en sans slik som smak være stor variasjon (salt, søtt, surt, bittert, unami).²¹ Men tenk også bare innenfor samme følelse, hvordan følelser (affekter) som sinne og glede kan variere i uttrykk fra (eufori, ekstase og sinnssro), og det å være (sur til å oppleve raseri) både fenomenologisk og nevrofysiologisk kan det være stor variasjon innenfor samme følelse. Spørsmålet om heterogenitet er derfor det følgende: hvordan kan vi på bakgrunn av dette mangfoldet forvente at samme nytelse og smerte kan opptre på tvers av all denne variasjonen?

1.2.3. Ulike posisjoner

Vi har så langt sett på hva som legges i et utvidet begrep om nytelse og smerte samt hvilke innvendinger en slik forståelse møter på (heterogenitet innvendinger). Men hvordan kan et utvidet begrep for nytelse forsvares, hvordan kan vi finne enhet i et utvidet begrep som tar høyde for all variasjonen allerede tegnet opp? Før vi svarer eksplisitt på dette spørsmålet, la oss registrere først at nytelse fremstår å bære med seg flere komponenter, slik som at det føles behagelig (som tillater oss å gjenkjenne når vi opplever det), men det bærer også med seg positive holdninger (vi liker hvordan det føles), vi er ofte motivert til å oppsøke det og forsøke på å beholde det når vi først har det. Men nytelse kan også beskrives på flere nivåer, som hjerneaktiviteten som foregår når vi opplever nytelse, ansiktsuttrykket vi utviser, fysiologisk reaksjon i kroppen, og atferden vår. Dette gjør at vi kan stille flere av de samme spørsmålene om nytelse som vi stiller innen emosjonsteori. Jeg sikter da til spørsmål slik som: hva er den mest sentrale komponenten ved nytelse, hvilke og hvor mange komponenter

---

kan gi ansiktsuttrykk, fysiologisk reaksjon (som ved høy varme eller angst), kontekst og fortolkning er påvirkelige (formen på det vi spiser påvirker smaken, slik samme lyd i ulik kontekst kan gi ulik følelse) (Bloom, 2010)(Tye, 2021, 1.-2.) (Grelland, 2020). Men det virker også å være forskjeller mellom dem med hensyn til kognitiv kompleksitet, grad av motivasjon (foruten nytelse/smerte), temporalitet (sanser er rettet mot øyeblikket, mens følelser også kan rettes bakover og fremover i tid (Seligman, 2009), ofte tydeligere fortolknings element (påvirket av språk, verdier, kultur) (Wierzbicka, 1999), tydeligere fysiologi. Hvor sansefølelsen ofte har tydeligere kroppslig lokalisasjon, slik som kløe på armen, eller sensorisk smerte i kneet, mens glede ikke har det (til tross for erfart fysiologi).

²¹ På samme måte kan selv sensorisk smerte deles inn i ulike former igjen, som nociceptiv, nevropatisk, idiopatisk og psykogen smerte.

innebærer nytelse, er det noen komponenter som alltid opptrer, finnes enhet på flere nivåer og hvordan virker komponentene sammen?²²²³

På denne måten kan vi forstå ulike posisjoner som å forsøke å bevare enhet i utvidet begrep (og derav si hva nytelse er), som å vektlegge ulike av komponentene vi registrer at nytelse ofte innebærer som sentrale. Likevel vektlegger de fleste posisjoner kun en komponent, men noen vektlegger flere, som Aydede (2017). Enkelte teorier forsøker også å beskrive nytelse på flere nivåer, men ofte nøyer filosofer seg med å vektlegge den siden de anser som mest essensiell.²⁴ Dette åpner selvsagt for en stor variasjon av mulige teorier (David Brax, 2009, s. 18), hvor noen av hovedposisjonene er: (1) Følt kvalitet perspektiv, (2) Holdnings posisjon, (3) Hybrid posisjon, (4) Motivasjonsposisjon (5) Disposisjonalistisk posisjon (6) Funksjonalistisk posisjon. Vi kan si at alle posisjonene kommer i flere undervarianter, og kan deles inn i monistiske og pluralistiske varianter. Hva jeg vil gjøre i resten av denne delen er først å gi en gjennomgang av de ulike posisjonene, før jeg følger opp med å gi en grundigere fremstilling av følt kvalitet perspektiv, før jeg avslutningsvis gir en fremstilling av min egen posisjon som er en undervariant av følt kvalitet perspektiv. Min egen posisjon er hedonisk tone, og forsøker å forene den med den psykologiske konstruktivistiske emosjonsteorien, for så å forsvare den heterogenitet innvendinger.

Med hensyn til ulike posisjoner, er den første følt kvalitet posisjon som argumenterer for at alle de ting vi kaller nytelse knyttes sammen i kraft av hvordan de føles, ulike nytelser føles rett å slett like (Nelson, 2020, s. 28-32). I opposisjon til følt kvalitet tilnærmingen finner vi holdning tilnærmingen, som foreslår at nytelse er en innstilling (holdning) vi har til våre

---

²² Som vi vil se hos Russell & Barrett og Berridge & Kringelbach, så sikter deres ideer om grunnleggende affekt og grunnleggende liking til en nevrofysiologisk funksjon i kroppen som ofte innebærer en bevisst komponent som er følelsen av nytelse. Men den bevisste komponenten trenger ikke alltid opptre for at motivasjon og læring skal forekomme. Vi må derfor være varsomme både på hva vi faktisk sikter til med nytelse, og hva vi faktisk mener når vi undersøker hva som er nytelsen sin funksjon. Vi kan i spørsmålet om funksjon innta en epifenomenalistisk tilnærming hvor følelsen av nytelse ikke har noen funksjon, som Protark i Filebos ser ut til å gjøre, eller for eksempel det motsatte som hos Victor Johnston (2003).

²³ Det er mye likhet innenfor ulike teorier om nytelse, da ulike teorier observerer at nytelse ofte bærer med flere komponenter, hvor det sentrale spørsmålet er hva er de sentrale komponentene. Hva som er forholdet mellom nytelsen og de andre komponentene i erfaringen (er nytelse og objektet isolerte som opptrer sammen, smelter de sammen, utløser de hverandre, dirigerer nytelsen objektet)?

²⁴ Monistiske varianter er klart mest utbredt, og foreslår at alle de ting vi fra utvidet begrep betegner som nytelser og smerter er knyttet sammen ved at de deler en eller flere underliggende egenskaper som gjør dem til et distinkt fenomen. Pluralistiske teorier på den andre siden foreslår at alle de ting vi kaller nytelse ikke deler en felles underliggende egenskap, men at alle nytelser deler en egenskap med minst en annen nytelse, noe som gjør at (Labukt, 2011) og (Nyeng, 2010) har brukt familielikheter som metafor, mens Roger Crisp har brukt ulike farger som metafor (hvor spesielt Labukt (2011) tegner opp to plausible pluralistiske varianter av hedonisk tone).

erfaringer, som vil gjøre det til en mental tilstand.²⁵ Holdning tilnærmingen innebærer med andre ord at vi har en bestemt holdning som er rettet mot objekt, for eksempel vi tar nytelse i solnedgangen, hvor å nyte er holdningen og solnedgangen er objektet. Men denne holdningen er ikke noe vi spontant velger, på samme måte som person velger om vi er positive eller negativt innstilte til en nyhet vi leser i avisen. Videre finner vi en rekke varianter av holdning tilnærmingen, som skiller seg fra hverandre, med hensyn til hvilken holdning det er som binder nytelser sammen, hvilken type objekter holdningen kan ta, men også hva som er forholdet mellom holdningen og objektet (former holdningen objektet eller ikke) og om vi skal forstå holdningen som intern til erfaringer eller ekstern? Fred Feldman forsvarer at nytelse er en proposisjonell holdning (han kaller å “nyte”), men Feldman foreslår at det er holdningen i seg selv som er nytelse.²⁷ Dette innebærer at holdningen både kan rettes mot sansesfornemmelser og proposisjoner, men selve holdningen som er nytelse, er en modus bevisstheten inntar og bærer ikke med seg noen “følt kvalitet”, slik som sinnstilstanden å tro (2002) og (2004). Dette innebærer også at for Feldman, så har nytelse intensjonalitet, det er alltid objekt rettet. Nytelser har for Feldman som Platon foreslår i Filebos, et proposisjonalt innhold og derfor sannhetsverdi, noe som normativt tillater Feldman å skille mellom ekte og falske nytelser.

Videre er det hybrid posisjon er en kombinasjon av ulike posisjoner, men mest utbredt er kombinasjon av hedonisk tone og holdningsperspektivet, som innebærer at alle de ting vi kaller nytelse knyttes sammen med at det foreligger en distinkt følelse og en distinkt holdning som opptrer (Aydede, 2018), (Lin, 2017), og (Pallies, 2021), dette bevarer helt klar opplevelsen av følelse og holdninger assosiert med med nytelse. Videre finner vi motivasjonsteorier (de kan også betegnes som begjær teorier), hvor en kjent forsvarer Chris Heathwood. Han argumenterer for at nytelse er de erfaringer vi foretrekker at fortsetter mens vi befinner oss i dem (når vi slutter å foretrekke at de fortsetter, så er det ikke lenger nytelse).²⁸ Videre finner en disposisjonell tilnærming, kanskje mest kjent forsvart av

---

²⁵ Mental tilstand er forstått som er en bredere kategori (som innebærer erfaringer, men også minner, intensjoner og mer, mentale tilstander kan påvirke innholdet i våre erfaringer uten å gjøre seg fremtredende).

²⁶ Med hensyn til folkepsykologi, så fremstår hedonisk tone perspektivet som det mest utbredte, som nemlig er at nytelser kjennetegnes ved måten de føles på (de føles gode), som lenge også var det mest utbredte ståstedet blant filosofer/forskere. Men Sidgwick sin introspeksjonistiske kritikk om at nytelser ikke “føles” like, medvirket til at mange heller tok til inntekt for en holdnings posisjon, som i dag blitt mest utbredt (Moen, 2013) (Katz, 2016, 1.-2.3.4), (Labukt, 2012), (Aydede, 2017).

²⁷ Hvis holdningen er hva nytelse er, så tillater det ikke at holdningen kan opptre i andre sammenhenger mot andre objekter. Derimot hvis vi forstår nytelse som holdningen å like rettet mot bestemte objekter, så tillater dette at holdningen kan opptre uten at vi erfarer nytelse.

²⁸ Daniel Kahneman ser også til å falle innenfor et slikt perspektiv, hvor han argumenterer for at vi må forstå nytelse som styrken på vår disposisjon til å ville at tilstanden (følelsen) vi befinner oss i skal fortsette.

Gilbert Ryle, så ser han ut til å foreslå at nytelse er en atferdsmessig disposisjon, men andre ord en måte å være engasjert i en aktivitet på, hvor vi er disponert til å reagere på bestemte måter ved avbrytelse (han avviser nytelse som en intern momentær episode), dette vil eventuelt gjort nytelse lettere å studere.

En funksjonalistisk (monistisk) tilnærming, foreslår at enheten blant nytelser og den viktigste komponenten ved dem, er funksjonen(e) nytelser utgjør (hvor ulike posisjoner vil foreslå hva denne funksjonen er. To av de funksjonalistiske teoriene vi finner, er dem Platon og Aristoteles. Platon forsvarer en slik variant i dialogen *Filebos*, ved det vi kan betegne mer spesifisert som restaurerings tilnærmingen.²⁹ Nytelse er med andre ord sjelens registrering av at kroppen har befunnet seg i en ubalansert (f.eks syk, sulten, tørst, trøtt tilstand) og beveger seg tilbake til den naturlige balanserte tilstand fra at den befant seg i (nytelse signaliserer/representerer denne prosessen), hvor smerte er det motsatte.³⁰ Aristoteles fremfor å forsvare at nytelser er noe signaliserer kroppens tilbakevendelse til sunnhet, så er nytelse noe som i utgangspunktet oppstår når kroppen allerede har dekket grunnleggende behov, gjennom den uforstyrrede utøvelsen av allerede perfeksjonerte aktiviteter (det hjelper å rette vår oppmerksomhet og fullbyrde aktiviteter).³¹

Vi har nå sett på noen av tilnærmingene til hva som utgjør nytelsens enhet (eventuelt hva nytelse er), hvor de ulike forslagene på ulike måter forsøker å bevare enhet, og som bærer med seg ulike styrker. Men hvilke generelle utfordringer bærer disse posisjonene med seg, som jeg foreslår hedonisk tone tilnærming kan unngå? Først og fremst vil enhver nytelse posisjon som ikke vektlegger den følte kvaliteten bære med seg konstraintuitive implikasjoner,

---

²⁹ Brooks Sommerville (2019) beskriver synet til Platon som en variant av holdning perspektivet i denne dialogen, men jeg opplever like fullt ikke at min lesning kolliderer med den han gjør.

³⁰ Platon trekker også frem antesiperende nytelser/smerter i dialogen, som når vi gleder eller gruer oss til noe bestemt (men her er det gjenkallelse fra tidligere erfaring fremfor sjelens registrering av tilbakekomst/bortgang fra den naturlige tilstand som gir nytelsen/smerten. Men dette åpner for at nytelser og smerter kan tre om hverandre (gleder oss til mat selv om vi er sultne), beskrevet som urene nytelser. Men vi kan også feilbergne hvor mye nytelse noe vil innebære, forveksle fravær av smerte med nytelse og få nytelse med utgangspunkt i en løgn (alle disse kvalifiserer som falske/usanne nytelser). Nytelser følger derfor kriterier, er intensjonelle (de har objekter) og derfor som utsagn sannhetsverdi (proposisjonalt innhold), som tillater for normativt skille mellom gode og dårlige nytelser. De gode nytelsene er de som er rene, som opptrer uten et forutgående registrert ubehag (ubevist), for eksempel ved lukten av roser. Dårlige nytelser er dårlige fordi de feiler i sin funksjon, signalisere returen til den naturlige tilstand.

³¹ Nytelse er en grunn for handling og som Platon, så foreslår derfor Aristoteles at nytelse bidrar til å signalisere hva som er godt. Dette gjør også at Aristoteles vil argumentere for at det finnes opplevelser som kan fremstå som nytelser for den som har dem. For eksempel når en sadist opplever det som virker å kunne være en nytelse ved å plage andre, så er ikke det som oppleves en nytelse ifølge Aristoteles. Vi kan for eksempel sammenligne det med funksjon i et organ eller en sans, hvor en hallusinasjon av et tre, ikke er persepsjonen av et tre (men en innbilning ifølge Aristoteles). Dette er kanskje ikke noe mer absurd tilnærming enn når emosjons teoretikere som Andreas Scarantino snakker om ubevisste emosjoner, eller Frode Nyeng snakker om misattribuert forelskelse.

men som Heathwood trekker frem, alternativet er enda mer absurd så vi må bare bite i det sure eplet. Slike konklusjoner fremstår likefullt forhastet. Som vi kommer videre til etterhvert, så fremstår det fra flere filosofer og forskere innenfor nytelse forskning (og emosjonsteori mer generelt) å finnes objektløse nytelser som mangler proposisjonalt innhold, på samme måte som holdninger fremstår å kunne kobles fra nytelse, dette skaper problemer for holdning tilnærming og hybrid posisjoner. Motivasjonstilnærminger støter også på problemer vi kommer tilbake til Berridge og Kringelbach, men nytelse og motivasjon fremstår å kunne brytes fra hverandre (2015) og (2017). En funksjonalistisk tilnærming (eventuelt en representasjonistisk) fremstår å måtte gi oss en god grunn for hvorfor vi skal innta en terminologi hvor nytelser kan være falske (forstått ontologisk og ikke som et diskriminerende normativt begrep), eller hvorfor vi skal klassifisere at nytelser kan være ubevisst. Likefullt støter alle tilnærmingene skissert overfor et felles problem, de er kontrainuitive ved å avvise nytelse forstått som følt kvalitet, og det fremstår på ingen måte åpenbart hvorfor ikke heterogentitets argumenter kan rettes like kraftfullt mot hver av disse tilnærmingene?

I motsetning til tilnærmingene vektlagt i litt detalj så langt, så foreslår følt kvalitets tilnærming i motsetning at nytelser/smerter er enhetlige fenomen i kraft av å føles like, de har distinkt fenomenologi, selv om nytelse kan forekomme i ulike intensitet, varighet og hva nytelsen knyttes til. Dette betyr at ulike varianter av følt kvalitets tilnærming anser nytelse som enten en erfaring i seg selv eller en del av erfaringen. Likefullt utelukker ikke følt kvalitets posisjoner at holdninger og at lyst kan opptre sammen med vår nytelse og intensivere den. Budskapet er bare at nytelser som en naturlig størrelse bindes sammen av hvordan de føles, og at en holdning ikke alltid trenger å forekomme selv om en nytelse forekommer. Ulike varianter av følt kvalitets perspektivet, skiller seg fra hverandre på spørsmål som: er nytelser alltid objektløse, bare av og til, eller aldri? Er nytelser alltid bevisste, eller kan de være svakt ubevisste? Er nytelse en sansefølelse (som å føle seg varm eller å høre en lyd kan være), eller er det en egen følelse/emosjon (slik som sinne, glede, sorg kan være), eller en komponent som opptre ved sansefølelser og følelser, eventuelt en dimensjon våre erfaringer beveger seg innenfor?

Det er spesielt tre hovedposisjoner jeg vil trekke frem, som er: dimensjonalisme, internalisert liking, og hedonisk tone. For å først trekke frem dimensjonalisme, så er denne posisjonen blant annet forsvart i (Kagan, 1992), (Searle, 1998) og (Moen, 2012, s. 66-72).

Dimensjonalisme foreslår at nytelse/smerte er dimensjoner ved vår erfaringer beveger seg innenfor, det er med andre ord en av strukturene som er med å utgjøre bevisstheten, slik lys og volum kan tenkes å være. Searle foreslår at vi alltid i møte med en erfaring kan stille spørsmålet om vi likte hvordan den følte eller ikke (1998, s. 129). Nytelse og smerte er ikke hva vi føler, men en måte noe føles på (som forklarer både deres enhet til tross for å være svært bredt fenomen). Shelly Kagan bruker metaforen med at nytelse spiller en rolle i menneskelig erfaring som volum spiller en konstitutiv rolle i lyd. På samme måte som lyder må komme innenfor et bestemt volum, så må erfaringer bevege seg innenfor en bestemt nivå av nytelse og smerte, som gjør at nytelse og smerte ikke kan eksistere på egenhånd. Dette er et sentralt punkt som skiller teorien fra nytelse forstått som internalisert liking og hedonisk tone perspektivet. For både Russell og Barrett (2015) og (Barrett, 2017) beskriver tidvis nytelse (grunnleggende affekt) både som en komponent som opptrer ved en stor variasjon av mentale tilstander, men også som en dimensjon våre erfaringer beveger seg innenfor, likefullt vektlegger de at nytelse kan være objektløst og kan opptre alene.

Videre er det Ole Martin Moen (2012) som gir det mest omfattende forsvaret av dimensjonalisme, hvor han først argumenterer for at evolusjonært så må nytelse/smerte ha vært tilstede ved bevisstheten fra den utviklet seg, for at bevissthet i det hele tatt skulle bli selektert for, hvor han foreslår at bilde dimensjonalisme tegner best forklarer hvordan nytelser kan være homogene og heterogene samtidig, sammenlignbare og gå på tvers av varierte sansemodaliteter (Moen, 2012, 66-71). Men til tross for at ståstedet Moen presenterer har en intuitiv appell og kan selvsagt vise seg å stemme, fremstår muligheten for objeløste nytelser (behagelige stemninger) å være et av trekkene teorien mangler, og som vi vil se, ledende forskning på nytelse ser ut til å postulere. Dette innebærer at hvis vi heller beveger oss over til det nærliggende hedonisk tone ståstedet, vil vi bevare flere av dimensjonalismens styrker, ta høyde for intuisjonen om objektløse nytelser, samtidig som vi har et ståsted vi kan integrere ledende forskning på emnet, som også deler samme metafysiske og epistemiske grunnlag som hedonisk teori gjør.

Men før vi ser mer detaljert på hedonisk tone perspektivet, så må noen ord sies om nytelse forstått som internalisert liking. Denne posisjonen er forsvart av David Brax (2009), og Leonard Katz fremstår å forsvare en lignende posisjon (1986) og (2016). Som jeg vil gjøre med hensyn til egen posisjon, så forsøker både Brax og Katz å bygge broer til ideen om grunnleggende affekt forsvart av Russell (2003), og spesielt Berridge og Kringelbach (2015)

og (2017) overlappende tanke om grunnleggende liking. David Brax foreslår at nytelse er holdningen å like (men forstått som intern til erfaringen) men denne holdningen bærer med seg en følt kvalitet.³² Brax formulerer det som at vi liker hvordan de føles, og en del av hvordan det føles er at vi liker det). Brax foreslår at denne holdningen påvirker vår erfaring, ikke bare tilfeldig, men at holdningen former vår erfaring, den er konstitutiv. Den modifierer objektet (fremfor at nytelsen opptrer sammen med andre komponenter i erfaringen uten at de påvirker hverandre). Brax åpner også for variasjon i hvilke type objekter som kan være nytelsesfulle, som proposisjoner og ikke-proposisjonalt innhold, samt ikke konseptuelt innhold, og at nytelser kan være objektløse. Det å forstå nytelse som holdningen å like, er også ment å løse det faktum at nytelse virker å innebære evalueringen av at det vi føler er godt/behagelig.

Leonard David Katz en posisjon som bærer likhetstrekk med Brax, hvor Katz beskriver holdningen vi har med å gjøre som en affektiv åpenhet i (2016) og som den interne holdningen å «like» i (1986, s. 6), hvor posisjonen Katz beskriver begge steder er tilsvarende hverandre.³³ Holdningen Katz legger til grunn innebærer en følt kvalitet (han prøver å bevare tanken om momentær intern episode, som er essensielt med hedonistisk metafysikk, samtidig evalueringselementet ved det å like, nytelsens følte kvalitet). Videre trekker han frem at begrepet nytelse skal gi mening, så må det være fordi det er en naturlig størrelse, et biologisk fenomen som bærer med seg flere ulike funksjoner (for eksempel knyttet til læring og motivasjon). Nytelse kan som han trekker frem i tråd med Russell, være objektløst (som ved behagelige stemninger/humør). Men det kan også knyttes til kognisjoner, sansefølelser og emosjoner (hvor nytelsen kan kobles til objekter, men også feil attribueres til objekter, uten at dette betyr nytelse har sannhetsverdi). Det er derfor mulig med proposisjonelle og ikke-proposisjonelle nytelser. Katz posisjon er derfor i tråd med James Russell (2003) sin posisjon om grunnleggende affekt, og Berridge og Kringelbach (2015; 2017) sin posisjon om nytelse forstått som grunnleggende liking. På denne måten som vi vil se, så er det nære likhetstrekk mellom Brax, Katz, med den hedoniske tone posisjonen jeg nå tegner opp.

---

³² Brax og Katz posisjoner passer ikke helt innenfor skisseringen gjort av ulike posisjoner gjort så langt i kapittelet, og kunne i utgangspunktet fått sin egen kategori. Brax klassifiserer den som nærliggende dimensjonalisme, men omtaler egen posisjon som internalisert liking. Katz fremstår å knytte den nære hedoniske tone, men beskriver den selv som affektiv åpenhet/velkomst perspektiv/fritt flytende (2016). Av pragmatiske grunner velger jeg derfor å legge den inn under følt kvalitet i denne teksten selv om andre muligheter finnes. Joe Nelson (2020) legger den inn under holdning tilnærming, men jeg tror det riktige å knytte den opp mot følt kvalitet da den fremstår å dele flere trekk med den.

³³ Katz som unektelig er en av filosofene som har skrevet mest om nytelse (1986), (2005), (2007), (2009) og (2016), og fremstår å være blant de mest siterte. Likevel er det begrenset hvor mye Katz selv setter av til å beskrive egen posisjon (2016, 2.3.3) og (1986, s. 5-6) i detalj.

1.2.4. Hedonisk tone

Hedonisk tone perspektiv deler flere trekk med den dimensjonalistiske tilnærmingen og andre varianter av følt kvalitet, både med at nytelse er forstått som en intern momentær episode og hvor særpreget er at den føles “godt/behagelig”. Men hedonisk tone skiller seg fra dimensjonalisme ved å forsvare at nytelse er distinkt følelse som kan opptre alene (objektløse stemninger), men også som en komponent ved sansefølelser, emosjoner og en variasjon av andre mentale tilstander (potensielt alle).³⁴ Det vil innebære at nytelse i seg selv ikke trenger å ha intensjonalitet, men kan være en komponent i en emosjon som har intensjonalitet. Når vi derfor opplever det som tidvis betegnes som sensorisk nytelse eller følelser (affekter) som glede og lidenskap, så er det alltid den samme følelsen (hedoniske tonen) av nytelse (som kan komme i ulik intensitet og varighet) som skaper behaget, fremfor at tre ulike følelser som alle har til felles å føles “godt”. Posisjonen er derfor også nærliggende Katz og delvis Brax, men avviser at nytelse også er en holdning, selv om holdning ofte opptrer på en måte som fremstår fenomenologisk enhetlig. Derimot er to av filosofene som forsvare en slik hedonisk tone posisjon i dag, er tilnærmingen vi finner hos Labukt (2012), Bramble (2013) og (2016), posisjonen jeg forsvare her har ingen ambisjon om å skille seg nevneverdig fra deres. Min ambisjon er heller å vise hvordan jeg mener en hedonisk tone posisjon lar seg forene i tråd med Barrett/Russells (2015) og Berridge/Kringelbach (2017) ideer om grunnleggende affekt og liking innenfor den psykologiske konstruktivistiske emosjonstilnærming, som kan gi hedonisk tone et empirisk fundament. La oss derfor se på hva den psykologiske konstruktivistiske emosjons tilnærmingen innebærer, hvordan den forenes med hedonisk tone og hvordan vi kan svare på heterogenitetskritikker.

Den psykologiske konstruktivistiske emosjonstilnærmingen er sammen med den kategoriske, de to hovedtilnærminger innen emosjonsteori (med flere underteorier og sentrale

---

³⁴ Distinksjonen mellom at nytelse er en følelse som kan opptre alene og koble seg som en komponent i sansefølelser, følelser og kognisjoner, og det at nytelse alltid må være en komponent ved noe annet er en linje som blir visket noe ut ved svært intense nytelser (og smerter) sin evne til å oppsluke hele vår oppmerksomhet, for eksempel ved illegale rusmidler (som gir renere nytelser, sammenlignet med nytelse fra sosial interaksjon hvor nytelse bare er en av komponentene). Men spørsmålet om det finnes objektløse nytelser eller ikke, har foruten en større betydning for hvordan menneskelig bevissthet og psykologi er strukturert, og er en distinksjon av betydning, selv om den ikke alltid fenomenologisk fremtrer like tydelig.

spørsmål som undersøkes).³⁵ De kanskje mest kjente forsvarerne av en psykologisk konstruktivistisk tilnærming innen emosjonsteori, er som allerede trukket frem, forskere som James Russell & Lisa Barrett, og Kent Berridge & Morten Kringelbach³⁶ hvor det er kjernen i deres tilnærming jeg vil forsøke å vise lar seg forene med hedonisk tone tilnærming.³⁷ Men for å forstå den konstruktivistiske tilnærmingen kan vi sette den i kontrast til den kategoriske, hvor sentrale navn er Charles Darwin, Silvan Tomkins, Paul Ekman, Carol Izard, Jaak Panksepp (Andrea Scarantino forsvarer en nykategorisk variant). Tilnærmingen forsvarer at mennesker har et bestemt antall distinkte grunnfølelser (affekt), som interesse, glede, avsky, sorg, sinne og frykt. Disse følelsene er foreslått som nedarvet fra dyr og for å være universelle blant mennesker på tvers av alle kulturer og språk, men også at det finnes mer komplekse distinkt menneskelige følelser (emosjoner) som åpner for noe kulturell variasjon som sjalusi, stolthet, skadefryd (og mer). Følelsene bærer med seg komponenter som ansiktsuttrykk, atferd, temporalitet, evalueringer, fysiologisk reaksjon, hjerneaktivering, fenomenologi (produsering av kroppsvæsker, bestemte tanker opptrer, lyder lages), hvor hver følelse har en distinkt signatur (et distinkt sett av komponenter) som opptrer og utløses sammen.³⁸ Ulike følelser skiller seg fra hverandre, slik større endring i komponenter gjør at vi kan skilles mellom følelestyper affekt, emosjon og stemninger (LeDoux, 2019)(Scarantino og de Sousa, 2021).³⁹⁴⁰

---

³⁵ Spørsmål som: hva er følelser, hvilke følelser har vi, hva er følelser funksjon, og mange flere spørsmål med egne underspørsmål. Hvor vi også kan tilnærme oss på flere nivåer (som sosialpsykologisk og nevrovitenskapelig, gjennom flere ulike metoder).

³⁶ Vi finner også mange flere forsvarere av konstruktivistisk tilnærming innenfor emosjonsteori, med andre varianter som sosial og semantisk konstruktivisme. Det at en av tilnærmingene betegnes som psykologisk innebærer ikke at kun psykologer jobber med eller forsvarer tilnærmingen, men at den legger primær vekt på at konstruksjon av emosjoner som en intern mental prosess, fremfor en ekstern sosial/kulturell prosess, selv om de selvsagt er åpne for at flere faktorer spiller inn.

³⁷ Russell ser ut til å åpne for at valens og arousal kan være en integrert følelse, mens Berridge ser ut til å avvise dette (hva Russell nøyaktig tenker om at de kan splittes fra hverandre, er ikke helt klart). Likefullt foreslår de at nytelse/smerte går på tvers av en rekke tradisjonelt inndelte mentale tilstander, har nevrofysiologisk grunnlag, kan opptre alene, og at emosjons episoder er konstruerte ut ifra nettopp valens (nytelse/smerte) og kognitive evalueringer (appraisals). Videre at nytelse kan være objektløs i følge begge (dette er noe annet enn tanken om at nytelse og lyst kan brytes fra hverandre).

³⁸ Nytelser (følelser mer generelt) har temporalitet (rettet mot fortid som nostalgi, mot fremtid som håp, eller mot nåtid, glede (Seligman, 2009). Stemninger(humør) sikter til følelser som ofte ved over tid, sted og hendelser, er mer i bakgrunnen, mindre intense og fysiologisk omfattende, de er gjerne objektløse og legger ofte grunnlag for hvilke følelser vi kan ha (behagelige/ubehagelige).

³⁹ Dette betyr at når en bestemt følelse (affekt/emosjon) trigges, så opptrer en rekke komponenter (et bestemt reaksjonsmønster, eventuelt disposisjonelt reaksjonsmønster), eksempel ved sinne utviser vi et bestemt ansiktsuttrykk, bestemt fysiologisk aktivering (hjerter banker raskere, økt puls og endring i kroppstemperatur), bestemt del (senter) av hjernen som aktiveres, bestemt atferd utvises, ord som uttrykkes og bestemt måte vi "føler" oss på. Like fullt åpnes det opp for at ulike instanser av samme følelse kan variere i uttrykk. Selv om hver følelse kan variere noe i sitt uttrykk (flere former for sinne, glede, sorg f.eks). (Barrett, 2017, s. 42-56), (Normann-Eide, s. 24-34, 2020)

⁴⁰ Dette har gitt opphavet til spørsmål om hva som er hovedkomponenten ved emosjoner (hvem er med andre dirigenten i orkesteret, hva er triggeren som utløser at de andre komponentene opptrer) vi kan derfor skille

I kontrast til den kategoriske ståstedet, finner vi den psykologisk konstruktivistisk tilnærmingen, som trekker frem at følelser ikke bærer med seg noen distinkt signatur. Hva som heller finnes er underliggende komponenter som (evaluering, fysiologi, hjerneaktivitet, atferd, ansiktsuttrykk, språklig kategorisering, fenomenologi (og mer), men hvilke komponenter og hvor mange som opptrer opptrer, er aldri identisk selv innenfor det kategorikere omtaler som samme følelse. Konstruktivistene foreslår også at flere av de samme komponentene kan opptre på tvers ulike følelestyper og mentale tilstander som kognisjon, persepsjon og minne (og mer). Noe som visker ut noen av de tradisjonelle skillelinjene og gjør at konstruktivister avviser dem og heller foretrekker å snakke om emosjonsepisode. Tanken om at følelser er universelle og at de sikter til en naturlig størrelse blir derfor avvist, begrepet følelser blir heller ansett som et folkepsykologisk begrep, med ulik betydning på ulike språk. Dette gjør også at flere av de grunnleggende spørsmålene den kategoriske tilnærmingen stiller blir feilstilte, da de baserer seg på et misvisende grunnlag (for eksempel spørsmål som hvor mange følelser finnes det og hva er deres essens). Det er derfor heller ingen hovedkomponent ved følelser (orkesteret dirigerer seg gjennom samspill) komponentene organiseres sammen i øyeblikket (hvor komponenter kan endres i løpet av en episode), det er derfor ikke et bestemt atferdsmønster som kan hentes frem i en bestemt situasjon som når en farlig sint bjørn jager oss, det konstrueres/settes sammen heller i den gitte situasjonen. Likefullt må det trekkes frem at med konstruksjon på ingen måte betyr at følelser ikke er organiserte, virkelige, har en årsak, er sentrale eller har en evolusjonær forklaring. Det betyr heller at den psykologiske konstruktivistiske tilnærmingen er mest opptatt av å forstå de mer grunnleggende komponentene, hvordan de virker sammen, hva de er og på hvilken måte de utløses.⁴¹

Men til tross for at følelser ikke gjenspeiler en naturlig størrelse, og at tradisjonelle distinksjoner mellom ulike type mentale tilstander avvises, så foreslår den konstruktivistiske tilnærmingen at det spesielt er en grunnleggende komponent som alltid opptrer ved “følelser” og svært ofte ved andre mentale tilstander (som gjenspeiler en naturlig størrelse). Denne komponenten er det Russell og Barrett omtaler som grunnleggende affekt, som er en integrert følelse av valens (nyttelse og smerte) og energiskhet (høy og lav). Samtidig operer Berridge og Kringelbach med grunnleggende liking/misliking (nyttelse/smerte) som oftest opptrer

---

mellom «følelse, evaluativ, motivasjons og hybrid tilnærmingen innenfor det kategoriske perspektivet (hvor navnet avslører hvilken komponent de mener er mest sentral).

⁴¹ Hvor mange biter kan vi dele dem opp i, som opptrer ved en variasjon av mentale tilstander, hvordan de ulike komponentene virker sammen og kan skilles fra hverandre, samt hvilke underliggende distinkte mekanismer de potensielt har.

integrert med grunnleggende lyst (men kan brytes opp, som derfor ser ut til å skille seg noe fra Russell & Barrett). Likefullt samsvarer arousal i stor grad med lyst, og nytelse/smerte med like/mislike i stor grad.⁴² Det som er felles er at grunnleggende affekt (og liking) kan forstås som en grunnleggende, momentær, bevisst tilstand, kan være objektløs og konseptløs (mulig tilgjengelig for barn og dyr) (Russell, 2003, s. 4), (Barrett, 2017, s. 77-81). Den kan opptre alene som i objektløse stemninger, men også som en komponent sammen med det vi kaller følelser, sansefølelser i form av sensorisk nytelse, smerte, ubehag, samt ved kognisjoner og mer, som kan ha intensjonalitet (Russell, 2003), (Berridge og Kringelbach, 2015) og (Katz, 2016).⁴³ Samtidig er tanken at grunnleggende affekt (og liking) ikke kan fenomenologisk brytes ned i mindre biter (kvalia), noe prototypiske eksempler på glede, stolthet, skam kan gjøre (som fenomenologisk gjerne er bygget opp av komponenter som grunnleggende affekt (liking), kognitiv evaluering og kan inneholde konseptualisering). Det er grunnleggende affekt (liking) komponenten som opptrer og gjør at ulike mentale tilstander kan være behagelige og ubehagelige. Russell beskriver denne tilstanden av grunnleggende affekt som simpelthen bare å føle oss et sted fra oppløftet til nedstemthet, som kan komme i ulik intensitet og varighet (Russell og Barrett, 2015).

Men grunnleggende affekt (liking) er ikke bare en bevisst følelse, den bevisste følelsen har et nevrofysiologisk grunnlag, det er et nettverk i hjernen som utgjøres av nerveceller (på den måten er grunnleggende affekt og liking nevrofysiologisk sett reduserbart i mindre deler, men fenomenologisk sett er det ikke reduserbart). Russell og Barrett beskriver sin grunnleggende affekt som nevrofysiologisk tilstand i kroppen, så skruer den seg aldri av (alltid påskrudd), hverken når vi er våken eller sover, men den bevisste delen kan potensielt skru seg av eller ikke opptre, for eksempel ved at vi ikke alltid å rette oppmerksomheten mot den (som åpner for nøytrale tilstander uten positiv/negativ valens).⁴⁴⁴⁵ Barrett foreslår den bevisste følelsen av grunnleggende affekt, som et regnestykke gjort opp av hjernen (som en gjetning på hva som er kroppens grunntilstand, og har blant annet som funksjon bidra til regulering av energi forbruk og bidra til at kroppen forblir i balanse (homeostase), som igjen bidrar til overlevelse og videreføring av gener. Berridge og Kringelbach tilskriver også de

---

⁴² Med like og mislike sikter Berridge til nytelse og smerte, og de må ikke forveksles med like/mislike forstått som holdninger vi inntar til erfaringer. For omtale av tvetydighet til begrepet like i forbindelse nytelse, se (Labukt, 2012) og (Katz, 2016).

⁴³ For en kategorisk opptegning av grunnleggende affekt (sirkumpleks modell), se figur 1 i Russell (2003, s. 148).

⁴⁴ Berridge og Kringelbach trekker også frem at ved bevisst lyst og likingen sammenlignet med ubevisst "liking" og "lyst", så opptrer tilleggsstrukturer i hjernen.

⁴⁵ Et spørsmål er om det kan vise seg at grunnleggende affekt også er konstruert?

underliggende “lyst”/”like” systemene til menneskelig motivasjon, læring, ressursfordeling/oppmerksomhet fordeling med hensyn til energibevaring (homeostase-velvære). De vektlegger også tre stadier nytelse kan ta (syklisk) i form av at vi har lyst på noe (objekt rettet), vi kan like en belønning vi har fått (momentær rettet mot nåtid) og føle tilfredshet etter konsumering. De kan også opptre mer sammenvevd og brutt opp fra hverandre (som lyst uten like, og like uten tilfredshet f.eks), som betyr alle tre kan innta positiv og negativ valens (legg merke til at lyst er ikke behagelig i seg selv, men opptre sammenknyttet med nytelse).

I forsvar av sin modell argumenter Russell og Barrett for at det ikke finnes distinkte deler av hjernen som kan knyttes til de ulike “følelsene” den kategoriske tilnærmingen tegner opp, foruten grunnleggende affekt. Det samme gjelder ved måling av bevegelse i ansiktsmuskulatur, ingen mønstre som samsvarer med følelses kategorier. De peker også på at samme fysiologiske aktivering kan lede til ulik “subjektiv følelse” og at de samme følelser hvis vi følger slik det kategoriske perspektivet skisserer dem, så har de svært ulike atferdsmessige responser. De trekker også frem manglende evne til korrekt følelses gjenkjenning på tvers av ulike kulturer (og at studiene som tilsier at slik gjenkjenning lar seg gjøre ikke har vært mulig å replikere (Barrett, 2017). Til slutt trekker de også frem rollen følelses konsepter (språk) spiller i evnen til å gjenkjenne følelser (både hos barn og voksne) (Russell, 2003). Hva som derimot overlever, er grunnleggende affekt som nevrofysiologisk tilstand i kroppen med ureducerbar subjektive kvaliteter. På Berridge og Kringelbach sin side, er det gjennom forskning på barn, sjimpanser, rotter og hos mennesker ved bestemte sykdommer som parkinson (Berridge og Kringelbach, 2015; 2017), at de har avdekket det de betegner som de underliggende “lyst” og “like” nettverkene i hjernen, hvor det er “like” nettverket som alltid er involvert i nytelser. Men de vektlegger også at lyst og nytelse systemene kan komme fra hverandre i hjernen (Berridge og Kringelbach, 2015, s. 11-19 ; 2017), noe som kan finne sted i bestemte former for avhengighet og sykdommer Alzheimers, anhedonia og schizofreni (Berridge og Robinson, 2016) og (King og Sanchez, 2018). Vi kan derfor snakke om tilstander preget av sterkt lyst og motivasjon uten opplevelse av nytelse, og tilstander hvor nytelse kan opplevelse men det foreligger fravær av lyst og motivasjon.⁴⁶

⁴⁶ For eksempel avhengighet, hvor lysten er intens, så trenger man ikke like “følelsen” man får av det objektet man begjærer, hvor den avhengige selv kan være klar over dette, samtidig som den sterke lysten i seg selv kan være ubehagelig for den avhengige (hvor negative bieffekter sosialt, økonomisk og helsemessig kommer i tillegg). På den andre siden kan man se i pasienter som opplever “anhedonia” at deres motivasjon og lyst for å søke en belønning de tidligere har hatt positive erfaringer med før de ble syke (for eksempel sjokolade), er fraværende. Likefullt hvis de tvangsføres sjokolade, så vil de fremdeles beskrive det som like behagelig som noen som ikke lider av anhedonia, men de vil ikke ha noen lyst etter å konsumere hverken før eller etter.

Men denne potensielle uenigheten om at oppbrytningen av lyst og like kan komme fra hverandre er ikke et problem for en hedonisk tone teori. Det sentrale i tilnærmingene Russell & Barrett og Berridge & Kringelbach, er at grunnleggende affekt og liking alltid er involvert når vi opplever nytelse, når de opptrer alene kan vi snakke om behagelige/ubehagelige stemninger, men de kan også opptre sammen med andre komponenter og utgjøre en stor variasjon av mentale tilstander, hvor spesielt sammensetningen av grunnleggende affekt, kognitiv evaluering og konseptualisering er essensielt i utformingen av emosjonsepisoder ifølge begge tilnærminger. Til tross for noe forskjell i spørsmålet om at lyst og like ved noen tilfeller kan bryte fra hverandre, så forsvarer begge modeller et nært og ofte integrert forhold mellom motivasjon og nytelse, og tilskriver i den forstand nytelse å utøve flere av de samme funksjoner. På denne måten finner vi flere av de samme ideene i hedonisk tone gjenspeilet i den konstruktivistiske tilnærmingen, nemlig nytelsens evne til å opptre alene i stemninger, men også som å koble seg som en komponent i stor variasjon av mentale tilstander (potensielt alle). Det gir en forklaring på hvordan nytelse kan være enhetlig og heterogen samtidig, og gå på tvers av slik stor variasjon av mentale tilstander uten å bryte fra hverandre (som konsept). Det bærer også med seg et nært forhold mellom nytelse og motivasjon, samt får frem flere funksjoner som at nytelser kan representere den grunnleggende tilstanden kroppen befinner seg i.⁴⁷ Det gir også en beskrivelse av nytelse på flere nivåer, og viser at den bevisste følelsen av nytelse har et enhetlig underliggende nettverk i hjernen (kan beskrives som grunnleggende affekt eller liking), men også at vi med hensyn til ansiktsuttrykk og atferd kan finne enhet.

Med en slik enhet på plass, kan vi derfor avslutte denne delen, med å se på hvordan hedonisk tone slik det er blitt formet så langt i denne delen kan møte på heterogenitetsinnvendinger. Vi så at den første innvendingen fremmet fra Sokrates (Platon) var at nytelse gikk på tvers av svært ulike mentale tilstander. Hedonisk tone løser denne innvendingen som vi har sett, med å beskrive nytelse som en følelse (komponent) som kan opptre alene og koble seg sammen med en variasjon av mentale tilstander, hvor teoriene om grunnleggende affekt (og liking) både illustrerer hvordan nytelse kan ha et underliggende nettverk i hjernen (eventuelt beskrives som nevrofysiologisk tilstand i kroppen), som bærer med seg atferdsmessige og trekk ansiktsuttrykk (basert på en lang rekke studier og forsøk). Men det kan like fullt invendes som Feldman gjør, nytelser føles ikke like, i det minste når vi undersøker gjennom introspeksjon. Poenget er med andre ord at selv om enhet finnes på flere

---

⁴⁷ Timothy Schroeder forsvarer en representasjonistisk variant av "følt kvalitet" i "Three faces of desire" (2004). Men vi kan helt klart tilskrive at nytelser kan representere noe uten å vektlegge dette som deres essens, eller at det alltid trenger å representere noe.

andre nivåer trenger ikke nytelser å føles like, og hvis ikke de føles like har hedonisk tone et problem hvis den tilskriver delt følt kvalitet den essensielle rollen i hva nytelse er.

Det er flere ting vi kan trekke frem mot en slik kritikk, det første er at ikke alle filosofer ser ut til å dele denne introspeksjonistiske opplevelsen som Feldman (2004) gjør. Det andre vi kan trekke frem er at nytelse både kommer i ulik varighet og intensitet, samt ofte opptrer som en av flere komponenter, så selv om nytelsen er homogen kan resten av elementene i erfaringen være heterogen. Slike elementer virker unektelig å påvirke våre introspeksjon. Følger vi Russell og Berridge (og fler) så er følelsen enten alltid eller nesten alltid integrert ved arousal/lyst, så vårt nivå av hvor energiske vi føler oss varierer. Hvor komponenter i erfaringene vårt kan raskt skiftes ut på dynamisk vis. Men argumentet ser også ut til å forutsette at våre introspeksjonistiske evner alltid er pålitelige selv til å avdekke affektive og sensoriske tilstander, noe som er langt fra åpenbart. Både Labukt (2012) og Katz (2016) trekker nettopp frem studier som vektlegger at den kognitive kapasiteten involvert i å undersøke affektive og sensorisk tilstander introspeksjonistisk forhindrer oss i å avdekke delte egenskaper. Vi bør også ta med i regnestykket våre umiddelbare intuisjoner om nytelse (slik som at det virker riktig å kunne klassifisere alle erfaringer som å kunne innebære enten behag, ubehag eller nøytralitet, og hvordan begrepet brukes folkepsykologisk. Både Russell (2003) og Wierzbicka (1999, s. 49-121) trekker frem at selv om ordet følelser (emosjoner) ilegges ulik betydning i ulike språk, og listen over hvilke følelser som finnes varierer i ulike kulturer, men begreper for å så at noe føles godt og dårlig finner vi å ha samme betydning på tvers av kulturer og blir foreslått for å ikke være et begrep vi kulturelt tilegner oss, men for å være innebygd. Katz trekker også frem at et slikt utvidet begrep er å finne i ulike kulturer fra langt tilbake i tid. Hvis vi til slutt minner om enhet med hensyn til involverte systemer i hjernen, ansiktsuttrykk og atferd, foreslår jeg at vi har mer grunn til å tro at det også foreligger enhet med hensyn til følt kvalitet, og derfor at introspeksjonistiske heterogenitetsinvendinger trenger mer kjøtt på beinet før vi har god grunn til å tro de kan stemme.

Vi kan derfor avslutte denne delen ved å trekke frem at for en hedonisk posisjon som nettopp går inn for en tilnærming til nytelse som her tegnet opp (forening av hedonisk tone med en psykologisk konstruktivistisk emosjonstilnærming) så gir det mulighet til å bære med seg et mer overordnet bilde av nytelse sin rolle i menneskelig bevissthet og natur, og et slikt bilde fremstår også forenlig med det Katz (1986, s. 88-121) har omtalt som en hedonistisk

metafysikk (et bilde forsvart av flere sentrale hedonister i vestlig tradisjon fra antikken og frem til i dag). Det er denne forståelsen som er sentral i den minimalistiske hedonismen jeg forsvarer i dette kapitlet). Men før vi ser mer på hva en hedonistisk metafysikk innebærer, vil vi først se på hvordan denne forståelsen av nytelse kan knyttes opp mot hedonisters forestilling om det “godes” natur.

1.3. Nytelse som det “gode”

Hedonisme som andre former for metaetisk verdi realisme, foreslår at det finnes objektivt sanne verdier i verden, gjerne beskrevet som iboende verdi (eventuelt det “gode”), som vi kan tilegne oss kunnskap om, slik vi kan tilegne kunnskap om andre deler av verden gjennom filosofi og vitenskap.⁴⁸⁴⁹ Noe av tanken for realistiske posisjoner, er at mennesker har verdimeslige intuisjoner, slik som at kroniske smertetilstander er et onde å oppleve, eller at det å ha friheten til å leve det livet man selv ønsker, er et gode. Realister argumenterer for at noen av disse intuisjonene signaliserer at det faktisk finnes objektivt sanne verdier (selv om de er uenige med hverandre om hvilke og hvor mange som rett), hvor vi kan formulere dem i verdimeslige utsagn som kan være sanne. Anti-realister på den andre siden argumenterer for at det ikke finnes objektivt sanne verdier, ment å innebære at positive verdimeslige utsagn ikke kan være sanne, og derfor at enhver normativ undersøkelse av og dialog om verdier ikke kan lede noe lengre enn å innse at verdier ikke kan være sanne. I forsvar av denne oppfattelsen har anti-realister rettet flere ulike kritikker mot realistiske posisjoner, hvor fire sentrale er:

1. Argumentet om evolusjon
2. Argumentet om uenighet
3. Argumentet om merkverdighet
4. Argumentet om funksjon

(1) Argumentet om evolusjon foreslår at den beste forklaringen på menneskets verdimeslige intuisjoner, ikke er at noen av dem signaliserer at det faktisk finnes objektive verdier, men at de ene og alene utviklet seg fordi det har vært hensiktsmessig for vår arts overlevelse. (2) På den andre siden foreslår argumentet om uenighet at hvis objektive verdier hadde eksistert, så burde det vært mer enighet om hva de rette verdiene var, slik vi over tid opplever enighet innenfor andre forskningsfelt. (3) Argumentet om merkverdighet foreslår at hvis objektive verdier finnes så må de skille seg fra alt annet, det må med andre ord ha egenskaper som gjør det “godt” for oss oppnå det som alt annet mangler. Men her blir spørsmålet hva disse egenskapene er, hvordan vi blir kjent med dem og hvordan de kan forenes med et

---

⁴⁸ Med objektive sanne verdier her, som vil komme noe klarere frem gjennom denne delen, sikter jeg både til tanken om at noen positive verdimeslige utsagn er sanne. Men dette åpner også slik jeg tolker det, for at kulturrelativistiske og ofte omtalte subjektivistiske posisjoner om verdi kan være objektivt sanne. Spørsmålet er med andre ord ikke på hvilken måte normative egenskaper konstitueres eller hva de er, men om de finnes.

⁴⁹ Metaetikk innebærer flere temaer, men to sentrale er hvilken metafysisk eksistensform verdier har, hvordan vi blir kjent med og kan begrunne dem (moralsk epistemologi).

vitenskapelig bilde av verden. (4) Argumentet om funksjon foreslår at gitt verdiers underlige egenskaper, fremstår de ikke å utgjøre noen funksjon i verden. Tanken er derfor at objektive verdier i seg selv ikke kan utgjøre noen registrerbar funksjon, og at deres eksistens/ikke-eksistens fremstår som et arbitrært spørsmål.⁵⁰⁵¹

Dette leder til hva jeg vil gjøre i denne tredje delen av kapittelet som er å vise hvordan den minimalistiske hedonismen vil ta stilling til de fire innvendingene. Hvor målet er å forsøke å illustrere at det bilde den minimalistiske hedonismen tegner av en verden som inneholder objektive verdier, er mer plausibelt enn det bilde anti-realister av en verden uten verdier. For å gjøre dette vil jeg først skissere to mulige hovedtilnærminger som er den metaetiske intuitjonistisk anti-naturalismen og empiristisk naturalismen (tilnærmingene gir forslag både til hva verdier er bygget opp av, hvor de befinner seg og hvordan vi kan få kunnskap om dem), hvor jeg tar til inntekt for sistnevnte. Med utgangspunkt i en hedonistisk metaetisk tilnærming som er naturalistisk og empirisk (moralsk epistemologisk sett), så viser jeg ut i fra den ut i fra dette hvor jeg mener verdier finnes, hva de er bygget opp av og hvordan vi blir kjent med dem. Når dette er gjort vil jeg bruke fundamentet som er bygd til å håndtere de fire anti-realistiske kritikkene, og derav ha utformet den andre komponenten ved den minimalistiske hedonistiske posisjonen (som er en metaetisk stilling til nytelse som “godhet”).

---

⁵⁰ Anti-realisme kan deles inn i en rekke underposisjoner som emotivisme, feil-teori, ikke-kognitivismen. Men rekkevidden vi mener med begrepet anti-realisme fremstår å kunne brukes på minst to måter. Den første er at anti-realisme kun innebærer en avvisning av meta-etikk, i et slikt tilfelle vil posisjoner som den forsvart av Korsgaard kunne være meta-etisk anti-realitisk, men likevel forsvare at det finnes normativt etiske sannheter. Den andre tilnærmingen vil innebære at anti-realisme også utelukker at det kan finnes normativt etiske sannheter, hvor det er den andre jeg legger til grunn her. I min forståelse av anti-realisme foreslår jeg også at posisjonen er nærliggende nihilistiske og skeptiske verdi posisjoner. Vi kan også legge med at alternativ til realisme og anti-realisme er Simon Blackburns Quasi-realisme.

⁵¹ To ytterligere utfordringer for realistiske teorier som jeg ikke vil gå dypere inn på enn å skissere dem i denne fotnoten, er følgende: Det finnes i utgangspunktet fire ulike måter vi kan bruke begrepet god på. Slik det gjøres i verditeorien, hvor noen argumenterer for at nytelse, kunnskap og frihet er “godt”, vi snakker da om hva som er verdifullt. Men vi kan også si at noe var godt for en person, hvor det vil være at det som var verdifullt fant sted (det var godt han ble sluppet fri). Videre i en utilitaristisk teori så er det gode forstått som noe interpersonlig, f.eks mest nytelse og minst smerte samlet i verden er godt (her kan vi som (Lazari-Radek og Singer, 2015). Til slutt kan vi snakke om gode objekter, som en god stol eller god lommelykt. Det første spørsmålet er hvordan disse ulike måtene å snakke om god på henger sammen. Når vi for eksempel kaller en stol god, kan det forklares ved at det uttrykker våre formål, den er god til å realisere hva vi ønsker, uten at vi ønsker trenger å ha et normativt fundament for at slikt utsagn skal være forståelig. Dette fremtvinger spørsmålet, om alle de fire ulike måtene å snakke om god på kan forklares på denne måten? Et annet spørsmål er forholdet mellom god og “bedre”. Vi kan stadig snakke om at noe er større enn noe annet. Hvor stor betyr større enn snittet, mens større betyr større enn stor. Derimot hvis vi sier nytelse er godt, så snakker vi både om hvordan føles og at det er verdifullt samtidig. Hvor vi har mer og mindre verdifullt og til slutt mest verdifullt. Men der høy betyr høyere enn, virker startpunktet for verdifullt ikke å være mer verdifullt enn, men heller å være binært (verdifullt og verdiløst).

Med utgangspunktet tegnet opp, kan vi nå bevege oss først til hva anti-naturalisme innebærer, før vi ser på naturalisme. Anti-naturalisme er den første av to hovedtilnærminger innenfor realistiske metaetiske posisjoner. Blant forsvarere finner vi filosofiske verdi pluralister som Platon og G.E. Moore, men også hedonister som Henry Sidgwick og Ivar Russøy Labukt, for å nevne noen.⁵² Anti-naturalister argumenterer for at “iboende verdi” ikke er bygget opp av det samme som resten av universet, men er bygget opp av noe helt eget⁵³. Dette kan igjen bety to ting, enten at det iboende verdi er bygget opp av er en del av tid og rom, men som hos G.E. Moore (1903) og Labukt (2011) er ureduserbart til andre naturlige egenskaper eller lar seg beskrive innenfor “naturlig”.⁵⁴ Alternativt kan anti-naturalister forsvare at det er noe eget, som eksisterer utenfor tid og rom,⁵⁵ slik Platon gjør gjennom sin dualistiske teleologiske forståelse av virkeligheten (idelære). I Platons bilde er alle sannheter, både dem om verdier og naturen plasseres i ideenes verden som vår materielle verden er en avbildning av. Men det første spørsmålet vi kan stille en anti-naturalistisk teori, er hvis verdier er distinkt ikke-naturlige og eventuelt har en lokalisasjon utenfor tid og rom, hvordan kan vi få kunnskap om dem? Den mest utbredte tilnærmingen fremstår å være intuisjonistisk, men det er også mulig for anti naturalister å ta til inntekt for en rasjonalistisk posisjon med hensyn til moralsk kunnskap.⁵⁶⁵⁷ Labukt trekker for eksempel frem at en moralsk intuisjonistisk tilnærming har fordeler, som at våre verdi begrunnelser vanskelig kan la være å appellere til intuisjoner i argumentasjonskjeden de tegner opp. Dette gjør at vi like godt kan ta til inntekt for intuisjonisme, hvor det er opp til moral psykologisk og nevrovitenskapelig forskning å avdekke mer av det psykologiske bakteppet for våre intuisjoner. Noe som kan hjelpe oss å avdekke hvilke av dem som er mest plausible, hvor Labukt selv foreslår det er hedoniske mekanismer som er i sentrale i genereringen av både våre hedonistiske og ikke-hedonistiske intuisjoner.

---

⁵² Bilde jeg tegner her av anti-naturalisme er forenklet, og det er både et spørsmål hva posisjonen faktisk innebærer og hvem som tilhører den. Likefullt opplever jeg filosofene og distinksjonene tegnet opp som treffende. Hensikten er å få tydeligere frem hva jeg ikke forsvarer. Legg også merke til at Moore selv er fundamental monist og ikke-fundamental pluralist, hvor det også er mulig å være fundamental pluralist.

⁵³ Noe som vil gjøre det til et “sui generis” objekt.

⁵⁴ G.E. Moore trekker blant annet frem at det er en distinksjon mellom noe som har “godhet”, slik man kan forsvare at nytelse gjør, og det å forsvare at nytelse og godhet er samme objekt. Dette trenger ikke å utelukke at de kan være samme objekt, eller at vi kan forsvare at nytelse og godhet ikke er samme objekt, men at nytelse like fullt er det eneste som har godhet.

⁵⁵ Slik matematiske platonister forsvare matematikkens eksistens (en slik tilnærming trenger heller ikke som platonisme mer generelt å være metafysisk eller substans dualistisk, eller teleologisk), hvor sistnevnte alternativ fremstår mest utbredt.

⁵⁶ Dette er ment å innebære at naturvitenskaper ikke kan avdekke moralske sannheter, men at det er og må forbli et filosofisk prosjekt.

⁵⁷ Rasjonalisme har en annen betydning innen moralsk kunnskapsteori enn epistemologi mer generelt, og sikter til tanken om at vår kunnskap om verdier er syntetisk a priori (forut for erfaringen). Kant sitt kategoriske imperativ er eksempel på en slik teori.

Men Labukt tilbyr også et anti-naturalistisk svar på enda en innvending mot teorien, nemlig at den ikke kan tilby noen kausal forklaringskraft, slik vitenskapelige teorier kan, fordi den forsvarer iboende verdi er ikke-naturlige objekter. Mot dette trekker Labukt frem analogien om at epistemologiske teorier er en type teori om verden som ikke trenger å bære med seg kausalitet, men like fullt kan si noe sant om verden. Poenget er derfor at det er et utilfredsstillende kriterium i seg selv hvis det finnes andre teorier det ikke trenger gjelde for. På bakgrunn av det vi har sett, kan det trekkes frem at styrken anti-naturalisme bærer med seg er å gi en forklaring på hvordan verdier kan eksistere og at vi kan ha kunnskap om dem, til tross for at de ikke fremstår å være slik som håndfaste objekter rundt oss. Samtidig så vi også hvordan anti-naturalister kan forsøke å svare på noen av innvendingene som kan rettes mot dem. Likefullt er det spesielt en av flere grunner vi har for å ikke foretrekke en slik posisjon, og det er at de gjør teorien mer kostbar enn nødvendig. Det å gjøre iboende verdi til et ikke-naturlig objekt, eller lokalisere det utenfor tid og rom fremstår å være en manøver som ikke i noen større grad å løse problemet om normativitet.

Forslaget jeg presenter til fordel for anti-naturalisme, som den minimalistiske hedonistiske posisjonen jeg forsvarer går inn for, er naturalistisk med hensyn til eksistensform og empirisk med hensyn til hvordan vi tilegner oss kunnskap om det. Tanken er at denne tilnærmingen kan tegne et like plausibelt bilde med hensyn til verdiers eksistens, og det derfor er å foretrekke med hensyn til simplisitet. En naturalistisk empirisk hedonisme (men også andre naturalistiske verdi posisjoner) skiller seg derfor ut med å argumentere for at iboende verdi/godhet, har en naturlig oppbygning som resten av universet og eksisterer innenfor tid og rom. Dette gjør også at “godhet” kan tenkes ha en kausal virkning, og den moralsk epistemologiske empirisme delen foreslår at det er gjennom direkte erfaring at vi blir kjent med hva det “gode” er (dette gjør også posisjonen moralsk begrunnelsesmessig fundamentalistisk). Denne formen for hedonisme foreslår også at nytelse og godhet er samme objekt, fremfor at nytelse er det eneste innehar “godhet”. Men mer presist, hva er godhet bygget opp av i følge en slik tilnærming, ettersom nytelse og godhet tenkes å være det samme?⁵⁸ Et mulighet kunne vært å foreslå at nytelsens nevrofysiologiske grunnlag (grunnleggende affekt, og “liking” som vi så på i forrige del) er dets oppbygning. Det er forsåvidt en del av bilde, men mer presist hva jeg foreslår i tråd med hedonister som Mendola

---

⁵⁸ Jeg beskriver nytelse og “godhet” her som å være samme objekt. Men begrepet objekt brukes her på en svært utvidet måte, ment å kunne innebære alt fra mentale tilstander til naturlover. Jeg omtaler derfor nytelse som et objekt, fordi det gjør det lettere å i mine øyne å beskrive relasjonen det har til godhet, som er at de er det samme slik jeg forsvarer det.

(1990), Hewitt-Lawrette (2008) og Moen (2012), er at det er den bevisste opplevelsen av nytelse som er “godhet”. Når vi erfarer nytelse, så erfarer vi det gode/verdifullhet. Vi har derfor direkte tilgang gjennom fenomenal bevissthet, og Sharon Hewitt-Lawrette beskriver det som at “godhet” er ureduserbar kvalia vi har direkte tilgang på. Bilde av nytelse tegnet i forrige kapittel går derfor hånd i hanske med Lawrette sin hedoniske skissering av “godhet” som ren nytelse, objektløs og konseptløs i seg selv, hvor det er en slik forståelse den minimalistiske hedonismen adopterer. Moen (2012) og Epikur ser ut til å beskrive det som at vi blir kjent med nytelsens godhet, på tilsvarende måte vi blir i når vi kommer nærme et bål kjent med dets varme (Katz, 1986), nytelse føles med andre ord “godt”.

På bakgrunn av den naturalistiske og empiriske metaetiske tilnærmingen jeg nå har skissert som den minimalistiske hedonistiske posisjonen tar til seg, kan denne delen avsluttes ved å vende tilbake til de fire opprinnelige innvendingene fra anti-realister, nemlig argumentene om: evolusjon, uenighet, merkverdighet og funksjon. Argumentet om evolusjon finner vi hos Street (2006) og Joyce (2007), men hvordan skal minimalistisk hedonisme håndtere det? Som Moen (2012) trekker frem, så er det rimelig å tro nytelse ble tilgjengeliggjort i verden gjennom evolusjon. Men hva hedonisten kan foreslå, er at det er fordi nytelse og smerte er godt og dårlig, at det ble selektert for og kunne ha funksjonen det har hatt evolusjonært. Fremfor alternativet som er at mennesker opplever nytelse og smerte som godt og dårlig fordi det ble selektert for.⁵⁹⁶⁰

Med hensyn til argumentet om uenighet, som vektlegges av Mackie (1977), kan vår posisjon basere oss på samme strategi som Labukt benytter seg av, med at hedoniske mekanismer er sentrale i utformingen av både hedoniske og ikke-hedoniske intuisjoner. mekanismer. Hvis intuisjoner spiller en sentral rolle i hvilken posisjon filosofer ender opp med å forsvare, kan dette forklare uenigheten samtidig som hedonisme kan være den rette forklaring på verdi (dette vil i en forstand også innebære at vi ikke trenger å ty til flere enn hedonistiske verdier for å bevare et plausibelt realistisk bilde av verden).⁶¹ Hedonister som

---

⁵⁹ Se også Bramble (2013) og (2017) samt Katz (2016) for behandling av tilsvarende tema.

⁶⁰ På den måten kan vi si at det hedonistiske prosjekt er å forstå mekanismene som skaper nytelse og smerte bedre slik at vi i større grad kan frigjøre fra evolusjonens betingelser og få tilgang på mer nytelse og mindre smerte (evolusjon hjalp bare å tilgjengeliggjøre en av mulighetene ved verden).

⁶¹ Vi kan også trekke frem at hvor stor uenighet er spørsmål om definisjon og kategorisering. Innen verditeori er det lav terskel for å si at to teorier er uenige med hverandre. På samme måte er det mer uenighet mellom teorier hvis kriteriet er hvordan teoriene begrunnes, men hvis vi ser på hvilkets livsinnhold ulike teorier foreskriver, så er det mye uenighet. Vi må også huske at områder av forskning som emosjonsteori også opplever svært mye uenighet, det trenger ikke være distinkt for verditeori. Men spørsmålene verditeorien stiller er også komplekse, slik at noe av uenigheten kan forstås som avdekkelse av dette, heller enn en gjenspeiling av at objektive verdier ikke finnes.

Brax, Katz, Moen, Nelson også har benyttet det samme argumentet til inntekt for sine egne hedonistiske posisjoner som er naturalistiske og empiristiske metaetisk sett (noe som den minimalistiske hedonismen også er). Labukt sin posisjon er også nærliggende posisjonen vi finner hos Lawrette (2008), ved at Labukt åpner for at det “gode” kan eksistere innenfor tid og rom men som ikke lar seg beskrive (hvor Lawrette vektlegger det som ureduserbar kvalia vi har umiddelbar tilgang på gjennom direkte erfaring).⁶²

Mackie (1977) fremmer også argumentet om merkverdighet, Men kritikken fra Mackie innebærer også at “godhet” må ha oppsøkbarehet innebygget i seg. Men nytelse og smerte er unektelig unike med hensyn til hvordan de føles og deres forhold til motivasjon, som gjør nytelse til en unik kandidat, som er trukket frem av Lawrette, Brax (2009) og Moen. Men Mackie sitt argument om merkverdighet innebærer også spørsmålet om hvor “verdifulheten” befinner seg i de objekter vi argumenterer for at er verdifulle? Hedonisten kan svare på dette, ved å trekke frem at godhet er simpelthen “kvalia” vi har direkte tilgang på. Vi sier nytelse føles godt, og føles godt er hva nytelse er. Verdifulheten er med andre ikke en bit vi finner inni opplevelsen av nytelse, og det er heller ikke noe vi gjennom å undersøke nytelsens neurofysiologiske eller atferdmessige grunnlag vi finner. Nytelse er det “gode”, hvor det er kun gjennom å erfare nytelse vi opplever at det er “godt”. Men kritikken om merkverdighet, er også nærliggende argumentet om funksjon som fremmes av Hare (1972). Tanken her er at hvis objektive verdier ble fjernet fra verden, så ville vi ikke registrert noen forskjell, objektive verdier i følge ham fremstår å ikke utgjøre noen funksjon. Men hvis vi følger i tråd med forslaget presentert Hewitt-Lawrette (2008) så ser samtidig denne tilsvarende kritikken fra Mackie og Hare ut til å basere seg på en bestemt fortolkning. Ved å foreslå som Mendola, Hewitt-Lawrette og Moen gjør at nytelse og godhet er samme objekt, og er ureduserbar kvalia, så er verdier bygget inn i verden på en slik måte at hvis de ble fjernet, så ville også i en forstand nytelse (og smerte) blitt fjernet (vi kan ikke fjerne “godheten” ut av nytelse, fordi de er det samme).

Vi kan derfor runde av denne delen med å si at det er nå blitt knyttet og forsvart en metaetisk komponent til den minimalistiske hedonismen som er naturalistisk og empirisk, mens vi i forrige del om hva nytelse og smerte er tilskrev hedonisk tone perspektiv. Men før den minimalistiske hedoniske posisjonen er skissert ferdig, må vi ta stilling til spørsmålet om hvilke kriterier vi skal legge til grunn for å avgjøre verdien til bestemte nytelser og smerter.

---

⁶² Labukt (2011) er også åpen for at naturalisme kan være rett, selv om han ser ut til å forsvare en anti-naturalistisk tilnærming.

1.4. Hvilke nytelser er mest verdifulle?

Hedonister er som vi har sett enige om at kun nytelse har iboende verdi, men alle hedonister er ikke enige med hverandre om hvilke kriterier vi skal legge til grunn for å avgjøre hvor verdifull en bestemt nytelser er. Blant foreslåtte kriterier finner vi: intensitet, varighet, temporalitet, kvalitet og måte de tilegnes på. Kriteriene som har mest oppslutning blant hedonister, er at en nytelse sin verdi avgjøres av varigheten og intensiteten den har, hvor mange hedonister kun foreslår at disse to kriteriene alene avgjør en nytelse sin verdi, mens andre vektlegger andre eller flere kriterier. Hva jeg vil gjøre i denne delen er å gå sekvensielt gjennom de tre mindre utbredte kriteriene som er temporalitet, kvalitet og tilegnelsesmåte (hvor kvalitet og varighet blir akseptert som grunnleggende, selv om det kan være mulig å ikke forsvare dem). Jeg går derfor gjennom hva de tre ulike kriteriene innebærer, ulike tilnærminger man kan ha til dem samt styrker og svakheter ved noen av tilnærmingene. Etter dette tegner jeg opp hvilke kriterier den minimalistiske hedonismen legger til grunn, dette er kriterier mange flere andre hedonister også følger og er en tenkemåte Katz (1986) omtaler som en hedonistisk metafysikk. Helt til slutt tar jeg derfor for meg hva en hedonistisk metafysikk innebærer.

Det første kriteriet vi ser på er temporalitet, som handler om når nytelser finner sted og rekkefølgen på dem. Her kan vi skille mellom en sybarisk, narrativ og diakron tilnærming.⁶³ Den sybariske tilnærmingen foreslår at momentære nytelser har høyere verdi enn fremtidige nytelser, som innebærer at vi bør ofre potensielle fremtidige nytelser til fordel for de momentære vi har tilgang på nå. En grunn for å tenke dette kan være at momentære nytelser er mer sikre, men et slikt argument handler om hva som er en god strategi og ikke hva som faktisk er verdifullt, det er også et åpent spørsmål i hvilken grad en slik strategi er bedre. En annen tolkning er hvis vi inntar en radikal posisjon med hensyn til personlig identitet, med andre ord at det tar kort tid før vi er en radikalt annen person, men forsvaret av en slik posisjon krever at en slik forståelse av personlig identitet er rett. På den andre siden foreslår en narrativ tilnærming at rekkefølgen på nytelsene våre utgjør en verdimesig forskjell. Dette innebærer at hvis to liv har like mye nytelse, så vil det livet som innebærer en progressiv utvikling fremfor stagnasjon med hensyn til nytelse, ha en tilleggsverdi. En grunn for å forsvare en slik tilnærming vil være at mange mennesker har en intuisjon om at en

---

⁶³ I hvilken grad Aristippos (ikke hans barnebarn ved samme navn) forsvarte en slik sybarisk hedonisme er diskutabelt. Kristian Urstad (2009) og Moen (2015) tar til inntekt for at han opererte med en mer utvidet nytelse forståelse enn han normalt tilskrives.

lykkelig slutt eller progresjon i seg selv er verdifullt. Men for en hedonisk posisjon vil dette innebære at vi ikke bare må forsvare at nytelse er verdifullt, men det er enda en komponent ved teorien vi også må forsvare som er mer kostbart, hvor et slikt kriterium også utfordrer om vi burde forstå en slik teori som hedonisk. Men i motsetning til den sybariske og narrative tilnærmingen, så innebærer den diakrone at det er den samlede mengden nytelse tilegnet over et helt livsløp som er avgjørende, hvor rekkefølge eller når bestemte nytelser finner sted ikke utgjør verdimeslig forskjell, det er dette som fremstår å være den helt klart mest utbredte tilnærmingen blant hedonister og den jeg forsvarer i slutten av denne delen.

Det andre kriteriet er nytelsers kvalitet, hvor vi kan argumentere for at det finnes kvalitetsforskjeller, eller argumentere for at det ikke finnes kvalitetsforskjeller (dette vil innebære man forstå at hvor behagelig en nytelse er, har kun å gjøre med intensitet). Blant hedonister som tar til inntekt for kvalitetsforskjell, så finner vi for eksempel Sybarister, Epikur, Mill og Bramble.⁶⁴ Til grunn for slike påstander, ligger enten at noen nytelser uavhengig av intensitet og varighet faktisk føles bedre eller og at noen nytelser ligger nærmere den menneskelige natur og derfor er bedre for oss (hvor de to grunnene ofte kan smeltes sammen i argumenter).⁶⁵ Dette baserer seg på et opptegnet skille vi finner hos Sybarister, Epikur og Mill, nemlig mellom kroppslige og mentale/høyere nytelser, hvor Epikur ser ut til å omtale distinksjonen som statisk og kinestetisk (selv om innholdet fremstår forholdsvis likt).^{66,67} For Mill er de høyere nytelsene “kvalitativt” mer behagelig, hvor han argumenterer for at de mennesker som har erfart både kroppslige og høyere foretrekker de høyere. På den motsatte siden foreslår Sybarister at kroppslige nytelser er mer verdifulle enn mentale/høyere nytelser, fordi kroppslige nytelser har evnen til å bli mer intense, som gjør at de er å foretrekke. Likefullt fremstår det ikke å være hverken å være fenomenologisk nevrofysiologisk hold for at distinksjonen mellom kroppslige eller mentale nytelser gir

---

⁶⁴ Vi finner også andre kvalitets argumenter fremmet av Crisp (2006) og Bramble (2016) som ikke jeg har prioritert å omtale ytterligere her. En annen grunn for å ville forsvare kvalitetsforskjeller, kan være i forsøk på å beskytte posisjonen mot en innvending vi finner hos Parfit (1984, s. 498-499) om at et svært langt liv lite nytelse vil være bedre enn et liv med intens nytelse med moderat lengde.

⁶⁵ Som vi indirekte ser i del (1.2) og vil se mer på i neste kapittel, så er også ulike ikke-hedoniske verdiposisjoner uenige om hvilke kriterier vi måler ulike nytelser og smerter sin verdi ut i fra (for de posisjoner som tilskriver dem verdi), og flere skiller gjerne mellom ulike former for nytelse og smerte uten at dette trenger å implisere pluralisme i spørsmålet om hva nytelse og smerte er.

⁶⁶ Kroppslige nytelser ser stort sett ut til å innebære behagelige sansefølelser, spesielt berøringssans, bestemte lukter, smaker og persepsjoner, men kan også tidvis virke å innebære tradisjonelt beskrevet affekter som glede samt å være lystpregede i sin form. Med andre ord virker det å være nytelser mennesker tidligere har vært antatt å dele med dyr. Derimot er høyere nytelser ofte ment å innebære dem som er distinkt menneskelige, som både kan knyttes til syn, lukt, hørsel, men også emosjoner som stolthet, moralske og estetiske nytelser. Epikur ser ut til å likevel være mest positiv til høyere nytelser som ikke er lystpreget, som opplevelse av sinnsro.

⁶⁷ Feldman (2002) og (2004) ser ut til å følge en tilsvarende distinksjon som vi i det minste finner hos Epikur (noe han selv sier), hvor han tegner opp distinksjonen mellom sensorisk og proposisjonell nytelse.

mening, eller at vi har grunn til å tro at den ene formen hvis vi insisterer på slike kategorier skal evne til å føles bedre (Berridge & Crisp, 2015), (Crisp og Kringelbach, 2017) og (LeDoux, 2019). Men i motsetning til Mill og Sybarister, ser Epikur sitt poeng å være å tilskrive mest verdi til nytelser som ikke skyldes imøtekommelsen av et forestående begjær (beskrevet som statisk i motsetning til kinestetisk nytelse), gjerne assosiert med behagelige stemninger og sinnsro. Hvor Epikur sine grunner kan både ha å gjøre med strategiske vurderinger, men også normative vurderinger med hensyn til hvordan han oppfattet den menneskelige natur (Gosling & Taylor, 1982) og (Wolfsdoft, 2013). Til tross for at distinksjonen mellom nytelser som lyst pregede og de som ikke er det er en mer holdbar distinksjon mellom kroppslige og høyere nytelser, fremstår like fullt den samme kritikken å kunne rettes mot Epikur som sybarister og Mill, med trekke et kvalitetskriterium til nytelser.⁶⁸

Det tredje kriteriet er tilegnelses måte, innebærer at vi kan argumentere for at måten en nytelse oppnås på spiller en verdimesig forskjell uavhengig av intensiteten og varigheten nytelsen har. Vi kan her snakke om en eksternalistisk og internalistisk tilnærming, hvor eksternalistisk foreslår at eksterne faktorer også spiller inn på nytelsens verdi, mens internalistiske foreslår det kun interne faktorer som intensitet og varighet som er avgjørende. Men hva som først må trekkes frem, er at både eksternalistiske og internalistiske varianter av hedonisme, argumenterer for at nytelse og smerte må tre inn i vår erfaring for at det skal foregå en endring i verdi, dette ble tidligere i teksten omtalt som erfaringskriteriet. Men noen hedonister som Fred Feldman (som er eksternalist) foreslår at hvilke objekter vi tar nytelse og smerte i, påvirker verdien til nytelsen og smerten. Fordelene med en slik posisjon er at vi kan fortsatt forsvare at uten nytelse og smerte så forekommer ikke verdi, men det tillater oss potensielt å kunne blokkere argumenter vi berører mer inn på i neste kapittel, som falske nytelser og uverdige nytelser (Carlyle, 1850). Vi kan nemlig svare at slike nytelser er mindre verdifulle fordi de er rettet mot uverdige objekter, samtidig som posisjonen vår er hedonisk. Her kan det også legges til at uverdige objekter påvirker nytelsenes verdi, men det gjør dem ikke verdiløse som betyr at uverdige nytelser kan kompensere ved intensitet og varighet. En slik posisjon ser også ut til å bære med seg intuisjonen om at noen nytelser og smerter hører hjemme på bestemte steder, slik som at vi skal sørge i en begravelse men oppleve glede i et bryllup. Feldman sin eksplisitte strategi for å forsvare en slik tilnærming knyttes til sitt forsvar av nytelse vi så på i forrige del, av nytelse forstått som en proposisjonell holdning. For

---

⁶⁸ Vi har spørsmålet om det verdimesige forholdet mellom nytelse og smerte. Det er mulig å tilskrive at smerte er dårligere enn nytelse er godt, at nytelse er bedre enn smerte er dårlig, og tilskrive at de er like gode/dårlige som hverandre. Jeg berører ikke ytterligere inn på dette spørsmålet i teksten.

Feldman har nytelser et proposisjonalt innhold (sannhetsverdi) slik som betyr at nytelser som utsagn kan være sanne og usanne, som nettopp er en måte å møte på innvendingen om falske nytelser.

Men til tross for at strategien til Feldman bærer med seg styrker og er en kreativ løsning på hvordan vi kan være hedonister uten å måtte forkaste alle våre intuisjoner om at det har noe å si hvordan nytelser tilegnes, så eksternalismen en minoritet blant hedonister. Utfordringen for Feldman sin eksternalistiske posisjon er både sparsommelighet, og han sin nytelses posisjon som ligger til grunn, som bærer med seg alle utfordringene vi tegnet opp i del (1.2). Det kan også være mulig å innvende at posisjonen beveger seg farlig nærme de andre verdi posisjonene som ble tegnet opp i del (1.1), men på dette punktet forblir jeg agnostisk. På den andre siden finner vi den internalistiske tilnærmingen som avviser at det har noe å si at hvordan nytelser tilegnes, som er mest utbredt blant hedonister. Det er en slik tilnæringsmåte jeg også forsvarer. Hvis vi derfor legger sammen kriteriene gjennomgått så langt i denne delen, tar jeg først som hedonister flest til inntekt for kriteriene om intensitet og varighet, jeg tar til inntekt for en diakronistisk tilnærming som avviser kvalitet forskjeller på nytelser og jeg forsvarer at det ikke har noe å si hvordan nytelser tilegnes (internalisme). En tilnærming som med hensyn til hvilke kriterier vi måler nytelser sin verdi ut i fra, faller overens med hedonister som Demokrit, de britiske opplysningsfilosofene, hos Hobbes, Locke, Hume, Bentham, Mill. Men også hos moderne hedonister som Leonard Katz, Ole Martin Moen, Ben Bramble, Sharon Hewitt Lawrette. Der Leonard Katz beskriver at grunnlaget for en tilnærming som dette innebærer forsvaret av en hedonistisk metafysikk. Vi avslutter derfor denne delen med å skissere hva en hedonistisk metafysikk innebærer som er min årsak for å forsvare denne tilnærmingen til hvilke kriterier vi måler nytelser sin verdi ut fra.

En hedonistisk metafysikk innebærer en tilnærming til menneskelig natur, som tar som utgangspunkt at den menneskelige erfaring har grenser, slik som at våre erfaringer kommer etter hverandre i tid. Men de er også begrenset til hvor mye jeg bevisst kan erfare (fokuserer og huske) på samtidig, begrenset til hva slags innhold som kan opptre. Selv om tidligere erfaringer har en medvirkende rolle i konstitueringen og utformingene av våre nåværende momentære erfaringer er de ikke en del av erfaringens innhold, på samme måte som prosesser i hjernen, kroppen og omgivelsene rundt oss er nødvendig for at en erfaring skal kunne finne sted, trenger ikke de å være en del av innholdet til en bestemt erfaringen.

Hedonister foreslår derfor at vi kan skille mellom det som er innenfor og utenfor erfaringen. Dette innebærer at livet for mennesket er en serie av momentære erfaringers bevisste innhold (vi snakker altså om hvordan menneskets fenomenologiske erfaring av verden over tid kan deles inn i sekvenser av nytelser/smerter). Gjennom denne måten å tenke på, blir derfor det mest grunnleggende med mennesket den momentære erfaring, som bærer med seg egenskapen å være nytelsesfull/smertefull (valens er med på å konstituere erfaringen, slik lyd og lys også kan være). Det er hvor nytelsesfull den momentære erfaring er (innholdet den har) som avgjør verdien, uavhengig av hvilke ytre forhold som konstituerer og forårsaker erfaringen. Vi kan derfor legge sammen summen av slike nytelser og trekke fra smerter fordelt over et livsløp for å avgjøre hvor godt et liv var. Godhet og nytelse er forstått som å være det samme, det er en tilstand vi kan befinne oss i, en måte å føle på, som er momentær og alltid bevisst når den inntreffer.⁶⁹

---

⁶⁹ Til forskjell fra erfaring, så finner vi mental tilstand (som er en bredere kategori). Mental tilstand er ofte tiltenkt å innebære intensjoner og minner. For eksempel har jeg tilgang på mange av mine tidligere erfaringer (minner) på ulike måter. Men det betyr ikke at alle minner jeg har tilgang på er en del av min nåværende erfaring. På samme måte kan jeg kjøre bil på vei til hytta en vinterkveld, men underveis på kjøreturen kan jeg lytte til et radioprogram. Kanskje tenker jeg ikke hvor jeg er på vei hvis jeg blir oppslukt i radioprogrammet, likevel gjør ikke dette at jeg plutselig har kjørt meg bort nødvendigvis, for jeg har en intensjon om hvor jeg er på vei, selv om ikke bevisstheten om jeg er på vei trenger å være bevisst tilstede i min erfaring hele tiden.

1.5. Minimalistisk hedonisme

Vi har nå sett på hvilke komponenter som må være på plass for å utgjøre en evaluativ hedonisk posisjon, og hvilken stilling den minimalistiske hedonisme tar i disse spørsmålene. Det er nå på tide å sette sammen delene, og vise i korte trekk hvordan den skiller seg andre former for evaluativ hedonisme. Jeg har i kapittelet sett på spesielt tre punkter: (A) Hva er nytelse og smerte? (B) Hvordan blir vi kjent med at nytelse er det “gode”? (C) Hvordan avgjør vi hvilke nytelser som er mest verdifulle? Med hensyn til (A) I spørsmålet om hva nytelse og smerte er, så tok jeg til inntekt for en hedonisk tone perspektiv. I hovedsak foreslår hedonisk tone at nytelse og smerte er distinkte følelser, som kjennetegnes med å føles gode. De kan opptre alene (gjerne i form av objektløse stemninger), men også være en komponent ved sansefølelser, emosjons episoder og en variasjon av andre mentale tilstander, potensielt alle. Min posisjon med hensyn til nytelse er derfor nærliggende Labukt (2012), Bramble (2013) og (2016). Jeg forsøkte å vise at en slik posisjon var forenlig med og kunne hente støtte fra Russell & Barrett (2015) og Berridge & Kringelbach (2015) og (2017) psykologiske konstruktivistiske emosjonsteorier om grunnleggende affekt (og liking) hvor til grunn for alle bevisste emosjonsepisoder og sansefølelser så opptre en grunnleggende affektiv tilstand (forstått som valens/arousal, eventuelt beskrevet som valens/lyst), som gjenspeiler den underliggende nevrofysiologiske strukturen med samme navn. Til tross for subtile forskjeller mellom teoriene, ser en slik forenlighet fruktbar ut, hvor Katz, Brax og Moens ulike posisjoner kan beskrives som nærliggende den hedoniske tone. Derimot skiller den seg fra representasjonalistiske posisjoner, holdnings posisjoner, motivasjons posisjoner, disposisjonalistiske posisjoner og pluralistiske varianter av samme teori (og aller tydeligst fra smalere begreper og eliminativistiske teorier).

(B) I forhold til spørsmålet om hvordan blir kjent med at nytelse er det eneste verdifulle, tok jeg til inntekt for en naturalistisk posisjon, som innebærer at “godhet” er en egenskap som eksisterer innenfor tid og rom, og som ikke er bygget opp av noe potensielt distinkt fra hva andre objekter i universet er. Videre trakk jeg frem at dette åpnet for en moralsk epistemologisk empirisme (fundamentalisme), hvor vi gjennom erfaring kan bli kjent med verdier, jeg avviste derfor intuisjonisme og anti-naturalisme. I tråd med Katz, Mendola, Moen, Epikur og Hewitt-Lawrette, tok jeg derfor til inntekt for at nytelse og godhet er samme objekt. Godhet/nytelse er en ureduserbar kvalia, vi kan si at nytelse/godhet er en måte vi føler på, som kan variere i intensitet og varighet. I tråd med en formulering vi finner hos Brax

(2009) og Moen (2012), så når vi sier nytelse føles godt, som treffer vi midt i blinken. Vi kan på en måte si at nytelse og godhet derfor er den kvalitative erfaringen, men den underliggende strukturen den er en del spiller som vektlegges av Katz (2008), Brax (2009) og Labukt (2011) en sentral rolle i forklaringen om hvorfor vi tilskriver verdi til ting i våre liv og hvordan denne evalueringsprosessen fungerer. Likefullt er iboende verdi er som Mackie trekker frem et noe diffust objekt, og jeg tror alle hedonister og verditeoretikere mer eller mindre vil erkjenne at han har et poeng (like fullt som blant annet (Katz, 2008) trekker frem, er alternativet enda mer absurd (at verdier ikke finnes)). Poenget er derfor at forklare våre moralske intuisjoner uten å ty til anti-realismen, trenger vi ikke mer enn å tilskrive verdi til nytelse (Moen, 2012), (Lawrette, 2008), (Nelson, 2020). I motsetning til Harman, så foreslår min posisjon i tråd med Lawrette (2008) at verdier har konstitutiv rolle og funksjon i verden, hvis vi hadde fjernet objektive verdier så hadde vi også fjernet nytelse og funksjonene den bærer med seg for verden. (C) Jeg trakk frem at jeg forsvaret en diakronistisk tilnærming hvor det er summen nytelser over et helt livsløp som er avgjørende. Jeg tok videre avstand fra distinksjoner mellom kroppslige og høyere nytelser, og forslaget om kvalitativ forskjell på (de tre ulike formene skissert av Mill, Crisp og Bramble). Jeg tok derfor til inntekt for at det kun er intensitet og varighet som utgjør en nytelse sin verdi. Videre tok jeg til inntekt for forsvaret av en hedonistisk metafysikk, med andre ord en internalistisk variant av hedonisme, som innebærer det ikke har noe å si hvordan en nytelse tilegnes for hvor verdifull den er (som forsvart av eksternalister som Feldman og Klockslem).

På denne måten er teorien mer minimalistisk (sparsommelig) enn andre varianter av evaluativ hedonisme, og ikke-hedonistiske teorier. Nytelse er det eneste som er godt og smerte det eneste som er dårlig. Hvis teorien er i stand til å forklare det verdimesse mangfoldet i verden på en like god måte som konkurrerende teorier, så gjør minimalismen ved den at den er å foretrekke (hvor den også gjør at verdimesse og moralske dialoger kan lede oss steder, og det har noe å si hvilket innhold vårt liv får). Posisjonen jeg forsvaret bærer unektelig klare likhetstrekk med den forsvart i (Moen, 2012), (Hewitt-Lawrette, 2016), (Nelson, 2020) og Tännsjö (2007), som alle ser ut til å vektlegge ontologisk sparsommelighet som sentralt.⁷⁰ Leonard Katz (1986) og David Brax (2009) prioriterer ikke simplisitet argumentet i seg selv, men deres posisjoner er nærliggende, hvor deres tro er å prioritere nytelsens rolle med hensyn på subjektivitet, verdiskapning og motivasjon (de mener en

---

⁷⁰ Joe Nelson (2020) omtaler sin posisjon som “Basic prudential hedonism” og Tännsjö (2007) sin som “Narrow hedonism”. Når jeg beskriver min posisjon som minimalistisk hedonisme, så er det for å peke på likheten til deres teori, og for å vektlegge det essensielle med disse teoriene som er deres ontologisk sparsommelighet.

hedonistisk teori best forklarer hvorfor vi tilskriver verdier) og at dette er den viktigste målestokken for en verditeoretisk posisjon (Labukt er også nærliggende til dette).

Med hensyn til andre evaluative hedonistiske tilnærminger, så kan vi ta utgangspunkt i flere av distinksjonene allerede skisser gjennom kapittelet. Vi kan derfor dele inn i en mer overordnet sybarisk tilnærming, en kvalitativ tilnærming som hos Mill, men også Feldman sin proposisjonale tilnærming (eksternalisme), men også en pluralisme hos Crisp. Hvor Feldmans posisjon kan betegnes som proposisjonal (samlebetegnelse på teorier som foreslår det har noe å si hvordan nytelser tilegnes), hvor det er å ta mest intens og langvarig nytelse i de mest verdige objektene (hvor Feldmans posisjon er agnostisk til hvordan vi oppnår kunnskap om det “gode”, hvilken eksistensform det har, samt at han forsvarer holdnings tilnærming). Den siste overflatiske distinksjonen kan knyttes til Roger Crisp som forsvarer en sofistikert form for pluralisme med hensyn til nytelse, slik jeg ser det, blir det derfor en pluralistisk hedonisme, som bærer med seg ulemper med hensyn til minimalisme, og til spørsmålet vi kan stille Feldman, hvorfor ikke bare legge til noen ikke hedoniske verdier også? Vi kan derfor si at styrken til minimalisme er hva som også stiller den overfor en stor utfordring. Det at det ikke har noe å si hvordan vi tilegner oss nytelsen (kun intensitet og varighet teller). Dette utsetter posisjonen for en utfordring den proposisjonale tilnærmingen unnslipper, nemlig argumentet om falske nytelser (livssammenligningsargumenter), som vi nå beveger oss til neste kapittel for å behandle.

Kapittel 2. Forsvar av minimalistisk hedonisme mot argumentet om falske nytelser

I dette andre kapittelet av teksten har jeg to hovedformål. Det første er å ta for meg på en grundig måte hva argumentet om falske nytelser innebærer, som kanskje er den mest kjente og hardeste kritikken mot en minimalistisk hedonistisk posisjon. Det andre er å fremme et motargument som innebærer hvorfor minimalistisk hedonisme som tegnet opp i første kapittel ikke lar seg undergrave av argumentet om falske nytelser.

For å gå frem i dette kapittelet er det inndelt i to deler (2.1-2.2). I første del tar jeg for meg i grundig detalj hva argumentet om falske nytelser innebærer, hvordan det skiller seg fra andre kritikker mot hedonisme, hvorfor det utgjør et problem og hvordan tidligere hedonister har forsøkt å respondere på det. I den andre delen av kapittelet skisserer jeg mitt hovedargument mot argumentet om falske nytelser, ment å forsvare minimalistisk hedonisme. Mitt argument tar både utgangspunkt i trekk ved den minimalistiske hedonismen tegnet opp i første kapittel, samtidig som det både bygger videre på tidligere hedonisters argumenter som blir presentert i løpet av dette andre kapittelet. Etter dette tar jeg for meg noen mulige innvendinger og svakheter ved mitt hovedargument, og jeg gjør meg betraktninger om i hvilken grad argumentet lykkes med å forsvare minimalistisk hedonisme. Etter dette beveger vi oss til tekstens siste punkt som er en oppsummerende konklusjon, her blir teksten som helhet oppsummert og konkludert over, før det blir sagt noen ord om veien videre for hedonistiske forsvar mot argumentet om falske nytelser.

2.1. Argumentet om falske nytelser

I denne første delen av kapittelet vil jeg starte med å ta for meg flere ulike kritikker rettet mot hedonismen og hvordan disse skiller seg fra hverandre, noe som bidrar til å få frem hvordan argumentet om falske nytelser skiller seg ut. Etter dette ser jeg på to av de første eksemplene i vestlig filosofi på fremmelsen av argumentet om falske nytelser. Dette er i Platons dialog Filebos og i Aristoteles verk den Nikomakiske etikk. Deretter beveger vi oss fremover til kontemporær filosofi hvor vi finner argumentet i flere ulike varianter, men mest kjent gjennom Nozick (1974) sin nytelse maskin. Men også Nozick sitt argument kommer i flere modifiserte varianter, som vi vil se har ledet til at Joe Nelson (2020) betegner det som en argumenttype (livssammenligningsargumenter) og Guy Fletcher (2013) som en egen metode vi kan rette mot flere ulike teorier. Etter dette ser vi mer på hvorfor argumentet utgjør et problem for evaluativ hedonisme, hvilke former for hedonisme som rammes hardest, og vi ser her på noen ulike tolkninger vi kan gjøre av hva argumentet sin hensikt er. Til slutt ser jeg på hvordan tidligere hedonister har forsøkt å respondere på argumentet om falske nytelser, med vekt på de siste femti årene.

2.1.1. Ulike innvendinger mot evaluativ hedonisme

Vi begynner derfor med å se på ulike kritikker rettet mot evaluativ hedonisme, i et forsøk på å få oversikt over mangfoldet av innvendinger, og for å se hvordan argumentet om falske nytelser skiller seg fra andre kritikker. Med hensyn til ulike kritikker av evaluativ hedonisme, så er det først tre ting vi kan trekke frem:

- A. Det første er som vi så i forrige kapittel, hedoniske posisjoner består av flere komponenter som stilling i spørsmål: (1) Hva er nytelse og smerte? (2) Hvordan blir vi kjent med at nytelse er det gode? (3) Hvilke kriterier måler vi nytelsers og smerter verdi ut i fra? Det betyr at enhver kritikk som rettes mot evaluativ hedonisme, i utgangspunktet rettes mot en bestemt del (komponent) ved teorien (1,2,3).^{71,72}

---

⁷¹ Men ettersom ulike hedonistiske posisjoner skiller seg fra hverandre på ulike punkter, vil også bestemt kritikk kunne rammes ulike varianter i ulik grad.

⁷² Noen av kritikkene som kan rettes mot evaluativ hedonisme ble gitt en moderat respons i forrige kapittel, gjennom henholdsvis del (1.1-1.3).

- B. Det andre er at kritikker mot evaluativ hedonisme kan ha ulike formål.⁷³ Vi kan dele inn i spesielt tre intensjoner, som er å vise at: (I) Ingen nytelser har iboende verdi, (II) Kun noen nytelser iboende verdi (III) Alle nytelser har iboende verdi, men andre ting enn nytelse har også iboende verdi.⁷⁴
- C. Det tredje er derfor at det kan rettes flere ulike argumenter mot de ulike punkter med evaluative hedoniske posisjoner, som igjen kan være med seg ulik hensikt (hvor kritikk kan være mer deskriptiv eller evaluativ).

La oss med bakgrunn i denne inndelingen ta for oss noen av de ulike argumentene som rettet mot hvert av de tre punktene ved evaluativ hedonisme, og intensjonen argumentene har bært med seg.

På kritikk mot punkt (1) som omhandler den hedonistiske forståelsen av nytelse og smerte, så forsøker innvendinger å vise at den hedonistiske forståelsen ikke lar seg forsvare. Dette kan i utgangspunktet betegnes som en deskriptiv form for kritikk, nettopp fordi nytelse og smerte er psykologiske fenomener som studeres fra en rekke fagfelt (inkludert filosofi), hvor avdekkelser innen ulike fagfelt (psykologi, biologi) alene kan medvirke til at eksisterende forestillinger om nytelse og smertes sin natur.⁷⁵ Det er spesielt tre typer argumenter som er blitt fremmet i denne forbindelse, heterogenitet argumentet, kalkulasjon argumentet og argumentet om smertefulle nytelser (og motsatt). Heterogenitet innvendinger så vi på i del (1.2), argumenterer at utvidet begrep for nytelse og smerte ikke gjenspeiler en underliggende enhet. Men dette argumentet fremmes ofte med ulike intensjoner, hos eliminativister som Dennett (1988) så er forslaget at forståelsen av kvalia burde forkastes som vil innebære at verditeorier som bygger vekt på bevisst erfaring som strukturert blant annet gjennom kvalia også bør forkastes helt (derav ingen verdi for nytelse). Andre ganger fremmes kritikken slik som av Korsgaard med hensikten om å vise at nytelse og smerte i seg selv ikke kan være iboende godt eller dårlig. Hos Sokrates i Filebos, så fremmes kritikken

---

⁷³ Det er selvsagt både deskriptive elementer i den evaluative kritikken og motsatt.

⁷⁴ Hvis man argumenterer for at kun noen nytelser har iboende verdi, så åpner det for flere muligheter. Vi kan enten foreslå at kun nytelse har verdi, men alle nytelser er ikke like verdifulle (som Feldman sin eksternalisme). Vi kan også foreslå at kun nytelse har verdi, men noen nytelser er faktisk verdiløse. Eller vi kan foreslå at kun noen nytelser har iboende verdi, men det finnes finnes mer enn nytelse som har iboende verdi.

⁷⁵ To ting til kan trekkes frem. Det ene er at selv et argument bare sikter inn på et punkt ved en evaluativ hedonisk teori, så kan det likevel lede til revidering av hele den hedoniske teorien som rammes på det bestemte punktet. Det andre er at det ikke er alle de tre motivene som alltid kan rettes mot hvert av de tre punktene (komponentene) ved en evaluativ hedonisk teori.

⁷⁶ Legg merke til at flere av kritikkene mot evaluativ hedonisme, kan også ramme psykologisk hedonisme, slik som heterogenitetsinnvendingen og argumentet om falske nytelser, da de både utfordrer at et utvidet begrep for nytelse lar seg forsvare og tanken om at mennesker kun motiveres av nytelse maksimering og smerte minimering.

med pluralistiske ambisjoner, hvor hensikten så vi kan åpne opp for å senere snakke om gode og dårlige nytelser. Feldman (2004) fremmer en slik kritikk alene med hensikten om at vi heller bør ta til inntekt for han sin hedonistiske forståelse. På den andre siden er det argumentet om at nytelser ikke er sammenlignbare og målbare, gjerne omtalt som kalkulasjons kritikk.⁷⁷ Her er det blitt argumentert for at nytelse ikke er målbart verken i teorien eller i praksis. Med andre ord, hvis nytelse ikke lar seg måle, kan det utfordre forestillingen om nytelse i det hele tatt finnes, men som oftest fremstår poenget å være at nytelse er pluralistisk, det finnes flere ulike nyter hvor nytelse bare er et av flere goder som er verdifulle. Til slutt finner vi argumenter som forsøker å vise at det finnes smertefulle nytelser og nytelsesfulle smerter (nærliggende er også argumenter om at tilfredshet uten nytelse og det motsatte er mulig). Hensikten her er å vise at ikke alle nytelser kan være verdifulle og alle smerter verdiløse, nettopp fordi hva som er tenkt å gjøre nytelser verdifulle er deres behag og det motsatte for smerte. Men i hvilken grad nytelser kan være smertefulle (og motsatt) er både et psykologisk og fenomenologisk spørsmål som meget mulig har et svar vi kan avdekke gjennom forskning, noe som gjør det til en deskriptiv innvending (se fotnote 12 i første kapittel for noe av litteraturen som behandler temaet).⁷⁸

Dette tar oss videre til kritikk mot det andre (2) punktet, som utfordrer den hedonistiske forståelsen av eksistensformen til det “gode” og hvordan vi kan bli kjent med den, som innebærer meta etisk (og moralsk kunnskapsteoretisk) kritikk. Vi kan derfor betegne dette som en evaluativ kritikk, fordi det er behandling av normativitet, hvor epistemiske og metafysiske argumenter fremmet av filosofer i større grad har rollen med å undergrave enn funn fra andre vitenskaper alene (selv om argumenter ofte henter innsikt fra begge). Som vi så i forrige kapittel under del (1.3), så finner vi spesielt fire argumenter fra anti-realister (argumentet om evolusjon, uenighet, merkverdighet og funksjon), som har hensikten om å vise at iboende verdier heller ikke kan eksistere, derav at heller ikke nytelse kan ha iboende verdi. Men vi finner også argumenter som åpner for at noen nytelser i det minste kan ha iboende verdi, men som vektlegger at det er flere ting som har iboende verdi. For dette har vi ulike argumenter fremmet av G.E.Moore, slik som den naturalistiske feilslutning som er å forveksle at godhet trenger å være en naturlig egenskap (for eksempel føles behagelig), og det

---

⁷⁷ Innvendingene mot kalkulasjons tesen kan rettes på flere måter, men en av de mest kjente er Brentanos sigar, hvor vi også finner kritikk fra flere andre filosofer som Rawls. Kalkulasjonstesen kan også rammes indirekte, gjennom mer overordnede argumenter som går på målbarhetens metafysikk, som forsøker å begrense mer overordnet hvilke objekter vi faktisk kan måle (Klockslem, 2009), (Berridge og Kringselbach, 2017), (Moen, 2013).

⁷⁸ Både (Feldman, 2004), (Moen, 2016), (Brax, 2009) og (Labukt, 2011) presenter ulike argumenter for hvorfor sistnevnte kritikk ikke trenger å være noe problem for hedonisme.

åpne spørsmål argumentet som er at hvis en godhet kunne beskrives fullt av en naturlig egenskap så ville det ikke vært et spørsmål om denne egenskapen var det “gode”.⁷⁹

Kritikk mot det tredje (3) punktet, går på hvilke kriterier hedonister måler nytelse og smerte sin verdi ut i fra, formulert på en annen måte kan vi si kritikken utfordrer enten direkte eller indirekte ulike hedonisters forståelse av den menneskelige natur (metafysisk sett), en slik kritikk kan også betegnes som evaluativ, nettopp fordi det er i stor grad et metafysisk spørsmål om hvordan vi forstår den menneskelige natur. Her tanken å få frem fra motstandernes side, at hva som er godt kan hverken reduseres til erfaring, en bestemt del av erfaring hvor det ikke har noe å si hvordan ting tilegnes. Argumentene forsøker derfor å vise at mer enn nytelse, ting som strekker seg utover erfaring og at det har noe å si hvordan det tilegnes. Men for å si hva som er godt for mennesket, ligger det som regel til grunn et bilde om hva mennesket er og hva som er dets rolle i verden. Kritikken som rettes mot hedonisme på dette punktet bærer med seg flere hensikter, første typen er argumenter kan ofte ta utgangspunkt i preferanseteoretiske og eudaimoniske tilnærminger, hvor det kan argumenteres for at nytelse ikke har iboende verdi for mennesket, fordi det gode for mennesket enten er å realisere våre preferanser, eller eudaimonisk sett kan være å fungere på vårt beste (realisere vår natur) som kan være å fullbyrde våre egenskaper som menneske til det fulle, hvor heller nytelse enten har instrumentell eller eventuelt en konstitutiv verdi som del av det gode liv. Men innenfor kritikk av punkt (3) finner vi også ulike kritikker som ofte tyr tankeeksperimenter som strategi, hvor det blir forsøkt å sammenligne liv med hverandre (eller bruke vårt liv som målestokk). Moore fremmer her et argument om at en verden uten mennesker (og derfor uten nytelse) vil være bedre hvis den inneholder skjønnhet heller enn at den bare er fylt med søppel. Moore sitt poeng er å vise at det finnes ting som er verdifullt i seg selv, uavhengig av om det blir erfart (som nettopp kolliderer en hedonistisk forståelse hvor godhet kun kan inntre ved nytelse som må erfares).

Videre innenfor punkt (3) finner vi spesiell tre overlappende kritikker mot evaluativ hedonisme, som også sammenligner liv og har til hensikt å vise at ting utover vår erfaring er verdifullt. Det er dette som leder oss til argumentene om: “verdiløse nytelser” og “falske nytelser”, hvor det nettopp er argumentet om falske nytelser som er det sentrale temaet for denne delen og kapitlet. Men først kan det være nyttig å se hvordan disse to argumentene

---

⁷⁹ Det fremstår som at Sokrates fremmer et tilsvarende argument som Moore gjør i Filebos mot Protark. Samtidig må argumentene om den naturalistiske feilslutning og det åpne spørsmåles argumentet ikke forveksles med Hume sitt argument om at vi ikke kan trekke fra er til bør.

skiller seg fra hverandre. Argumentet om verdiløse nytelser forsøker å vise at noen nytelser er verdiløse (i det minste mindre verdt) fordi de er umoralske/uverdige i måten de tilegnes på. Feldman bruker tankeeksperimentet om en terrorist som finner glede i påføre andre smerte. En nytelse som derfor går på at vi bevisst har påført andre unødvendig smerte, og at dette er hva som forårsaker nytelsen, gjør den mindre verdifull enn hvis den hadde blitt tilegnet på en måte som ikke påfører andre smerte, eller en måte som også ga andre nytelse (målet med argumentet er å vise at alle nytelser har ikke verdi, eventuelt at det finnes flere kriterier som avgjør deres verdi som best forklares ved at mer enn nytelse har verdi). Dette bringer oss videre til argumentet om falske nytelser, som unektelig er svært nærliggende argumentet verdiløse nytelser. Falske nytelser er ikke opptatt av nytelser som er tilegnet på bekostning av andre, men i grunn handler om nytelser hvor vi har falsk antakelse om hva som forårsaker dem.⁸⁰

2.1.2. Falske nytelser

Vi har endelig kommet til argumentet om falske nytelser, så hva innebærer det?⁸¹⁸² Tanken om falske nytelser finner vi allerede hos Platon i dialogen Filebos, hvor Platon deler inn i fire former for falske nytelser, som er: nytelser hvor vi har falsk antakelse om hva som forårsaker dem, nytelser som ikke lever opp til vår forventning, nytelser som er urene fordi de er blandet med smerte, og forvekslingen av at fravær av smerte er det samme som nytelse).⁸³ Formen for falsk nytelse som behandles i denne teksten, er førstnevnte. Men mer spesifikt, hva innebærer falsk nytelse? Et klassisk eksempel er en person som tar nytelse i det faktum at ektefellen er trofast, når ektefellen i realiteten bedriver utroskap. Hva som er medvirkende til å utgjøre en

---

⁸⁰ Både Feldman (2004) og Moen (2016) ser ut til å vektlegge argumentet om verdiløse nytelser som en kritikk mot hedonisme som en verditeoretisk posisjon. På dette punktet er jeg uenig med dem, jeg oppfatter argumentet om verdiløse nytelser som et spørsmål for etisk hedonisme, derimot oppfatter jeg det som et problem som skal være mer enn håndterbart for en slik posisjon.

⁸¹ Legg også merke til at begrepet i noen sammenhenger blir brukt som å sikte nedverdiggende til kroppslige nytelser, som tidvis hos Augustin (Kronendorfer, 2009, s. 140).

⁸² Legg merke til at Bramble sitt eksempel med ubeviste nytelser (2020) må atskilles fra argumentet om falske nytelser. Bramble mener helt klart slike nytelser har verdi, det er bare at vi ikke er klar over at vi befinner oss i dem. Falske nytelser innebærer stort sett nytelser vi er klar over å befinne oss i, men som tenkes å enten være uten verdi eller i det minste ha lavere verdi.

⁸³ I den norske oversettelsen av Filebos av Håvard Løkke, brukes i utgangspunktet usanne nytelser fremfor falske nytelser for å sikte til denne ideen hos Platon. Foruten etter alt å dømme å være en mer korrekt oversettelse, treffer det nok også riktigere med tanken om at nytelser kan ha sannhetsinnhold. Likefullt velger jeg å holde meg til bruken av begrepet falske nytelser, av den enkle grunn at jeg anser den for å kunne bære med seg samme innhold, og fordi jeg opplever at ordet er med treffende på bakgrunn av den røde tråden jeg forsøker å trekke fra Platon og Aristoteles argument om "falske nytelser" til Carlyle og mer moderne varianter som hos Nozick.

slik nytelse er antakelsen personen har om at ektefellen er trofast. Men ettersom partneren ikke er trofast, så er nytelsen falsk (hvor oppdagelse av at vi har befunnet oss i falsk nytelse, ofte kan lede fra nytelse til brått ubehag, kanskje kan vi si at antakelsen en konstituerende rolle i at nytelsen finner sted. Hadde derimot partneren vært trofast, så ville våre antakelse vært rett og nytelsen ville ikke vært falsk.⁸⁴

Men her kan det trekkes frem at stort sett så har vi ikke noen dyp innsikt i alle faktorer som er medvirkende til nytelsene vi opplever (psykologiske, biologiske, sosiale), betyr det at de fleste nytelser i en forstand er falske? Et av kravene ser riktigere ut slik Platon skisserer det å være at nytelser inneholder et proposisjonalt innhold slik som utsagn (nytelsen er derfor rettet mot et objekt i verden) som tillater at nytelsen kan treffe eller ikke med dette (derav være sann eller usann). Likefullt er det ikke tydelig om Platon tilskriver alle nytelser proposisjonalt innhold, og om en nytelse må ha et proposisjonalt innhold for å være usann (kanskje vi derfor kan operere med begrepet falske nytelser for å bygge videre på ideen). Posisjonen jeg forsvarer av nytelsens enhet og natur fra forrige kapittel foreslår nettopp at ikke alle nytelser har proposisjonalt innhold (er objekt rettede og har intensjonalitet) eller i det minste er den del av mentale tilstander som har det, slik som stemninger, eller er en proposisjonalt holdning (Feldman, 2002), (Russell, 2003) og (Russell og Barrett, 2015). Så selv sansefølelser i en forstand ikke trenger å ha proposisjonalt innhold, virker de likevel å kunne være falske, hvis vi nyter en sansefølelse som en god lukt, men så viser det seg at lukten stammer fra noe vi opplever som avskyelig. Så selv om falske nytelser kan knyttes til sansefølelser (og potensielt stemninger uten at det betyr stemninger har objekt), så fremstår de tydeligst å være knyttet til det vi omtaler som affektive og emosjonelle nytelser gjerne knyttet mot proposisjoner (gjerning sosiale følelser som glede, kjærlighet og stolthet tydeligere knyttet til menneskelig interaksjon og hvordan vi blir evaluert av andre. Derfor virker hva som har den utløsende årsaken til slike nytelser mer å si for vår reaksjon hvis den utløsende årsaken er noe annet enn vi tror (Normann-Eide, 2020).⁸⁵

---

⁸⁴ Det er som vi vil se etterhvert, flere ting som kan gi opphav til falske nytelser, slik som å ta feil om noe (ikke tenke oss grundig nok om), vi kan ha en drøm, hallusinasjon, bestemte rusmidler, og mer.

⁸⁵ Forventning og kulturelle rammer har en formende rolle i våre sansefølelser (slik som i følelser mer generelt) Barrett (2017), Bloom (2011) og Nyeng (2010). På samme måte kjennetegnes ofte stemning/humor ved å være objekt-løse, langvarige, bakgrunns følelser, vi befinner oss i som mangler en åpenbar årsak i det minste for den som erfarer (selv om de kan knyttes til selvbilde, fysisk helse, klimatiske forhold). På den måten virker snakk om falske stemninger mindre treffende (men stemninger i generelt i en nytelsesmaskin kunne kanskje vært forstått som usanne).

Men hvilke eksplisitte argumenter er det Platon fremmer i Filebos med hensyn til falske nytelser? Platon ser ut til å fremme flere argumenter som kan knyttes sammen. Først som vi så i del (1.2) argumenterer han (gjennom Sokrates) for at vi kan dele inn i ulike type nytelser. Senere i dialogen argumenterer han for at et liv som kun inneholder nytelse, men ingen kunnskap ikke er et liv vi vil leve. Et slikt liv vil ifølge Sokrates innebære at vi vil gå glipp av bevisste nytelser, og nytelsene forbundet med å glede oss til noe samt tenke tilbake på noe positivt, et liv med kun nytelse uten kunnskap vil derfor tilsvare livet til en østers.⁸⁶ Argumentet fremstår å være ment å vekke en intuisjon i oss, og Protark (i dialogen) utbryter å ha blitt overbevist av dette argumentet, om at nytelse alene ikke kan utgjøre det gode liv (20D4-21C6).⁸⁷ Men Platon argumenterer også for at nytelser har proposisjonalt innhold, de kan være sanne og usanne (en distinksjon som tillates på bakgrunn av hans argument om at det finnes flere typer nytelser). De falske nytelsene er tenkt å være mindre verdifulle, både fordi de feiler i sin funksjon som er signalisere kroppens retur til harmoniske naturlige tilstand (derimot har “sanne” nytelser tilhørighet i det gode liv for mennesket, gjennom rett sammenblanding med kunnskap). Men strengt tatt kan vi kanskje si at falske nytelser ikke er nytelser, slik vi innenfor flere tilnærminger innen sinnsfilosofi kan forsvare at en hallusinasjon ikke er en persepsjon av et ekte objekt), noe Platon kan tillate seg hvis vi leser Platon som å forsvare at nytelsens essensielle trekk er funksjonen den utøver. Basert på Platons argumenter derfor tanken at falske nytelser er ikke nytelser, derfor er de mindre verdifulle og et liv fylt med dem (og andre former for falske nytelser) dem er hverken et liv vi vil leve eller et liv som er godt for oss.

Ved siden av Platon, finner vi også et tilsvarende argument fremmet hos Aristoteles, i han sin tredje kritikk av Eudoxus i den Nikomakiske etikk. Argumentet som fremmes av Eudoxus er at hvis vi allerede befinner oss i et gode så blir ting alltid bedre hvis vi legger til nytelse. Aristoteles er enig, men trekker både frem at dette ikke trenger å indikere at kun nytelse er godt, Aristoteles mener dette argumentet kan brukes til å vise at mer enn nytelse er godt, hvis vi allerede er i nytelse så blir ting bedre hvis vi også får lagt til andre goder (som

---

⁸⁶ Det ingen tvil om at det er mulig å legge til grunn ulike tolkninger av hva dette argumentet innebærer. Feldman (2004) anser det som et argument distinkt fra argumentet om falske nytelser. Kanskje har Feldman rett, men dette vil i tilfelle innebære en annen tolkning av argumentet enn den jeg legger til grunn. Vi finner også en mer omfattende behandling av dette argumentet og andre kontekstualistiske innvendinger fra Elisabeth Anscombe og Anthony Kenny, se Katz (1986, s. 96-111) og (2016, 1.1-1.3), som fremstår å ligge nærmere min lesning enn den til Feldman.

⁸⁷ Her kan ting se ut som at et liv som inneholder både kunnskap og nytelse er mer nytelsesfullt enn et liv som kun inneholder nytelse (hvor nettopp livet med kunnskap og nytelse i dialogen blir ansett som bedre enn et liv med enten bare nytelse eller smerte). Et slik tilnærming kan nettopp være et av motargumentene hedonister kan benytte seg av i forsvaret mot Sokrates kritikk.

ved å handle rettferdig eller besindig) (Aristoteles siterer her faktisk Platons argument om ubevisste nytelser for å underbygge sin kritikk av Eudoxus (at nytelse er verdifullt, men mer verdifullt med kunnskap).⁸⁸ Men til tross for at Aristoteles som Platon tilskriver at et liv som kun inneholder nytelse ikke kan være det gode liv, så tilskriver også Aristoteles nytelse en klar rolle i det gode liv.⁸⁹ Samtidig som ble trukket frem i fotnote 32 i første kapittel, opererer Aristoteles også med muligheten for at vi kan tro vi opplever nytelse uten at vi gjør det (som ved sadistens nytelse). Dette får frem et viktig poeng som fremstår å være en forskjell i argumentet om falske nytelser hos Platon og Aristoteles og det vi finner i nyere tid. Det er at de tar til inntekt for at falske nytelser faktisk ikke er nytelser, som ser ut til å spille en rolle i deres argument, selv om de også bygger på en komponent som går på å vekke en motintuisjon i oss (men også her vektlegger de et liv med kun nytelser, ikke det mest nytelsesfulle). På bakgrunn av dette er det to spørsmål som kan stilles, det første er om falske nytelser faktisk er nytelser, og det andre er uavhengig av falske nytelser er nytelser eller ikke, hva er deres verdi? Spørsmålet om falske nytelser er nytelser vil ikke behandles i denne teksten som et isolert tema, men det er helt klart et argument som kan brukes mot hedonisme.⁹⁰⁹¹

---

⁸⁸ Aristoteles gir oss flere argumenter i den Nikomakiske etikk for hvorfor nytelse alene ikke kan utgjøre det gode liv, hvor finnes metafysiske motiver utover argumentet jeg tegner opp her, som leder til han sin konklusjon om å avvise at et liv som kun inneholder nytelse kan være det gode. Poenget med å trekke frem argumentet er først for å vise at vi finner argumentet om falske nytelser også i antikk gresk filosofi, samtidig som det er trekk ved argumentet hos Platon og Aristoteles som skiller seg fra nyere varianter av det. Det sistnevnte poenget vil jeg vektlegge utover i dette kapittelet.

⁸⁹ For Platon og Aristoteles fremstår poenget å være med argumentet om falske nytelser, å få frem at falske nytelser har lavere verdi i seg selv, samtidig som det finnes flere ting enn nytelse som er verdifullt.

⁹⁰ Derimot basert på bilde jeg tegnet av nytelse i del (1.2) avviser jeg en slik tenkemåte om nytelse, nytelser kan ikke være falske i en slik radikal forstand, og de kan heller ikke være svakt ubevisste i mine øyne som Bramble (2020) foreslår, til tross for at jeg anser oss begge for å forsvare hedonisk tone perspektiv.

⁹¹ På denne måten kan vi si at nytelse slik det forsvares i denne dialogen, foreslår at nytelse ikke er godt i seg selv, men signaliserer returneringen til den naturlige gode tilstand. Men fordi det foreligger en funksjonalistisk forståelse av nytelse, hvor dens funksjon er å bidra til at vi returnerer den naturlige normativt gode tilstand, så tillater det også at falske nytelser kan være normativt mindre verdifulle, ved at de ikke oppfyller sin funksjon og signaliserer hva det skal (som ved en umoralisk person (skade/ikke balansert fungerende sjel), eller noen med bestemte nevrologiske sykdommer hvis vi skal gi det moderne tolkningsbriller), og fyller ikke de objektive trekk for hva som utgjør en nytelse. Mot en slik kritikk kan en hedonist avvise en slik restaurerende funksjonalistisk tilnærming til nytelse (enheten kan som jeg argumenterer for, heller plasseres i hvordan nytelsene føles primært), vi kan også argumentere for at det finnes nytelser som ikke skyldes hverken en foreliggende bevisst eller ubevisst mangel, samt som hedonister flest avvise en rasjonalistisk forståelse av menneskelig natur, ved heller å forsvare en hedonistisk forståelse som i del (2.4).

2.1.3. Nyere varianter av argumentet

Med bakgrunnen tegnet opp så langt i denne delen, kan vi rette øynene mot den nyere debatten rundt argumentet om falske nytelser. Vi finner argumentet i “filosofien til et svin”, fremmet av Thomas Carlyle i “The Latter Day Pamphlets” (1850), hvor argumentet er at hvis livet til en gris med alle aktivitetene den utøver inneholder mer nytelse enn et liv fylt med filosofi og poesi utøvd av et menneske, så bør en hedonist anse livet til grisen som bedre.^{92,93} Vi ser her at argumentet til Carlyle åpenbart vil vekke en intuisjon i oss, om at mer enn nytelse har verdi (for poenget ser ikke ut til å være at livet til grisen mangler på deilig nytelse, men grisens atferd tyder på at for mennesker så vil et slikt liv mangle noe), der Platon sitt argument delvis fremstår å være at et liv med kun nytelse ikke vil være mest nytelsesfullt).

Nærliggende argumentet til Carlyle, finner vi den mest kjente varianten av argumentet som er nytelse maskinen hos Robert Nozick første gang fremmet i 1974, i boken “Anarchy, state and utopia”. Hvor det som sammenlignes er et liv simulert i en maskin sammenlignet med et i kontakt med virkeligheten:

Suppose there was an experience machine that would give you any experience you desired. Super-duper neuropsychologists could stimulate your brain so that you would think and feel you were writing a great novel, or making a friend, or reading an interesting book. All the time you would be floating in a tank, with electrodes attached to your brain. Should you plug into this machine for life, preprogramming your life experiences? [...] Of course, while in the tank you won't know that you're there; you'll think that it's all actually happening [...] Would you plug in? (Nozick, 1974).

Argumentet ber oss forestille oss to liv, hvor det ene livet kun inneholder usanne nytelser, men ettersom de fleste varianter av evaluativ hedonisme foreslår kun nytelser sin intensitet og varighet er avgjørende for deres verdi, så er hedonismen forpliktet til å mene at det liv som inneholder mest nytelse, om det er generert av en nytelse maskin eller ikke, så er det livet bedre for oss enn et liv som inneholder mindre nytelse men innebærer kontakt med

---

⁹² Temaet om et liv i falske nytelser er bedre enn et liv som også inneholder lidelse og sannhet, er blitt behandlet utover filosofi gjennom skjønnlitteratur, kunst og religion. Bare tenk på varianter av fortellingen om prins Siddharta Gautama, med livet bak palassets murer uvitende om verdens elendighet og erfaringene gjort utenfor.

⁹³ Både (Feldman, 2004) og (Moen, 2012) behandler Carlyle sitt argument om filosofien til et svin som distinkt problem fra Nozicks nytelses maskin. Grunnen for dette kan se ut til å være at Carlyles argument spør om vi hadde ønske ønsket å ha grisens preferanser hvis det hadde gitt perfekt nytelse, men livssammenligningsargumenter ber oss bevare våre preferanser men oppnå perfekt nytelse gjennom å bli bedratt for eksempel gjennom en erfaringsmaskin. Min posisjon er at en slik distinksjon er overflødig, når vi i utgangspunktet kan anvende samme argumentasjonsstrategi på begge tilfeller. Uten at det sies eksplisitt, virker det samme også å være Brax (2009) og Labukt (2011, s. 175) sitt poeng.

virkeligheten.⁹⁴ Nozicks videre poeng er at vi intuitivt har mer lyst til å leve livet utenfor maskinen, noe som er ment å stille hedonisme overfor et problem, vi vil nemlig intuitivt ikke leve det beste livet teorien foreskriver oss. Hvis majoriteten av mennesker deler intuisjonen om at det livet som er erfaringsmessig identisk, men som inneholder sannhet, autentisitet etc er mer ønskelig å leve, så er Nozicks forklaring at dette forklares ut i fra ved at hedonisme er feil. Fra og med Nozick er det ikke et sentralt spørsmål om falske nytelser faktisk er nytelser, og selv om spørsmålet knyttes til falske nytelser sin verdi, så fremmes det et nytt type argument for å kaste skygge over den hedonistiske posisjon (og andre posisjoner som kun tilskriver verdi til erfaringsinnhold alene). Vi kan derfor si at spørsmålet som i en forstand behandles er det samme (nemlig falske nytelser), men argumentet som fremmes for å foreslå at falske nytelser er mindre verdifulle (og at mer enn nytelse er verdifullt) er forskjellig.⁹⁵ Men også før Nozicks argument ble fremmet, ble et tilsvarende argument fremmet av Nagel (1970), med den bedratte forretningsmannen, hvor det ikke er en maskin som generer løgnaktige nytelser for oss, men heller at vi blir lurt av menneskene rundt oss.

Imagine a man who, at the end of his life, thinks he has achieved everything he wanted in life: his wife and family love him, he is a respected member of the community, and he has founded a successful business. Or so he thinks. In reality he has been completely deceived: his wife cheated on him, his daughter and son were only nice to him so that they would be able to borrow the car, and other members of the community pretended to respect him for the sake of the charitable contributions he sometimes made. For some time his business partner has been embezzling funds from the company, which will soon go bankrupt.

Men etter Nozick fremmet sin første variant, ble tankeeksperiment noe modifisert, han fremmet derfor en ny variant i sin bok «The Examined life» (1989).⁹⁶ Filosofer har også

---

⁹⁴ Tenk på filmer som Matrix, The Truman show og Inception. Alle filmene handler blant annet om hva er virkelig, og er det bedre å være lykkelig i illusjonen eller er det bedre å ha det litt mindre godt i kontakt med sannheten? I matrix er alle mennesker en del av simulert virkelighet (men her er vi i kontakt med hverandre). Karakterer som Nero ønsker å forlate illusjonen, mens andre som har forlatt den ønsker seg tilbake. I Truman show er Trumans liv en tv serie, men han oppdager sitt liv er en løgn, og gjennom genuin kjærlighet merker han også forskjell på hva som er ekte og ikke. Mens i Inception forblir det et spørsmål om Cobb er i kontakt med virkeligheten eller ikke, men han avslutter som lykkelig/tilfreds. Oftest i fortellinger blir oppholdelsen i illusjonen annsett som å være mindre verdifullt, mens i andre tilfeller som i Matrix og kanskje enda mer i inception legges det mer opp til seeren selv å avgjøre hva som ville vært best (vi finner mange TV serier som behandler tema direkte og indirekte. På samme måte finner vi også lignende tema i folkeeventyr, men også i østlig filosofi, med prins Siddharta som holdes innenfor palassets murer for å ikke bli kjent med verdens lidelse.

⁹⁵ Men vi finner også behandling av erfaringsmaskin i en tidligere variant hos Jack Smart (1973), samt i Ray Bradbury sin novelle «Dandelion Wine» (1957).

⁹⁶ Tankeeksperimentet brukes ofte som metode både i filosofi (gjerne moralfilosofi) men også innenfor andre vitenskaper som fysikk. I motsetning til vanlige eksperimenter, så er tankeeksperimentet effektive og rimelige å utforme, de tillater oss å ta stilling til spørsmål/problemer hvor vi normalt hindres enten av etiske, teknologiske eller selv av eksisterende naturlover. Et første spørsmål er like fullt om tankeeksperimentet kan gi oss kunnskap, og hvis ja, er de midlertidige erstatninger for ekte eksperimenter eller har de distinkte egenskaper som gjør at de

etterhvert fremmet modifiserte utgaver av Nozicks argument, slik som i Brigard (2010) og Wijers (2012) finner vi eksempelet med en erfaringsmaskin snudd opp ned, hvor budskapet er at vi allerede befinner oss nytelse maskinen, hvor spørsmålet er om vi ville koblet oss fra den? Jennifer Hawkins (2016) fremmer et eksempel hvor livet i og utenfor maskinen er inneholder like mye fremfor ulikt som er vært tidligere standard. Andre igjen foreslår heller at det er en pille som gir oss erfaringen (Hindricks og Douven, 2016), hvor de ulike variantene er utformet i et forslag om at intuisjonen tankeeksperimentet vekker i oss kan forstås som en kognitiv bias (status quo bias). Joe Nelson (2020) foreslår at vi har å gjøre med en argumenttype han betegner som livssammenligningsargumenter (“life comparison arguments”), ettersom de ulike argumentene deler en underliggende struktur.

Hvor Guy Fletcher går enda et steg lenger enn Nelson, ved å beskrive “livssammenligningsargumenter” som en egen metode, som kan brukes for å avdekke hvilke intuisjoner vi har ulike “verdier”, for så å jobbe oss fremover mot hvilke som de er sanne verdiene. Han formulerer det slik:

We should imagine two people with identical bundles of identical goods and then imagine some addition of some purported extra intrinsic welfare contributor or detractor. If we find it plausible to think that their welfare is thereby made unequal, this is evidence that we should expand the list to include this item. (Fletcher, 2013, p. 218-219).

På denne måten kan vi gjennom å se på de ulike argumentene skissert så langt, med vekt på Nozick, Nagel, Brigard, Nelson og Fletcher, kan vi stille oss selv spørsmålet: kan vi si at alle argumentene fra Platon til og med Hawkins (2016) er uttrykk for samme argumenttype, til tross for individuelle trekk som skiller enkelt argumentene fra hverandre, eller bør vi heller tenke at det vi har med å gjøre rett å slett er flere distinkte argumenter? Jeg vil i utgangspunktet som Nelson, Fletcher og andre filosofer ser ut til å forsvare, argumentere for at vi har å gjøre med en argumenttype som er en del av mitt hovedargument i denne teksten, som tydeligst vil komme frem i neste del. Det er i utgangspunktet fire hovedgrunner for hvorfor jeg tar en slik stilling.

---

ikke kan erstattes? Hvis vi aksepterer at tankeeksperimenter kan gi oss kunnskap, så bør vi ideelt sett gi en forklaring på hvorfor, samt skille gode tankeeksperimenter fra dårlige. Men vi må også skille mellom ulike type tankeeksperimenter, noen brukes helt klart for å illustrere hva en teori innebærer, og ser derfor ikke ut til å avsløre noe nytt om verden, men heller være en effektiv måte å illustrere noe som allerede er avdekket, slik som Newtons kanon. Andre tankeeksperimenter derimot benyttes for å enten skulle forsvare en bestemt teori, som David Chalmers Zombie, eller for å undergrave en annen som Nozicks nytelse maskin. Stillingen til tankeeksperimenter jeg legger til grunn i denne teksten utelukker ikke at noen tankeeksperimenter faktisk kan gi oss kunnskap, men jeg foreslår livssammenligningsargumenter er en type som feiler.

1. Det første er som vi vil se i neste del, så er det mulig å utforme svar på kan benyttes mot alle variantene, noe hedonister som Brax (2009) og Labukt (2011) har gjort. Styrken på deres svar avhenger ikke av hvilken variant vi prøver det mot, som vil komme i neste del.
2. Det andre er at mange variantene allerede er såpass like at vi rimelig kan kategorisere dem sammen, som både er tidsvennelig fremfor at filosofer skal sette av tid til å diskutere ulike varianter uavhengig av hverandre og resirkulere flere av de samme argumentene.
3. Det tredje, er som Fletcher trekker frem, det fremstår å være en oppskrift som vi i utgangspunktet kan rette mot en hvilken som helst verditeori.
4. Det fjerde er at ved å se på ulike formuleringer av argumentet, så kan vi se hvordan ulike formuleringer påvirker styrken på mot intuisjonen. Argumenter hos Platon og Aristoteles (som er flere) så er enkelte av dem ikke i form av tankeeksperimenter, og enkelte av dem forsøker ikke å vekke intuisjon i oss en gang. Hos Carlyle derimot blir vi bedt om å endre preferanser til å bli en gris, men Platon foreslår også at vi blir tilsvarende en manet uten tenkeevne. Hos Nagel er vi i kontakt med verden men blir lurt, hos Nozick er vi alene i virtuell verden, Igor og Douven tilbyr en pille, Brigard snur opp ned på tankeeksperimentet, og Hawkins ber oss visualisere to identiske liv. Fletcher viser at strukturen i argumentet kan brukes mot andre posisjoner. Poenget er derfor at ved å forstå argumentet om falske nytelser som en argumenttype (nemlig livssammenligningsargumenter) så tillater det oss å stille nye spørsmål. Jeg tenker da på spørsmål som hvilke faktorer er som medvirker til at intuisjonen endrer seg, og hvilken har vi for å tro verdi intuisjoner realister tror på kan være involvert. Min påstand er at å behandle det som en argumenttype tjener debatten om falske nytelser og livssammenligningsargumenter.⁹⁷⁹⁸⁹⁹¹⁰⁰

---

⁹⁷ Det kan selvsagt innvendes at det finnes mer spesifiserte argumenter som fungerer best mot bestemte varianter, hvis slike bestemte unntak er et tilfelle kan bare hedonister når det skulle være tilfelle ta en slik stilling.

⁹⁸ Det finnes helt klart mange faktorer som medvirker til at ulike varianter vekker ulik intuisjon i oss. Men har mest grunn til å tro at variasjonen i intuisjon gjenspeiler verdiendring som kommer til syne i måten argumentene er formulert på, eller skal vi heller tro at endringen i intuisjon best kan gi bli gitt psykologiske, biologiske og sosiale forklaringer?

⁹⁹ Her kan vi legge med et av argumentene Justin Klockslem (2009) trekker frem, nemlig at det er vanskelig intuitivt å sammenligne mengden med nytelse i to liv (vi må derfor potensielt være varsomme med sammenligningene vi gjør i tankeeksperimenter som sammenligner liv).

¹⁰⁰ Slik løgn, mistolkning, drøm, hallusinasjon (forårsaket av søvnmangel eller bestemte rusmidler) og en nytelsemaskin, så kan de alle være kategorier for hvordan falske nytelser kan genereres. Men det ser også ut til å være to andre måter hvor det er tvilsomt om de hører til en slik kategori. Den første innebærer at vi kan tilskrive en nytelse til et feil objekt (katz, 2016). Det andre er at vi kan misattribuere følelser til samme hendelse (nyeng, 2010) og (Barrett, 2017).

2.1.4. Hvorfor utgjør argumentet om falske nytelser et problem for hedonismen?

Vi har så langt i kapittelet sett på hvordan spørsmålet om falske nytelser skiller seg fra andre kritikker rettet mot evaluativ hedonisme og hvordan mer spesifikt livssammenligningsargumenter er det mest kjente argumentet (argumenttypen) som forsøker å argumentere for at falske nytelser er mindre verdifulle (samtidig som at mer enn nytelse er verdifullt). Men spørsmålet som bare er blitt behandlet indirekte så langt i teksten, er hvorfor argumentet om falske nytelser (livssammenligningsargumenter) utgjør et problem for evaluativ hedonisme, eller i det minste er noe evaluativ hedoniske posisjoner bør ta stilling til?

Problemet i følge motstandere, er at hedonisten er forpliktet til å mene at hvis to liv inneholder like mye nytelse, hvordan enn det tilegnes på, så må også livene ha lik verdi (eller hvis et liv har litt mer nytelse er det litt bedre) og at nytelse alene er det eneste kriteriet som er avgjørende.¹⁰¹ Men mennesker bryr seg i utgangspunktet om mer enn nytelse, og hedonisme foreslår at et liv som mennesker ikke helst vil leve er kan være gode liv for oss. Dette betyr selvsagt ikke at livene er ubehagelige å befinne seg i, slik som det til Nozicks nytelse maskin er ment å være, hva det betyr er at vi ikke har lyst til å leve et slikt hvis vi ble spurt på forhånd, og vi muligens vil kunne reagere med vantro hvis vi faktisk ble vekket fra nytelse maskinen. Argumentet om falske nytelser i form av tankeeksperimenter vekker derfor en motintuisjon i oss, og noe av poenget er at hvis intuisjon spiller en medvirkende rolle til verdimesig kunnskap, som både hedonister og de fleste andre forsvarere mener, så virker det å være flere mulige problemer på gang. Først så virker det å være noe selvmotsigende ved å foreslå at intuisjon er kilde til kunnskap om verdier, samtidig som at teorien man foreslår er sann vekker mot intuisjoner i oss. Men kanskje like utfordrende er hvorfor skal vi tro at hedonisme er sann hvis ikke folk har lyst å leve det livet den foreskriver oss?¹⁰²

Det hersker liten tvil om at denne kritikken mot evaluativ hedonisme i det minste krever en respons, noe den har fått rikelig av. Men før vi beveger oss videre til å se eksplisitt på hvordan tidligere hedonister har respondert, er det tre ting som må trekkes frem. Det første

---

¹⁰¹ Jeg trekker frem senere i denne underdelen at ettersom enkelte varianter av hedonisme er opptatt av mer kriterier enn intensitet og varighet, så må ikke de nødvendigvis i samme grad ta stilling til tankeeksperimentet.

¹⁰² Eden Lin (2016) foreslår at vinden har snudd de siste årene, slik at livssammenligningsargumenter ikke lenger oppfattes som en like sterk kritikk mot hedonisme som tidligere ansett. Men argumentet blir fremdeles diskutert, og jeg tror personlig ikke de sterkeste argumentene i debatten ennå har kommet på bordet.

er et poeng vektlagt av blant flere Dan Weijers (2012). Poenget han trekker frem, er at det er en forskjell mellom deduktiv og abduktiv tolkning av argumentet. Den deduktive tolkningen foreslår at for eksempel Nozicks argument beviser at hedonisme er feil og rammer alle varianter av hedonisme, dette ser ut til å være tolkningen gjort av mange filosofer. Den abduktive tilnærmingen innebærer at intuisjonen tankeeksperimentet vekker i mange av oss, kan best forklares ved at hedonisme ikke er den rette teori om iboende verdi. Det virker å være svært underlig som Weijers illustrerer, hvordan man kan forstå denne intuisjonen (deduktiv tolkning) alene som et fullstendig bevis for at hedonisme er feil. Det eneste beviset denne intuisjonen innebærer innenfor en abduktiv tolkning, er at mennesker bryr seg om mer enn nytelse, noe som strengt tatt verken er en ny eller overraskende avdekning. Hva motstandere av hedonismen kan argumentere for at den beste forklaringen på denne mot intuisjonen er at hedonisme er feil. På denne måte er det hedonisters oppgave å gi en forklaring på hvorfor vi har denne intuisjonen som ikke undergraver hedonisme, samtidig som det leder til anti-realisme.¹⁰³

Det andre som må trekkes frem, er at svært ofte så er det ikke helt tydelig hva mot intuisjonen som vekkes i de fleste av oss er ment å signalisere? Den er selvfølgelig tolket av hedonismens motstandere som å vise at hedonisme er feil, mens av hedonister er den forstått som å kunne reduseres til psykologiske, biologiske og sosiale forklaringer som ikke gjenspeiler objektiv verdi. Men signaliserer den som vi har berørt inn på tidligere i dette kapitlet: (A) At mer enn nytelse har verdi (men kan heller ikke en sannhetsjustert hedonisme som hos Feldman være like plausibel, det er ikke alle nytelser vi vil tillate oss selv å nyte? (B) At noen nytelser har mindre verdi (men dette er langt fra presist, hvor lite verdi har i tilfelle falske nytelser, kan veldig mye falske nytelser kompensere, har nytelse høyere potensial enn andre nytelser)? (C) Både at mer enn nytelse har verdi og at noen nytelser har mindre verdi (dette er nok i utgangspunktet hva som har vært tiltenkt av de fleste filosofer).¹⁰⁴ Motstandere av hedonisme bør i utgangspunktet gi en tydeligere forklaring på nøyaktig hva de tenker intuisjonen signaliserer (av mulighetene overfor) og hvorfor.

Det tredje som må trekkes frem, er at det ikke er alle varianter av evaluativ hedonisme som trenger å ta like tydelig stilling til argumentet om falske nytelser i det minste i sine mer

---

¹⁰³ En strategi kunne vært å argumentere for at intuisjon ikke kan gi verdimesig kunnskap, men dette utfordrer våre grunner for å fortrekke en hedonistisk posisjon i utgangspunktet, nemlig at den er intuitiv.

¹⁰⁴ En mulighet er også at intuisjonen signaliserer at vi ikke anser nytelse som verdifullt, men heller som et tegn på at noe annet har verdi, som ble trukket frem i (2.1.1).

tradisjonelle utforminger.¹⁰⁵ Grunnen for dette er at argumentet angriper i utgangspunktet varianter av evaluativ hedonisme som i utgangspunktet er internalistiske (følger en hedonistisk metafysikk), ved å vektlegge at kun intensitet og varighet er avgjørende for nytelser sin verdi. Derimot ved hedonistiske posisjoner som avviser en hedonistisk metafysikk (eksternalistiske varianter) slik som posisjonen til Feldman (2004) og Nyenget (2010), så disse ut til å kunne unnslippe kritikken med å foreslå at nytelser sin verdi avhenger av hvordan de tilegnes (deres sannhetsverdi). Hvis derfor nytelsene er falske ved at vi ikke er klar over hva som genererer dem, om det måtte være en løgn fra et annet menneske, en erfaring maskin eller et hallusinogent rusmiddel, så tar allerede denne formen for hedonisme høyde for at slike nytelser er mindre verdifulle.¹⁰⁶

En annen posisjon som potensielt kan unnslippe er den Epikureiske posisjon vi så på i del (1.4), hvor jeg fulgte lesninger gjort av (Gosling og Taylor, 1982),(Katz, 1986) og (Wolfsdorf, 2013). Her er det to sammenhengende grunner for å tenke at denne kan klare seg. Det første er at den tegner et skille mellom statisk og kinestetisk nytelse, den statiske nytelsen er lyst preget i sin natur, mens den statiske er knyttet til den rolige stemningspregede nytelsen som er objektiv og ikke knyttet til behov, men som også kan oppstå i tilfredsstillelse etter behov er dekket (sinnsro og frakobling). Hvor det er den statiske som tilskrives høyest verdi, der poenget med frakoblingen som statisk nytelse innebærer, er at det ikke har noe å si hvordan vi oppnår tilstanden, bare hvordan det oppleves å befinne oss i den, det å bry oss om hvordan tilstanden av nytelse tilegnes symboliserer heller at vi er for tilknyttet.¹⁰⁷ Det andre er at slik statisk nytelse i sin reneste form kan tolkes å være mer behagelig i seg selv (et kvalitativt argument vi kan med grunn være skeptiske til), men kanskje er en riktigere lesning å tenke at denne nytelsen har potensialet til å være behagelig og langvarig. Følger vi Berridge & Kringelbach (2015) så foreslår de også at nytelse uten involvering av lyst er nytelse på sitt reneste (men de virker også i (2017) å åpne for at forholdet mellom lyst og nytelse kan være essensielt for mest nytelse over tid). I forhold til slike rene nytelser, kan vi tenke på dem fra opiatet som morfin (hvor nytelsen kan være intens og hvor vi ikke bryr oss om hva som

---

¹⁰⁵ Først så kan det rettes mot enhver form for hedonisme, hvor i det minste en sterk variant av psykologisk hedonisme rammes hardt (hvis kun nytelse maksimering og smerte minimering motiverer menneskelig handling, så er det underlig hvorfor livssammenligningsargumenter skulle vekke en intuisjon i oss). Tankeeksperimentet ser også ut til å ramme andre varianter av hedonisme (kristen og estetisk) og ikke-hedoniske erfaringsbaserte teorier, like fullt er ikke dette noe jeg vil ta ytterligere stilling til enn å bemerke.

¹⁰⁶ Jeg skiller her bevisst mellom intensjonalitet og proposisjonalt innhold da det er mulig å forsvare at "ikke-proposisjonalt intensjonalitet" finnes, et tema som behandles blant annet i Grzankowski & Montague (2018).

¹⁰⁷ Noe som gjør at enkelte har trukket paralleller til østlig filosofi (Feldman, 2004), (Urstad, 2012), (Katz, 2016).

forårsaket den), eller beskrivelsene Steve Taylor (2017) forsøker å gi oss på såkalt “opplyst”, forblir en mulig tolkning (Katz, 2016).

2.1.5. Tidligere responser på argumentet om falske nytelser

På bakgrunn av kritikken som argumentet om falske nytelser (og spesielt livssammenligningsargumenter) rettet mot internalistiske varianter av evaluativ hedonisme, har mange hedonister opplevd det som en kritikk som krever en respons. Eksempler på dette er: Bramble (2016), Feldman (2004), Tannsjø (2007), Labukt (2011), Moen (2012), Nelson (2020), Baber (2008), Silverstein (2000), Crisp (2006), Brigard (2010), Weijers (2012), Haslett (1992) og Lohr (2019), for å nevne noen av de mange.¹⁰⁸¹⁰⁹¹¹⁰ Men det som må trekkes frem er at mange motargumenter som er blitt fremmet, har til hensikt å forsvare en bestemt form for evaluativ hedonisme heller enn “evaluativ hedonisme i seg selv”. Dette gjør også at alle argumenter fremmet fra hedonistisk hold, ikke trenger å bidra i samme grad til å forsvare alle varianter av hedonisme (like fullt kan argumenter bidra til å støtte andre posisjoner enn det som i utgangspunktet er hensikten). En av grunnene for dette, er som vi har sett at flere hedoniske posisjoner er såpass forskjellige med hensyn til hvilken stilling de har til spørsmål om nytelsens natur, verdi og kunnskap, men selvsagt også at enkelte som Katz (1986) og (2007) er bevisst mer empirisk orientert, hvor andre bevisst ikke er det som Nelson (2020).¹¹¹ Argumenter for å forsvare en bestemt form kan derfor kollidere med andre hedoniske posisjoner, og at de sterkeste argumentene for å forsvare dem mot argumentet om falske nytelser kan gå på bekostning av hverandre (eventuelt kan to ulike argumenter som forsvarer hedonismen innebære ulik strategi).¹¹²

---

¹⁰⁸ Weijers (2013) gir den mest omfattende listen til tidligere forsvar, og Nelson (2020) gir en moderat oppsummering. Jeg ser ingen hensikt i å skulle gjengi en slik oversikt her som Weijers gjør, noe som ville krevd mye plass jeg heller har prioritert til annet innhold. For den nysgjerrige leseren henviser jeg dem heller til Weijers egen oversikt på dette punktet.

¹⁰⁹ Samtidig som har motstandere av hedonismen har argumentert ytterligere for hvorfor dette argumentet undergraver hedonismen Griffin (1986), Sumner (1996), Lin (2016), Hindricks & Douven (2018) er blant dem som har tatt til en slik kritikk.

¹¹⁰ Det er unektelig en omfattende litteratur knyttet til livssammenligningsargumenter (jeg sikter da primært til dem rettet mot hedonismen) som består av tilsammen flere hundre artikler, bøker og kapitler som enten direkte eller indirekte behandler (eventuelt er viet til) å behandle temaet.

¹¹¹ Hvor ofte en endring i grunnantakelse for hedoniske posisjoner er som en fallende dominobrikke, alt henger sammen og små endringer får store implikasjoner.

¹¹² Likevel finnes det enkelte forsvar som er mer generelle som kan brukes til å forsvare flere ulike posisjoner samtidig slik som argumentene til Baber (2008), Tannsjø (2007), Hewitt (1992) for eksempel, som vi kommer tilbake til etterhvert.

På bakgrunn av dette kan vi skille mellom ulike strategier benyttet av hedonister, hvor mange av argumentene presentert i litteraturen ligner på hverandre, men tidligere hedonister har i liten grad forsøkt å bygge ulike argumenter sammen. En del av forsvaret mitt som kommer frem i neste del, vil derfor innebære å sortere sammen flere av disse argumentene som ligner og bygge videre på dem, noe jeg tror vil styrke hedonismens sak. Vi kan derfor her i presentasjonen av noen sentrale argumenter i debatten, forsøke å knytte sammen de som ligner.¹¹³ Så hvordan mer spesifikt har ulike filosofer som mener at argumentet om falske nytelser (livssammenligningsargument varianten) ikke undergraver hedonismen forsøkt å argumentere?¹¹⁴¹¹⁵

En første er selvsagt som Moen (2012) formulerer det, å bite i det sure eple og akseptere at hedonismen bærer med seg en motintuisjon vi simpelthen bare må akseptere at er der (men foreslå at teorien er robust nok i seg selv til å overleve). Vi kan eventuelt her gjøre som Chris Heathwood (2007) i sitt forsvar av en motivasjon/holdning posisjon i spørsmålet om nytelsens enhet, erkjenne at ståstedet er kontraintuitivt, men argumentere for at andre alternativer er mer absurde (alle teorier bærer med seg motintuisjoner ved ulike deler av teorien, men hedonisme kommer best overordnet ut av det). Likefullt fremstår en løsning som dette å være en siste utvei for en hedonist, hvor det er andre mer lovende forslag i det minste som bør prøves først, hvor kanskje den mest vanlige strategien er at hedonister forsøker å undergrave intuisjonen tankeeksperimentet vekker i oss.¹¹⁶ Jeg bruker derfor resten av denne delen på tegne opp disse variantene, ettersom jeg opplever flere av disse argumentene som de mest lovende, samtidig som å representere en tilstrekkelig grad av mangfoldet, og fordi jeg i neste del bygger i stor grad videre på flere av dem (som en del av

---

¹¹³ Majoriteten av filosofer som har argumentert for at tankeeksperimentet ikke undergraver hedonisme, fremstår selv å være hedonister. Men det finnes også ikke hedoniske filosofer som har fremmet argumenter til fordel for hedonisme, slik som Brigard (2010).

¹¹⁴ I resten av denne delen gir jeg lite oppmerksomhet til hvordan motstandere av hedonisme forsøker å argumentere for at det bidrar til å undergrave hedonisme. Jeg vil heller vektlegge kritiske innvendinger mot argumentene jeg fremmer utover i dette kapittelet.

¹¹⁵ Som vi har sett, så er det varianter av hedonisme som i liten grad rammes av tankeeksperimentet, slik som posisjonen til Feldman (hvor falske nytelser er et uverdigg objekt) og Epikur (hvor de statiske nytelser er nytelser vi ikke bryr oss om hvordan tilegnes, bare hvordan føles).

¹¹⁶ Her kan vi skille mellom defensive strategier som i tråd med den ovenfor, nemlig forsøke å vise at det ikke bare er hedonisme kan utsettes for livssammenligningsargumenter. Eventuelt kan vi velge en mer offensiv strategi hvor heller forsøker å gi en forklaring på hvilke psykologiske mekanismer som intuisjonen kan forbindes ved, som en del av fortellingen om hvorfor vi har denne intuisjonen uten at det undergraver hedonisme.

mitt hovedargument).¹¹⁷¹¹⁸ Først finner vi en type argument som sikter inn på å forklare vår motintuisjon med utgangspunkt i kognitiv bias, fremsatt av Kolber, Brigard (2010) og Weijers (2012). På ulike måter har de argumentert for at ikke-hedoniske intuisjoner er forklart av det de kaller status quo bias, som er tendensen til å velge kjente fremfor nye muligheter. På den måten når Brigard og Weijers har gjort spørreundersøkelser for å finne ut hva folk faktisk mener, så har de forsøkt å formulere tankeeksperimentet på flere ulike måter, nettopp for å illustrere at måten det er formulert på endrer styrken til vår intuisjon. Her har de endret på tankeeksperimentet, hvor spørsmålet er om vi ville forlatt maskinen hvis vi allerede befant oss i den.¹¹⁹ Nærliggende tenkning om kognitiv bias, så finner vi også Guido Luhr (2019), som trekker frem undersøkelser som indikerer at vi er mer tilbøyelige til å foreslå et liv med falske nytelser til andre mennesker som venner og familie, enn å ville koble oss til den selv.¹²⁰

Videre finner vi en gruppe med svært lignende argumenter fremmet som forsøker å forklare vår motintuisjon med hensyn til kondisjonering. Både Silverstein (2000), Katz (1986), Crisp (2006), Lawrette (2008), Brax (2009), Labukt (2011), Moen (2016), Nelson (2020), men også Eudoxus og Epikur med sitt vugge argument, og John Stuart Mill har nettopp forsvart lignende kondisjoneringsargumenter på ulike måter (psykologisk og kulturell kondisjonering). Psykologisk er tanken at ting vi ofte vi ofte tilskriver verdi som vennskap, frihet, kunnskap, autentisitet, så skyldes dette at vi har over tid gjort erfaringer med som kilde til nytelse. På den andre siden er tanken at vi har gjort oss erfaringer med at løgn, ufrihet og mangel på vennskap har ledet til ubehag, som medvirker til utviklingen av motintuisjoner til hedonisme, som argumentet om falske nytelser vekker i oss. Kulturelle sett er tanken at vi over tid er blitt indoktrinert vekke bestemte følelser og assosiasjoner til bestemte ting. Tanken er derfor at det er de samme mekanismer som medvirker til utviklingen av både våre hedoniske og våre ikke-hedoniske intuisjoner. Sagt på en annen måte, så bryr mennesker seg om mer enn nytelse, og har av evolusjonsmessige grunner bias mot ting som lureri, falskheter,

---

¹¹⁷ Vi finner argumenter fremmet av filosofer som faller utenfor denne klassifiseringen jeg her tegner opp (og innenfor klassifiseringen som ikke nevnes). Lister som viser et større mangfold enn den jeg selv presenterer kan man som sagt finne i andre tekster som Labukt (2011), Weijers (2013) og Nelson (2020), for dem som skulle være nysgjerrig på dette.

¹¹⁸ Etersom jeg allerede har skissert Epikur sin posisjon, så lister jeg ikke argumentene som kan forsvare han sin posisjon på nytt her. Men i neste del vil jeg bygge videre på argumentet jeg tilskriver han sin posisjon, ment som at argumentet også kan tas til inntekt for ikke-Epikureiske posisjoner.

¹¹⁹ Som vi har sett er det hos Nagel formulert som en lurt forretningsmann, hos Platon er det et liv som en manet, Carlyle som en gris, mens Hindriks & Douven (2017) tar blant annet for seg en "pille", hvor de som Brigard og Weijers tester våre intuisjoner.

¹²⁰ Shaw og Hewitt, argumenterer for at vår motvillighet kan skyldes at vi på et underbevisst nivå er redde for at maskinen ikke skal fungere. Argumentet sikter seg derfor spesifikt inn på bestemte varianter av argumentet, men kan potensielt omformuleres til å gjøre seg gjeldende på andre varianter. Likefullt har jeg mindre tro på dette argumentet, og ønsker ikke gå ytterligere inn på det.

langvarige kontrakter og fravær fra våre normale omgivelser. Å ha slike bias er gunstige disposisjoner å bære med oss for overlevelse og reproduksjon, ikke fordi slike intuisjoner trenger å gjenspeile objektive verdier.

Supplerende til dette argumentet finner vi Harriet Baber, som foreslår at kritikken om falske nytelser ikke rammer hedonismen, fordi i følge henne så innebærer hedonisme bare at hva som gjør livet godt er nytelse. Det forutsetter ikke at det livet med mest nytelse er det livet vi helst vil leve hvis spurt på forhånd. Baber sitt poeng ser ut til å være at argumentet kun avdekker hvilke preferanser mennesker har, noe som er relevant for preferanseteori, men trenger ikke gjenspeile hva som er verdifullt. Haslett (1992) ser ut til å tenke at intuisjonene vår er misvisende, fordi maskinen er for fantastisk til at vi kan klare å forestille oss hvordan den ville fungerer. Poenget er at hvis vi faktisk hadde klart å forestille oss hvor fantastisk den kunne være, så hadde ikke mot-intuisjonen oppstått¹²¹. Ved siden av dette finner vi også et interessant argument fremmet av Torbjørn Tannsjø, som går på at han ikke deler intuisjonen blant annet Nozick sin variant er ment å vekke i oss. Andre hedonister har sagt de i stor grad deler Tannsjø sin opplevelse, slik som Moen (2012), Labukt (2011), Nelson (2020), Bramble (2016), en erfaring jeg også deler med Tannsjø. Samtidig når Brigard, Weijers, Hindriks & Douven blant annet har gjort spørreundersøkelser, så er det en andel som sier de ikke ville koblet seg til. Hvor Hawkins (2016) derfor foreslår dette punktet med undersøkes mer, og Lohr som vi så, trakk frem at vi er mer tilbøyelige til å anbefale maskinen til andre, enn å velge den selv. Poenget ser enkelt å greit ut til å være at alle kognitivt kompetente mennesker deler ikke intuisjonen i den graden som for eksempel Nozick trodde. Hvis vi derfor knytter et slikt argument sammen med de sterkeste argumentene presentert så langt i denne delen, samt forsøker å bygge videre på det, så kan hedonismen stå igjen med det jeg tror er et tilfredsstillende svar på argumentet om falske nytelser. Det er nettopp dette jeg vil forsøke å gjøre i neste del, som vi beveger oss til nå.

---

¹²¹ Dette argumentet sikter seg også inn på en spesifikk variant av argumentet. Men argumentet ser like fullt til å illustrere et poeng som vi i neste del kan forsøke å integrere med et argument for Epikur sin posisjon i (2.1.4).

2.2. Mitt hovedargument mot livssammenligningsargumenter

La oss starte denne delen med å gjøre en kort oppsummering av teksten så langt, før jeg sier noen få ord om strukturen på hovedargumentet mitt, for så å begynne å presentere det. Med hensyn til det første kapittelet av denne teksten, så skisserte jeg hva posisjonen minimalistisk hedonisme innebærer, som er en form for evaluativ hedonisme nærliggende de posisjoner forsvart av Tännsjö (2007), Nelson (2020) og Moen (2012) og (2016), men som helt klart også står nærme Katz (1986) og (2007), Mendola (2006), Lawrette (2008), Brax (2009), Labukt (2011) og Bramble (2016). Særtrekket med den minimalistiske formen for hedonisme som også vektlegges spesielt av Tännsjö, Nelson og Moen (2016), er dens ontologiske sparsommelighet, den foreslår med andre ord at vi ikke trenger å tilskrive verdi til mer enn nytelse og smerte for å gi plausibelt bilde av våre verdimeslige intuisjoner, samtidig som vi unngår anti-realisme. Posisjonen inntar hedonisk tone med hensyn til hva nytelse og smerte er, som innebærer at det mest sentrale ved nytelse og smerte er at de føles godt, et ståsted jeg forsøkte å vise at den psykologiske konstruktivistiske emosjonstilnærmingen hos spesielt Russell & Barrett og Berridge & Kringelbach er forenlig med og underbygger.¹²² Sammen med dette foreslår jeg at nytelse og godhet er samme egenskap, vi blir kjent med dette gjennom direkte erfaring, som elegant uttrykkes med utsagnet nytelse føles “godt”. På bakgrunn av dette supplerte jeg med en internalistisk variant av hedonisme, som følger en hedonistisk metafysikk. Noe som med andre ord betyr at kun inntensitet og varighet avgjør nytelse sin verdi, menneskets liv er i sin essens en serie av erfaringer som fenomenologisk begrensede.

I det andre kapittelet av teksten har jeg så langt tatt for meg hva argumentet om falske nytelser innebærer, dets historikk og utvikling over tid, med spesielt modifiserte varianter. Vi har også sett hvorfor argumentet utgjør et problem og hvilke former for hedonisme det angriper hardest. Til slutt så vi på hvordan spesielt hedonister har presentert ulike forslag på hvordan en slik kritikk kan imøtekommes. Det er dette som leder oss videre til denne andre delen av kapittelet, hvor hensikten er å presentere mitt motargument til argumentet om falske nytelser, spesielt dem som tar utforming som livssammenligningsargumenter. La oss derfor først ta en kikk på grunntrekkene i argumentet skal presentere, før jeg så presenterer det i mer detalj. I all hovedsak så er mitt hovedargument komponert ut i fra det jeg anser som tidligere sentrale responser fra hedonister, hvor jeg forsøker å knytte disse sammen og bygge videre på

---

¹²² På dette punktet anser den som å være forenlig med den funksjonalistiske hedonismen til Brax og Katz, selv om en aktivt brobygging ikke har vært prioritert i denne teksten.

dem.¹²³¹²⁴ Mer spesifikt så begynner selve argumentet mitt i lys av Tannsjø (2007), Brigard (2010) og Weijers (2012) sitt poeng om at ikke alle deler intuisjonen spesielt Nozick sitt argument om nytelse maskinen forsøker å vekke i oss, og at med hensyn til hvordan vi modifierer argumentet, så varierer også styrken på våre hedoniske mot-intuisjoner.¹²⁵ Her viser jeg til til ulik form for kognitiv bias som en forklaring på dette fenomenet, med utgangspunkt i Brigard, Weijers og Lohr. Jeg supplerer også dette poenget med Fletcher (2013), i et forsøk på å illustrere at livssammenligningsargumenter kan rettes mot alle teorier, og at ikke det er mulig å utforme en teori som ikke det kan vekkes mot intuisjoner til. For kritikere som likevel forsøker å innvende at mot intuisjonen er tydeligst mot hedoniske livssammenligningsargumenter, så trekker jeg først frem Baber (2008) sitt poeng at argumentet stiller feilslåtte krav til hedonisme. Hedonisme foreslår at det gode liv er et liv som er motiverende og nytelsesfullt å befinne oss i, ikke et liv vi er motivert til å leve hvis vi hører om det. Jeg forsøker å underbygge dette med poenger trukket frem av Berridge & Kringelbach (2015) og Kahneman. For dem fortsatt ikke fornøyd trekker jeg frem hedonisters sterkeste kort, nemlig kondisjonering og klyngeargumentet. Kondisjoneringsargumentet foreslår at det er gjennom erfaring med nytelse at vi utvikler både våre hedoniske og ikke-hedoniske intuisjoner. Klynge argumentet, ment å vise at ikke-hedoniske verdier klynger seg rundt nytelse, men deres godhet opphører uten tilstedeværelse av nytelse, men nytelse kan derimot klare seg uten de andre verdiene. Jeg forsøker til slutt å vise at dette også samsvarer med James Russell & Lisa Barrett og Kent Berridge & Morten Kringelbach sine overlappende ideer om grunnleggende affekt og grunnleggende liking. På bakgrunn av dette blir det et spørsmål om hvorfor vi skal tilføre flere verdier enn de hedonistiske for å forklare våre hedoniske intuisjoner, men det tilbyr oss også en løsning på hvorfor mange mennesker sine ikke-hedoniske intuisjoner er noe problem for minimalistisk hedonisme?

---

¹²³ Flere av disse argumentene er allerede trukket frem så langt i teksten.

¹²⁴ Om ikke det er kommet frem tydelig nok i teksten så vil jeg understreke det her. Argumentet jeg fremmer er helt klart ment å forsvare minimalistisk hedonisme, men det er ingen tvil om at det også kan forsvare andre former for hedonisme. Jeg skisserer evaluativ hedonisme i teksten nettopp fordi jeg anser det som den mest plausible varianten av hedonisme, men også den som rammes hardest av argumentet om falske nytelser. Ved å ta stilling til argumentet om falske nytelser, forsøker jeg derfor å oppheve en faktorene som står i veien for at minimalistisk hedonisme sine styrker skal komme frem. På denne måten er det derfor viktig å både vektlegge minimalistisk hedonisme og argumentet om falske nytelser, selv om andre former for hedonisme kan styrkes av argumentet.

¹²⁵ Her legger jeg til grunn tanken at vi har å gjøre med en argumenttype som er livssammenligningsargumenter, som ble argumentert for i del (2.1.4).

2.2.1. Mitt hovedargument

I sin artikkelen “Narrow hedonisme” (2007) fremmer blant annet Torbjörn Tännsjö argumentet om at ikke alle, inkludert ham selv, deler intuisjonen Nozicks tankeeksperiment om nytelse maskinen er ment å vekke i oss. Andre hedonister som Moen (2012), Labukt (2011), Nelson (2020) og Bramble (2016), har også vedkjent å sitte med samme opplevelse som Tännsjö, nemlig at argumentet vekker liten om ingen intuisjon i dem. På samme måte når Brigard (2010) og Weijers (2012) har gjort spørreundersøkelser i forsøk på å avdekke hva som virkelig er folk sine intuisjoner om tankeeksperimentet til Nozick, så er det også kommet frem at ikke alle deler intuisjonen Nozick forventer å vekke i oss, selv om flertallet takker nei til maskinen.¹²⁶ Poenget er like fullt at når ikke alle deler intuisjonen, så åpner i større grad for spørsmålet om det kan finnes ulik form for kognitiv bias involvert involvert i genereringen av vår intuisjon, som er et argument vektlagt i flere tidligere responser på tankeeksperimentet.¹²⁷ Det er nettopp denne retningen både Brigard (2010) og Weijers (2012) og (2013) har tatt i sin argumentative strategi. De foreslår nemlig at motintuisjonen som tankeeksperimentet til Nozick vekker i oss skyldes status quo bias, som vil si at folk foretrekker at ting forblir slik vi er kjent med at de er, heller enn at intuisjonen avslører at hedonisme objektivt sett ikke er en riktig teori om iboende verdi.¹²⁸ De forsøker å illustrere dette ved å vise at når innholdet i tankeeksperimentet endres (for eksempel hvis situasjonen i tankeeksperimentet er at vi allerede er i maskinen, hvor spørsmålet er om vi da ville ønsket å forbli i den) så endres også hvor mange som deler intuisjonen om at et liv i maskinen ville vært å foretrekke, noe de mener skyldes status quo bias.¹²⁹¹³⁰ På tilsvarende måte har Lohr (2019) trukket frem at gjennom spørreundersøkelser, så kommer det frem at vi er mer tilbøyelige til å anbefale maskinen til andre mennesker enn å ville koble oss til den selv. Poenget vi kan hente fra Lohr er derfor at våre intuisjoner ser ut til å påvirkes både av

---

¹²⁶ Jennifer Hawkins (2016) vært kritisk til hva vi faktisk hente ut fra undersøkelsene som er blitt gjort, både at det ikke er gjort mange nok over tid eller at alle de rette betingelsene har vært tilstede når de er blitt gjort. Men det fremstår likevel rimelig å si at det store flertallet med den tradisjonelle utformingen ville takket nei til maskinen.

¹²⁷ Selv om alle hadde delt intuisjonen hadde det ikke trent å betydd at intuisjonen hadde noe å gjøre med hva som er objektivt verdifullt, men det at ikke alle deler den svekker uansett ethvert forsøk på et slikt argument.

¹²⁸ Dette poenget kan også rettes mot filosofien til et svin av Carlyle, og den lurte forretningsmann hos Nagel, og Platon sitt argument om ubevisste nytelser.

¹²⁹ Her må vi selvsagt påminne igjen om Hawkins (2016) påpekning. Men på samme måte som det er rimelig å si at flere sier nei enn ja til maskinen, så er det også rimelig å si at ulike utforminger endrer våre intuisjoner, selv om studiene som har undersøkt temaet foreløpig ikke er tilstrekkelig til å si helt presist hva tallene er.

¹³⁰ Men tenk også på Platon sitt argument om falske nytelser, som går på at falske nytelser ikke er nytelser. Vi kan med andre utforme argumenter om falske nytelser uten at de engang trenger å vekke noen intuisjon i oss. Dette stiller spørsmålet om styrken på intuisjonen er en god indikator på argumentets styrke?

innholdet i livene som sammenlignes men også med hensyn til om vi anbefaler livet til oss selv, eller til andre.¹³¹

På bakgrunn av argumenter om at kognitiv bias kan påvirke vår dømmekraft i møte med tankeeksperimentet, så har flere filosofer forsøkt å utforme mer nøytrale varianter som skal unngå å vekke uønsket bias i oss, og heller sikte inn på å kunne treffe våre verdimesseige intuisjoner, som forsøkt ambisjonen til Hawkins (2016) og Lin (2016).¹³² Hawkins og Lin utformer begge på hver sin måte tankeeksperimentet hvor livene som sammenlignes er helt like, men det ene er generert av en maskin, og det andre ikke er det. Men funker virkelig en slik løsning? Jeg tror ikke det, og det er flere grunner sammenhengende grunner for hvorfor, hvor et utsagn fra Fletcher (2013) kan hjelpe oss indirekte til å få øye på den første grunnen.¹³³ Formuleringen går slik:

We should imagine two people with identical bundles of identical goods and then imagine some addition of some purported extra intrinsic welfare contributor or detractor. If we find it plausible to think that their welfare is thereby made unequal, this is evidence that we should expand the list to include this item. (Fletcher, 2013, p. 218-219).

Men hva kan vi hente ut av dette utsagnet til Fletcher, og hvordan bidrar det til å vise at tilnærmingen Hawkins og Lin foreslår er feilstilt? Først så illustrer Fletcher i sitt utsagn at livssammenligningsargumenter kan fremmes mot flere ulike teorier, ikke bare hedonisme. Dette flytter bort noe av byrden hedonisme lenge har måtte bære over på andre teorier. Samtidig er Fletcher sitt poeng at intuisjonen et slikt tankeeksperiment vekker i oss signaliserer at det ene livet vi sammenligner med inneholder en objektiv verdi det andre livet

---

¹³¹ Et ytterligere problem for varianten av tankeeksperimentet som vi finner både i Nozick (1974) og (1989) er først som Bramble (2016) vektlegger, nemlig at det ikke er sikkert en slik maskin er mulig å lage. Derimot hvis vi går med på premisset om at den lar seg lage, så mener jeg argumentet støter på et enda større problem, som nemlig er poenget fra Haslett (1992) som er at vi ikke er i stand til å forestille oss hvor behagelig maskinen er. Tenk for eksempel bare på nytelsen vi kan få av opiat, følelsen vi får virker ekstremt behagelig. Men et trekk ved en slik nytelse er at folk ikke ser ut til å bry seg om hva som gir den, bare hvordan den "føles". For mennesker som aldri har erfart slike nytelser før, er det svært vanskelig å forestille seg hvor behagelig de kan være. Eller bare tenk på alle de andre svært intense nytelsesfulle erfaringene hjernen er kapabel til å generere. Hvis en slik nytelse maskin faktisk er mulig, så er det helt klart ikke mulig "a priori" å forestille hvor intense eller langvarige nytelser den kunne skape. En erfaringsmaskin virker både å kunne inneholde identisk erfaring med alle vi kan erfare i kontakt med virkeligheten, gjennom rusmidler, men kanskje også helt distinkte intensitet og kombinasjoner hvor bare fremtidens teknologi kan svare. Men kanskje er det også vanskelig om folk vil prøve maskinen, og derfor gjøre eksperimenter med den? Vi vet heller ikke hva slags substans som i fremtiden kunne vært i stand til å gi oss det beste liv, kanskje er det en maskin, et rusmiddel, en form for teknologi som er helt fremmed for vår forestillingsevne i dag, eller en kombinasjon av de tre samt kontakt med virkeligheten?

¹³² Her må det understrekes at hverken Hawkins eller Lin mener at tankeeksperimentet alene kan undergrave hedonismen, som andre mener, se Weijers (2013). Derimot tenker Hawkins og Lin at tankeeksperimentet kan vise en svakhet ved hedonisme som en teori om iboende verdi. Det er begge disse tolkningene jeg argumenterer mot i denne teksten.

¹³³ Dette er andre gang i teksten jeg siterer Fletcher (2013) på dette punktet.

mangler. Han mener derfor vi skal bruke livssammenligningsargumenter som metode for å “lete” oss frem til det hva som er alle de objektive godene. Her gir Fletcher oss noen nyttige verktøy, men jeg er likevel uenig med Fletcher sitt argument på flere måter. Det første problemet hos Fletcher er forslaget om at all endring i intuisjon når vi bruker livssammenligningsargumenter gjenspeiler at det forekommer en endring i hva som er verdifullt. Dette tror jeg er helt feil. Det andre problemet med utsagnet han sitt er at livssammenligningsargumenter som metode kan brukes mot noen teorier. Mitt poeng er at denne “metoden” kan brukes mot alle teorier.

På denne måten er mitt forslag at hva Fletcher kan hjelpe oss å se, er at hvilken enn verditeoretisk posisjon vi utformer, så kan vi alltid legge til et nytt eller trekke fra et gode ved teorien, noe som vil resultere i en positiv endring i vår intuisjon. Men hva betyr dette? Det betyr at vi som mennesker har flere motstridende preferanser og ønsker, hvor ingen enkelt teori kan ta høyde for alle disse samtidig. Et tegn på dette er argumentet om uenighet fra Mackie (1978), men like fullt er det utlevde verdi mangfoldet rundt om i verden og gjennom historien. Det betyr selvsagt ikke at teorier om verdi fremmet av filosofer er inkonsistente, det forklarer heller hvorfor vi som filosofer både bør og forsøker å utforme normative teorier om verdi. Dette betyr heller ikke at det ikke finnes objektive verdier, det viser bare som sagt at vi har flere motstridende preferanser samtidig. Hadde vi allerede fulgt hva enn vi intuitivt antok for å være rett så hadde det ikke vært noe poeng med å utforme teorier som nettopp foreslår hvordan vi bør leve, noe hedonisme ikke er alene om å gjøre.¹³⁴ Det er nettopp dette poenget jeg mener problematiserer tilnærmingen til Hawkins og Lin, livssammenligningsargumenter viser bare at mennesker har flere uforenlige preferanser om hva som er godt, noe som gjør deres prosjekt om å utforme en variant av tankeeksperimentet som luker dem ut slik at vi sitter igjen med kun vår verdi intuisjon, til et feilstilt problem.¹³⁵

Poenget skissert så langt finner vi også vektlagt hos Katz (1986) og Brax (2009), men vi finner det like tydelig også hos Harriet Baber, som mener argumentet om falske nytelser vektlegger, spesielt i form av Nozicks nytelse maskin, kun viser at mennesker bryr seg om

---

¹³⁴ Det er nettopp på dette punktet som skiller verditeori skiller seg fra deskriptiv moralpsykologi, som undersøker hvilke intuisjoner vi faktisk har, fremfor hvilke vi burde følge som verditeorien tar for seg.

¹³⁵ Men hvis vi skal følge i denne tråden, kan vi også spørre hvorfor denne intuisjonen i seg selv skal antas å være noen god indikator på hva vi ville gjort eller hva tenker er godt, som er Lohr sitt poeng. Og selv om sjansen for å koble seg inn i maskinen henger sammen med hvilke opplevelser den faktisk kunne gi oss, så kan det uansett hende at livet folk flest som har muligheten til det, best kan beskrives som et hedonistisk liv. Vår negativitet til maskinen avslører kanskje bare at vi i bestemte tilfeller har kriterier til hvordan våre nytelser oppnås, og at kunnskap, autentisitet, vennskap og kjærlighet ikke er verdier vi bryr oss om.

mer enn nytelse. Men en kritiker kan kanskje vil kanskje foreslå at intuisjonen livssammenligningsargumenter rettet mot hedonisme kan vekke en sterkere intuisjon i oss enn rettet mot andre posisjoner? Mot en slik innvending har hedonisten flere kort på hånden. Det første er det som er Baber sitt videre poeng, er at livssammenligningsargumenter stiller et urettferdig krav til hedonisme, fordi hedonisme er bare forpliktet til å mene at livet i maskinen vil gi oss mest nytelse som er godt for oss, ikke at vi trenger å være motivert til å legge oss inn i den. Formulert på en annen måte, så foreslår hedonismen i følge Baber at det gode liv for menneske er et liv som er motiverende og nytelsesfullt å befinne seg i, noe som gjør at kriteriet om at vi skal være motivert til å søke det hedonistiske liv hvis vi får høre om det er et feilstilt kriterie til teorien. Vi kan slik jeg ser supplere dette poenget ytterligere med å vende tilbake til noen av poengene vektlagt tidligere i teksten samt legge til et nytt. Hvis vi ser tilbake på et av de sentrale poengene hos Berridge & Kringelbach (2015) og (2017), så er det at intensiteten på hvor lyst vi har på noe (eventuelt hvor motivert vi er) til å leve på en bestemt måte, ikke noe som trenger å samsvare med hvor mye tilfredshet vi opplever når vi oppnår det. Det kan selvsagt også og være ubehagelig å befinne seg i lyst (eller motivasjon). På supplerende vis har Daniel Kahneman vektlagt at det også er ulike faktorer som generer hvor tilfredse vi er med noe i øyeblikket vi erfarer det, og hvor bra vi husker det som når vi tenker tilbake. Med andre kan en kinofilm hvor vi nøt store deler av opplevelsen blir transformert til et negativt minne hvis vi likte slutten dårlig. Derimot foreslår Kahneman (1999), Russell & Barrett (2015), Katz (2016) og LeDoux (2019) at vi alltid har umiddelbar tilgang på tilstanden vi befinner oss i. Hedonisten kan på dette grunnlag underbygge tanken om at det sentrale for å avdekke hvor objektivt verdifullt et liv er, ikke ligger i hvor lyst vi har til å leve det når vi hører om det på forhånd eller hvor tilfredse vi er i ettertid når vi tenker tilbake, men hvor tilfredsstillende og motiverende å leve livet for de samlede øyeblikkene vi befinner oss i det.¹³⁶¹³⁷ Hvor Berridge & Kringelbach (2015) foreslår det mest nytelsesfulle liv antaeligvis innebærer et integrert forhold av lyst (motivasjon) og nytelse. Dette ser i utgangspunktet til å passe svært treffende overens med internalistiske varianter av hedonisme, hvor det er summen av erfaringers kvalitative momentære innhold som utgjør det gode liv.¹³⁸

---

¹³⁶ Vi har sett at (Barrett, 2017) og (LeDoux, 2019) argumenterer for at vi ikke kan ta feil om hva vi føler (og derfor at ubevisst nytelse er umulig). Dette innebærer at hvis vi retrospektivt tenker tilbake i tid i et forsøk på å avdekke hva vi egentlig følte, så ender vi bare opp med å tilskrive erfaringen noe nytt.

¹³⁷ På denne måten når argumenter som “the resonance constraint” og livssammenligningsargumenter kritiserer hedonisme på grunnlag av at vi ikke har lyst til å følge livet den foreskriver oss, når vi blir kjent med den, anser jeg som en misvisende kritikk.

¹³⁸ På dette grunnlag kan vi også si at hedonister avviser livsstilfredstillelses-teorier generelt (både finner innenfor verditeori og lykkeforskning).

For dem som heller ikke er tilfredse med en slik løsning, kan vi bevege oss videre til to mest solide grunnene for å tenke at hele argumentet om falske nytelser og da spesielt i form av livssammenligningsargumenter opphører som en hedonistisk kritikk. Det første er kondisjoneringsargumentet, som er fremmet på ulike måter av hedonister, og hvor ulike hedonister har vektlagt ulike sider ved kondisjonering, slik som Katz (1986) og (2007), Brax (2009), Labukt (2011) og Moen (2016), Silverstein (2000), Crisp (2006), Lawrette (2008), Nelson (2020), men også Eudoxus, Epikur og Mill.¹³⁹ Kondisjoneringsargumentet foreslår at både kulturelle og psykologiske forsterkere er medvirkende i prosessen som genererer våre hedoniske og ikke-hedoniske intuisjoner, som er en tiltenkt forklaring fra hedonister på hvorfor våre hedoniske intuisjoner er en pålitelig kilde til kunnskap om objektive verdier, men våre ikke-hedoniske intuisjoner ikke er det.¹⁴⁰ Med hensyn til kulturelle forsterkere så er tanken at vi oppdratt innenfor en bestemt kultur og påvirket fra flere hold til å tenke hva som er godt og dårlig, slik som fra myndigheter, venner, familie, lærere (og mer). Men bakenfor denne prosessen så finnes det en rekke eksterne faktorer som påvirker hvilke oppfatninger av godt og dårlig som blir dominerende innenfor en kultur, slik som klimatiske forhold, teknologisk nivå, krig, og mye annet. Hvis vi derfor tenker på viktigheten av verdier som moderasjon (historisk sett) med hensyn til begrenset mat for store deler av befolkningen, en verden hvor fare for krig og epidemier ofte sto nær, men også en verden hvor hardt arbeid var nødvendig og hvor ubeskyttet sex kunne få drastiske konsekvenser, så er det ikke underlig hvis også ikke-hedoniske verdier ble promotert. Men flere av disse verdiene spiller fremdeles en viktig rolle funksjonalistisk sett i mange samfunn, og selv om viktigheten av dem skulle avta så er en del av en kulturarv som ikke bare forsvinner over natten. Samtidig er det med hensyn til psykologiske forsterkere (evaluativ kondisjonering), så tilskriver vi ofte verdi til ting ikke-hedoniske verdier som vennskap, frihet, kunnskap og autentisitet, fordi vi har gjort oss erfaringer med dem som kilde til nytelse. Men samtidig har vi gjort oss erfaringer med at ting som løgn, ufrihet og mangel på vennskap har ledet til ubehag, som kan være

---

¹³⁹ Nærliggende argumentet om kondisjonering er den psykologiske hedonismens tanker om motivasjon, som sett på i del (1.1). Mest nærliggende er svake psykologiske hedonismen til Mill, som innebærer at vi kun er motivert av nytelse og smerte, men det tillates at vår motivasjon kan feile i å bevege oss. Dette forklarer hvorfor vi intuitivt tilskriver verdi til mer enn nytelse og søker disse ulike verdiene, samtidig som det tar høyde for tilfeller hvor slik motivasjon kan mislykke. Derimot fremmer jeg kondisjoneringsargumentet hvor jeg tar en agnostisk posisjon med hensyn til Mill sin svake psykologiske hedonisme. På den andre siden finner vi vugge argumentet hos Eudoxus (Aristoteles, 2013) og Epikur (Wolfsdorf, 2013), som innebærer at barn og dyr naturlig søker nytelse fordi det er godt. Men gjennom kulturell indoktrinering så blir våre naturlige instinkter forkludret slik at vi ender opp med å utvikle ikke hedoniske intuisjoner. Men gjennom gjennom visdom foreslår Epikur vi kan finne veien tilbake til våre rette instinkter.

¹⁴⁰ Her kan vi også trekke frem et poeng vektlagt tidligere i del (1.3). Det er at nytelse og smerte er ikke godt og dårlig fordi det ble selektert for, men det er fordi nytelse og smerte er godt og dårlig at det ble selektert for, og kunne ha den funksjonen det har hatt evolusjonært.

medforklarende til våre motintuisjoner til falske nytelser. Men som kulturell forsterkning har prosessen med å utforme ikke-hedoniske verdier skjedd gradvis og uregistrert over tid på en slik måte at vi ikke har introspeksjonistisk tilgang til disse mekanismene.¹⁴¹¹⁴²

Det andre sammenhengende poenget er klyngeargumentet fremmet av Moen (2012), som supplerer kondisjoneringsargumentet. Klyngeargumentet går på at vennskap, kjærlighet, frihet og kunnskap er noen av våre beste kilder til nytelse, er ting vi ofte anser som verdifulle i seg selv, men likevel har de en tendens til å samle seg/klynge seg rundt nytelse. Det betyr hvis vi fjerner hele rollen nytelse spiller i verdier som frihet, kunnskap og kjærlighet, så er det vanskelig å forstå hvorfor de skal tenkes å være verdier. Derimot kan vi fjerne disse (ikke-hedoniske) verdiene uten å miste verdien nytelse har.¹⁴³ Tanken er derfor at ikke bare er hedoniske mekanismer sentrale i utformingen av våre ikke-hedoniske intuisjoner, men nytelsen er også en nødvendig komponent for at disse verdiene skal konstitueres, hvor nytelse i motsetning er selvkonstituerende. Men dette poenget harmoniserer også med ideen om grunnleggende affekt/liking hos Russell & Barrett og Berridge & Kringelbach fra del (1.2.4), der tanken var at nytelse kan opptre alene som i form av objektløse stemninger, men også som en komponent i en stor variasjon av mentale tilstander, hvor Barrett (2017) foreslår vi ikke kan ha mentale tilstander hvor ikke nytelse eller smerte opptrer (som selvsagt kan variere i intensitet).¹⁴⁴ Vi kan i den forstand oppleve det Brax (2009) og Bramble (2013) beskriver som ren nytelse, hvor rusmidler som morfin kan være en inngang, men også som en komponent hvis vi for eksempel har et hyggelig måltid med gode venner. Dette betyr at all vår opplevelse behag i ulik form og gjerne i forbindelse med lyst og motivasjon, så er det nytelse som skaper denne effekten. Nytelsen dirigerer vår oppmerksomhet og er springbrettet som muliggjør vår interesse for ting og vår utforming av verdier, både hedoniske og ikke-hedoniske.¹⁴⁵ Med dette som utgangspunkt er spørsmålet Moen stiller, og som også vektlegges av Tännsjö (2007) og Nelson (2020), hvorfor skal vi da gjøre det mer ontologiske kostbare valget som er å tilføre flere verdier? Og hvis derfor argumentet om falske nytelser er

---

¹⁴¹ På denne måten at vi som mennesker bryr oss om mer enn nytelse og har bias mot ting som lurei, falskhet, langvarige kontrakter og fravær fra våre normale omgivelser er ikke underlige. Å ha slike bias er gunstige disposisjoner å bære med oss for overlevelse og reproduksjon, ikke fordi slike intuisjoner trenger å gjenspeile objektivt sanne verdier.

¹⁴² Tanken er derfor at kun hedoniske intuisjoner gjenspeiler objektiv verdier.

¹⁴³ Hedonismen kan også sitte igjen med opplevelsen av frihet, kunnskap og vennskap uten at det som erfars faktisk er frihet, kunnskap og vennskap, fordi de er objekter som metafysisk konstitueres av noe som strekker seg utenfor erfaringen.

¹⁴⁴ Barrett åpner opp for at ved bestemte mentale lidelser eller under påvirkning av enkelte rusmidler så kan vi ha erfaringer uten valens.

¹⁴⁵ Husk at denne forståelsen av nytelse også sammenfalt med hedonisk tone perspektiv som ble forsvart i del (1.2) og vår naturalistiske empiriske tilnærming til nytelse og "godhet" som samme objekt, forsvart i del (1.3).

en form for et livssammenligningsargument, som kan rettes mot alle teorier, hvor både de hedoniske intuisjonene og ikke-hedoniske intuisjoenen kan forklares alene ut i fra hedoniske mekanismer, så fremstår argumentet om falske nytelser i bunn og grunn ut til å kollapse som et problem for hedonisme.

Jeg har nå presentert mitt samlede hovedargument for hvorfor argumentet om falske nytelser (spesielt i form av livssammenligningsargumenter) ikke undergraver den varianten av hedonisme jeg har skissert tidligere gjennom teksten (selv om flere av disse argumentene kan tas til inntekt for flere hedoniske posisjoner). Jeg vil nå gå videre til å evaluere i hvilken grad disse argumentene har lyktes som et forsøk på å forsvare min bestemte variant av evaluativ hedonisme mot kritikken.

2.2.2. Lar mitt argument seg forsvare

Vi har så langt i denne delen av kapittelet sett på hvordan mitt hovedargument forsøker å forsvare minimalistisk hedonisme mot argumentet om flaske nytelser. Spørsmålet som vi nå avslutter dette kapittelet med før vi beveger oss til tekstens konklusjon, er i hvilken grad argumentet jeg har fremmet lyktes? For å se på dette vil jeg forsøke å trekke frem noen mulige problemer med argumentet for så å forsøke å vise hvordan disse kan responderes på fra hedonisk hold. Jeg gir først en oppsummering av grunntrekkene ved argumentet, før jeg kritiserer ett og ett grunntrekk om gangen før jeg forsøker å respondere på kritikken.

Det første poenget var at ikke alle deler intuisjonen spesielt Nozicks variant er ment å vekke i oss, som åpner både for at denne intuisjonene ikke har noe å gjøre med hva som er objektivt verdifullt, og for eksempel kan forklares ut i fra kognitiv bias. Det er ved å knytte dette poenget med Fletcher, Brigard, Weijers og Lohr at måten vi formulerer argumentet påvirker vår intuisjon. Men dette argumentet hadde et bakteppe bygget tidligere i kapittelet som begynte i del (2.1.2) først med hensyn til Platon sin kritikk av at falske nytelser ikke var nytelser. Deretter tegnet jeg opp Platon sitt argument om ubevisste nytelser, hvor også Aristoteles fremmet tilsvarende argument. Jeg trakk også frem at vi finner en distinkt variant av argumentet fremmet hos Carlyle, men at det er først fra og med Nozick at argumentet skyter fart, og kommer i flere modifiserte varianter, slik som gjennom en nytelse maskin, gjennom en pille, gjennom omvendte liv, gjennom identiske liv og selvsagt Nagel sitt

eksempel med den bedratte forretningsmannen. Men jeg trakk også frem at vi finner argumentet om falske nytelser behandlet i eventyr, fortellinger, kunst, filmer og skjønnlitteratur også. Min overordnede hensikt med dette var to ting, først var det som en del av å argumentere for at alle disse varianter er samme argument, men i ulik form. Jeg foreslo derfor de alle var uttrykk for livssammenligningsargumenter. Nært knyttet til dette, var den andre hensikten som var gjennom Platon sitt argument om at falske nytelser ikke er nytelser, å få frem at den mest utbredte formen å argumentere mot falske nytelser på som Nozicks argument bidro til å popularisere, er bare en av tilnærmingene. Mitt poeng var derfor å få frem at argumenter om falske nytelser ikke trenger å vekke noen intuisjon i oss, som Platon sitt funksjonalistiske argument ikke gjør. På denne måten kulminerte dette argumentet i at livssammenligning argumenter kan rettes mot alle teorier, ment å illustrere at motintuisjonen signaliserer ikke annet enn at menneske har flere motstridende verdier, heller enn å si noe objektivt sant om verdier i seg selv.

Fortsettelsen til dette argumentet var et hovedpoeng hos Baber, som tar utgangspunkt i grunnideen om til det første argumentet, nemlig at argumentet om falske nytelser i form av livssammenligningsargument viser bare at vi bryr oss mer enn nytelse, men hedonister er ikke forpliktet til å si annet enn at nytelse er tilfredsstillende å befinne seg i. Formulert på en annen måte, så mener hun kravet som stilles til hedonismen er misvisende. Hedonisme foreslår at det gode liv, er liv som er nytelsesfullt og motiverende å befinne oss i, ikke et liv vi er motivert til å søke når vi hører om det. Jeg supplerte på dette punktet med Berridge & Kringelbach men også Kahneman, for å vise at både vår motivasjon og tilfredsstillelse i ettertid kan være dårlige indikasjoner på hvor bra vi hadde det underveis. Poenget er at et slikt kriterium er like plausibelt å stille til en teori som det livssammenligningsargumenter stiller hedonismen, men hvor sistnevnte helt klart favoriserer hedonismen, som derfor er viser at vi kan alltid utforme kriterier som passer en teori for å undergrave andre.

Til slutt var det kondisjonering og klynge argumentet som ble fremmet og forsøkt knyttet sammen og underbygget av tanken om grunnleggende affekt (og liking). Tanken her var at våre hedoniske og ikke-hedoniske verdier ble utformet gjennom erfaring med nytelse, men også at vår skepsis til falsk nytelse ble utformet i forbindelse med smerte som løgn, ufrihet og mangel på vennskap/kjærlighet kan innebære. Klynge argumentet supplerte dette ved å trekke frem hvordan verdier klynger seg rundt nytelse, og at uten nytelse kollapser verdiene, men nytelse kan på den andre siden klare seg uten. På samme måte innebærer tankene om grunnleggende affekt og grunnleggende liking at nytelse er et enhetlig fenomen

som kan opptre alene men også som komponent ved andre mentale tilstander, det dirigerer vår oppmerksomhet og er utgangspunktet for verdi tilskrivelse. Samlet var derfor disse argumentene ment å utgjøre mitt hovedargument som både innebærer at argumentet om falske nytelser er et forkledd livssammenligningsargument, og er derfor en likeverdig kritikk alle teorier kan støte på. For dem som mener argumentet likevel rammer hedonisme hardere, foreslo jeg at argumentet like fullt har selektive kriterier til en teori, og at vi på samme måte kan utforme kriterier til en teori som favoriserer hedonisme fremfor andre. For dem som fortsatt ikke var fornøyde forsøkte jeg å vise nytelse sin sentrale rolle i utformingen av både hedonistiske og ikke hedonistiske teorier, samtidig som at uten nytelse så kollapser andre verdier sammen, og sagt på en annen måte så er nytelse en fundamental dimensjon ved bevisstheten som muliggjør verdierfaringer. Med bakgrunn i slik hovedargumentet er tegnet opp, så velger jeg å trekke frem fire av punktene ved argumentet som kan vi ser på noe av kritikken som kan rettes mot dem samtidig som jeg tar stilling til kritikken.

- A. Alle deler ikke intuisjonen spesielt Nozick sin variant forsøker å vekke i oss, ment å utfordre intuisjonens legitimitet og åpne for kognitiv bias som årsak.
- B. Vi har å gjøre med en argumenttype, heller enn flere distinkte argumenter, dette åpner opp for (C)
- C. Ulik utforming av argumenter endrer styrken på vår mot-intuisjon til hedonismen, hvor vi kan fremme varianter av argumentet som ikke vekker intuisjon i oss. Dette er ment å kunne reduseres til at argumentet kan rettes mot alle teorier og i en forstand er selvutslettende.
- D. Kondisjonering spiller en sentral rolle i utformingen av hedonistiske og ikke-hedonistiske verdier. Slik verdier samtidig klynger seg rundt nytelse, ment som at hvis nytelse fjernes, så kollapser andre verdier, men nytelse klarer seg på egenhånd.

A) I hvilken grad skal det at alle ikke deler intuisjonen være et problem for Nozick sitt argument (og de varianter som ligner)? På dette punktet kan det invendes at det er majoriteten som deler motintuisjonen til å koble seg til maskinen, selv om Nozick sin maskin (eller for eksempel den bedratte forretningsmann) kan tilby oss svært nytelsesfulle liv. Selv med de fleste utforminger er nesten alltid flertallet som deler en mot intuisjon til Nozick sin maskin, noe vi ser hos Brigard (2010) og Hindriks & Douven (2018) for eksempel. Dette kan på en side brukes til å ville argumentere for at det hjelper ikke så mye at ikke alle deler intuisjonen, hvis såpass mange uansett har den. Hvor kanskje tilsvarende oppslutninger innenfor andre

fagfelt blir ansett som gode indikatorer på hva som kan være tilfelle. Hvor det samtidig med hensyn til kognitiv bias, så er det hos flere filosofer som Hawkins (2016) og Lin (2016) foreslått å utforme mer nøytrale varianter av eksperimentet, og selv disse foreslår de flertallet takker nei til maskinen? Først til det store flertallet så er unektelig kognitiv bias inn i bilde, og selv om flertallet fortsatt takker nei til maskinen ved nøytrale varianter, så er det fortsatt bias på flere måter som vi ikke kommer oss unna. I tillegg bryr mennesker seg simpelthen om flere ting, med andre ord vil en slik maskin frata ekte kunnskap, kjærlighet, autenticitet. Hvor vi alt har foreslått at hva enn liv vi utformer så vil mot intuisjoner kunne vekkes til et slikt liv. Likefullt kan vi trekke frem igjen tanken om at vi faktisk ikke er i stand til å vite hva en ekte nytelsesmaskin kunne tilbudt oss hvis den faktisk var mulig å lage, bare med tanke på hvor fremmed en romrakett ville vært for en huleboer.

B) Vi har å gjøre med en argumenttype heller enn distinkte argumenter. Her kan det både vektlegges at svært mange filosofer har behandlet argumentene som distinkte, selv Feldman (2004) skiller deler opp argumentet om ubevisste nytelser hos Platon, fra argumentet om svinaktige nytelser hos Carlyle og fra argumentet om falske nytelser som hos Nagel og Nozick. På samme måte kan vi som ved heterogenitet argumenter mot nytelse foreslå både at det er såpass mye heterogenitet blant eksemplene at det mest korrekte å skille i det minste noen av dem fra hverandre. Et siste poeng er at det kan være mulig å utforme egne motargumenter for hedonister til de ulike variantene. Det første vi kan si i mot denne kritikken, er at andre hedonister som Brax (2009) og Labukt (2011) også har behandlet det som en argumenttype (i det minste virker det rimelig å lese dem slik). Selv om vi kan utforme spesifikke argumenter, kan vi også utforme felles argumenter som responderer på alle variantene samtidig. Argumentet bærer også med seg det grunnleggende trekket som er at vi sammenligner to liv, hvor vi fjerner eller legger til et gode for å undersøke våre intuisjoner, så lenge denne strukturen er på plass, så kan vi utforme utrolig mange varianter, som vi fremdeles kan presentere de samme løsningsforslag til som dette kapittelet har forsøkt på.

C) Hvis vi først antar at vi har å gjøre med distinkte argumenter, fremstår det vanskeligere å skulle ta endringen i intuisjon som inntekt for at grunnleggende problem med argumentene. På samme måte kan vi innvende at vi ikke vet om argumentet om falske nytelser kan rettes mot alle teorier, kanskje kan vi gjennom Fletcher sin metode avdekke et bestemt sett av verdier som ikke det vekkes mot intuisjoner til. Samtidig kan vi på nytt trekke frem tanken om at mot intuisjonen er sterkest mot hedonismen, som gjør at argumentet skaper størst problemer for hedonisme fremfor andre teorier. Mot denne kritikken så kan man ikke utelukke at det er mulig å utforme en liste med verdier som ikke kan vekkes mot

intuisjoner til, men det er et fremtidig empirisk og filosofisk spørsmål å avdekke. Om likevel en sånn teori skulle komme opp, fremstår den i beste fall å være en indikator på hva vi bryr oss om, og det kan alltid være like mulig at det er hedoniske verdier den listen ender opp med å inneholde, eller verdier som best harmonerer med et hedonistisk verdensbilde.

D) I hvilken grad er det bekreftet at kondisjonering stemmer? Og selv om det stemmer, kan vi ikke innvende at det er et urimelig kriterium hedonister her stiller andre teorier. For eksempel innen andre fagfelt som matematikk eller biologi så spiller også en intuisjoner en rolle i hva som gjør at forskere forsvarer bestemte posisjoner, men man bruker ikke hvilke mekanismer som former deres intuisjoner som et argument mot ståstedet de faktisk forsvarer. Likefullt kan man ikke også foreslå at nytelse spiller en rolle i å muliggjøre andre verdier, så kan vi ikke redusere verdier likevel til nytelse, med andre kan vi tilby ikke-reduksjonistisk kritikk mot den hedonistiske strategien. Mot denne kritikken kan vi selvsagt si at kondisjonerings argumentet kan vise seg å ikke stemme, eller det kan vise å ikke stemme i den grad argumentet som fremmes her hviler på. Det vil selvfølgelig skape utfordringer for dette argumentet, og er simpelthen et empirisk spørsmål som fortsatt ikke er avklart som mye annet i forskningens verden. Tilsvarende gjelder også for grunnleggende affekt og grunnleggende liking, kanskje er disse også konstruerte som foreslått om emosjoner, dette vil også skape problemer for argumentet som fremmes her. Derimot fremstår mye å tyde på at de respektive teoriene om grunnleggende affekt og liking stemmer, og faktumet om nytelsen sin sentrale rolle i motivasjon og oppmerksomhet fremstår like fullt å hente god støtte. Tilsvarende ser vi at hva som skjer med mennesker som rammes av anhedonia i hensyn til tilfredshet med eget liv og motivasjon til å ta valg. Samlet ser jeg ikke grunn til å betvile det empiriske fundamentet for argumentet om kondisjonering eller klynge argumentet.

Men er likevel tanken om intuisjonskravet hedonsimen stiller andre feilslått? Jeg tror ikke det. Åpenbart kan ikke alle våre verdimeslige intuisjoner være sanne samtidig, som allerede er vektlagt som en grunn til å betvile på livssammenligningsargumenter i seg selv. Videre utelukker hedonismen at intuisjon kan være kilde til kunnskap om verdier. Men den peker simpelthen på at hvis det er gjennom erfaring med nytelse at vi lærer å tilskrive bestemte ting verdi både hedonisk og ikke-hedonisk, og nytelse spiller en sentral rolle mer generelt i konstitueringen av disse verdiene, så underlig hvorfor ikke en slik kritikk fra hedonisk hold skal være holdbar? Formulert på en annen måte, det er på flere måter det hedoniske sin sentrale involvering i andre verdier kommer frem, og det er derfor en serie av argumenter som gir dette intuisjonistiske argumentet, heller enn et isolert om at hedoniske mekanismer var sentrale i utformingen av ikke-hedoniske verdier. Dette gjør at bakgrunn av

det jeg har skissert langt gjennom dette kapittelet vil jeg både foreslå at basert på det vi vet i dag, så er argumentet om falske nytelser i form av livssammenligningsargumenter en kritikk vi kan rette mot det jeg av gode grunner vil tro er alle verdi teorier. Samtidig har jeg presentert flere ulike argumenter som tilsammen utgjør mitt hovedargument, jeg mener dette hovedargumentet gir oss god grunn til å tenke at hedonisme er minst i like god stand til å håndtere livssammenligningsargumenter som andre konkurrerende teorier. Jeg vil faktisk trekke det til å anslå at bevisbyrden som lenge har ligget på hedonismen i denne debatten er nå flyttet over på konkurrerende teorier. Samtidig er det også sant at flere av de sterkeste argumentene til fordel for hedonisme i denne debatten, slik som kondisjonering og klynge argumentet, baserer seg på empiriske antakelser som i fremtiden kan falsifiseres, slik også spørsmålet om nytelsens enhet og natur som hedonisme hviler på avhenger av empiri som vi kontinuerlig må fortsette å undersøke for å avdekke. Med andre ord, det er slik jeg ser det gode indikasjoner på at dette argumentet ikke rammer hedonisme, men fremtidig filosofisk teori og affektiv vitenskap må fortsette å jobbe sammen i forsøket på å komme nærmere svar på disse spørsmål. Med disse evalueringer lagt til grunn, la oss derfor bevege oss videre til tekstens oppsummerende konklusjon.

Konklusjon

Denne undersøkelsen er nå kommet til veis ende, men i hvilken grad har den lyktes i sin ambisjon? Uten tvil er dette noe leseren mest av alle må bedømme, men som forfatter av denne teksten vil jeg likevel gjøre noen oppsummeringer av tekstens innhold, evalueringer av i hvilken grad den har lyktes og si noen ord om veien videre for hedonisme og argumentet om falske nytelser.

Ambisjonene med teksten var å utforme en bestemt form for evaluativ hedonisme, nemlig minimalistisk hedonisme, og forsøke å forsvare denne mot argumentet om falske nytelser, ved å presentere et nytt argument ikke presentert tidligere. Teksten startet derfor med ambisjonen om å skissere en bestemt form for evaluativ hedonisme, riktigst omtalt som minimalistisk hedonisme, spesielt i tråd med andre hedonister som Tännsjö (2007), Moen (2012) og Nelson (2020) som alle vektlegger den samme ontologiske sparsommeligheten og bærer videre grunntrekk vi finner hos de fleste hedonister i vestlig tradisjon siden blant annet den Epikur. Det var i utgangspunktet denne sparsommeligheten jeg har foreslått gjør posisjonen foretrekkbar fremfor andre hedoniske posisjoner, spesielt eksternalistiske, pluralistiske, sybaristiske og kvalitative varianter. Men like fullt foreslår jeg også dette gjør posisjonen foretrekkbar fremfor ikke-hedonistiske posisjoner også, spesielt dem vektlagt i del (1.1). Samtidig er det støtten for en slik minimalistisk posisjon jeg mener den psykologiske konstruktivistiske emosjonstilnærmingen hos Russell & Barrett og Berridge & Kringelbach tilbyr oss, også med å kunne styrke posisjonen, hvor jeg forsøkte å større grad enn tidligere filosofer å beskrive forholdet mellom grunnleggende affekt og liking, for å riktigere kunne bygge forholdet riktigst mulig grunnlag med hedonisk tone tilnærming. Noe av det som gjorde denne foreningen mulig, er både at den minimalistiske hedonistiske posisjonen er naturalistisk og empirisk med henhold til metaetikk, og følger en hedonistisk metafysikk (internalistisk) med hensyn til menneskets natur og hvilke kriterier vi måler nytelser sin verdi ut i fra. På toppen av dette trakk jeg også frem rollen nytelse spiller i utformingen av ikke-hedoniske verdier og i konstitueringen av dem, spesielt i del (2.2.1), som også bringer en slik posisjon i mer kontakt med Katz (2007), Brax (2009) og Labukt (2011). Utformingen av denne posisjonen er åpenbart ambisiøst, og bærer med seg trekk som nettopp flere ulike hedonistiske tilnærminger har vektlagt. Men ambisjonen var ikke å forsvare den minimalistiske hedonismen i noen omfattende grad, men heller å skissere den og ta for seg noen grunn utfordringer på veien mot å forme dem, hvor disse utfordringene er blitt gitt en

forenklet behandling for hva hver enkelt av dem kunne blitt gitt. Likefullt anser jeg både utformingen av posisjonen som holdbar og det samme med utfordringene den så langt har møtt på, selv om det åpenbart er mange flere kraftige innvendinger denne posisjonen kan støte på.

Den av utfordringene den minimalistiske hedonismen kan møte på, som jeg opplever som viktigst å behandle er argumentet om falske nytelser, nettopp fordi det lenge og av mange er blitt oppfattet som den hardeste kritikken. I den forstand var formålet å skissere det jeg anser som den mest plausible varianten av hedonisme for å så å forsøke å forsvare den mot den hardeste kritikken, en kritikk som har fått mange behandlinger av hedonister, men få som har vært lengre, noe som var et mål i denne teksten. På dette punktet prøvde jeg å en grundig behandling av hva argumentet innebærer og hvordan det skiller seg fra andre argumenter, som selvsagt kan sies å hente likheter med tilnærminger hos Weijers (2012) og (2013) samt Nelson (2020). I motsetning til dem valgte jeg likevel tydeligere å gå nærmere de historiske røttene, spesielt for å underbygge det senere poenget om vår intuisjon endres i tråd på utformingen på argumentet, hvor endringen i intuisjon vanskelig kan tenkes å gjenspeile endring i verdi. Men hensyn til mitt motargument så var målet å bygge videre på og sette sammen allerede presenterte argumenter jeg opplevde som sterke. Problemet slik jeg så det, var at det var flere argumenter som kunne komplementere hverandre hvis presentert sammen, men som ikke var gjort. Det var dette som var mitt prosjekt, og slik som presentert i del (2.2.2) anser jeg argumentet som ble presentert for å ta høyde for flere av utfordringene argumentet om falske nytelser gjerne har stilt hedonistisk teori overfor. Min oppfattelse er i utgangspunktet at hedonister kan sende argumentet over på konkurrerende teorier, hvor de distinkte løsningene hedonistene presenterer ikke bare slår meg som intuitivt tilfredsstillende, men også som å være forenlig med sentrale avdekkelser innen affektiv vitenskap. Men som all annen filosofi og forskning så er det en ferskvare, nye avdekkelser skjer i stadig, og det er dette som gjør det til viktige og spennende aktiviteter. Grunnlaget argumentene i denne teksten er bygget på kan vise seg å være feil, eller i det minste feile på å være helt treffende, så vi bør fortsette å jobbe med disse spørsmålene.

For veien videre er det fra hedonisk hold sentralt med spørsmål som knyttes nytelsens enhet, nytelse sitt forhold til motivasjon og selvsagt nytelsens rolle i utformingen av våre verdier. På samme måte er heller ikke siste ord sagt med hensyn til kognitiv bias, kanskje er ambisjonen til Hawkins og Lin mulig å utforme, at vi faktisk kan utforme nøytrale eksperimenter som avdekker våre intuisjoner, gitt at selv om de er generert i hovedsak av hedoniske mekanismer, så trenger ikke det å utelukke at ikke-hedoniske verdier kan

objektive, og nettopp at noen av våre moralske intuisjoner kan bidra til å signalisere hva de er. På denne måten er unektelig spørsmålet om flakse nytelser og derav livssammenligningsargumenter komplekst, men jeg håper og tror like fullt at jeg har vist at vi inntil videre har best grunn til å tro at hedonisme ikke rammes av kritikken hardere enn noen andre teorier. Dette bærer sammen med min ambisjon å trekke frem at hedonismen har flere styrker som en teori om iboende verdi, men den må like fullt undersøkes mer før vi sier noe endelig om den, slik andre teorier også må. På samme måte må vi også fortsette å undersøke hva livssammenligningsargumenter kan fortelle oss. Både hedonisme og livssammenligningsargumenter er unektelig viktige temaer, fordi de nettopp tar for seg hvordan vi bør tenke om hva som gjør liv godt, som igjen har nært forhold til positiv psykologi, forskning på nytelse og smerte, og etisk/politisk tenkning og handling mer generelt. Det er en liten bit i en stor helhet som forsøker å finne og bidra til å gjøre liv for mennesker enda bedre.

Litteraturliste

Annas, J. (2011). *Intelligent Virtue*. Oxford University Press.

<https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780199228782.001.0001>

Arendt, H. (1998). *The human condition* (2nd ed). University of Chicago Press.

Aristoteles. (2013). *Den nikomakiske etikk* (S. Anfinn & R. Øyvind, Trans.). Vidarforlaget.

Aydede, M. (2018a). A Contemporary Account of Sensory Pleasure. In L. Shapiro (Ed.),

Pleasure: A History (pp. 239–266). Oxford University Press.

Aydede, M. (2018b). Pain and Pleasure. In A. Scarantino (Ed.), *Routledge Handbook of*

Emotion Theory. Routledge.

Aydede, M. (2019). “Pain”, *The Stanford Encyclopedia of Philosophy* (2019), Edward N.

Zalta (ed.), <https://plato.stanford.edu/archives/spr2019/entries/pain/>

Baber, H. E. (2008). The Experience Machine Deconstructed: *Philosophy in the*

Contemporary World, 15(1), 133–138. <https://doi.org/10.5840/pcw200815112>

Barrett, L. F., & Russell, J. A. (Eds.). (2015). *The psychological construction of emotion*. The

Guilford Press.

Barrett, L. F. (2017). *How emotions are made: The secret life of the brain*. Houghton Mifflin

Harcourt.

Beauchamp, Tom L. and Childress, James F. (2013). *Principles of biomedical ethics*. Oxford

University Press.

Berridge, K. C., & Kringelbach, M. L. (2015). Pleasure Systems in the Brain. *Neuron*, 86(3),

646–664. <https://doi.org/10.1016/j.neuron.2015.02.018>

Berridge, K. C., & Robinson, T. E. (2016). Liking, wanting, and the incentive-sensitization

theory of addiction. *American Psychologist*, 71(8), 670–679.

<https://doi.org/10.1037/amp0000059>

- Berridge, K.C., & Kringelbach, M. L. (2017). The Affective Core of Emotion: Linking Pleasure, Subjective Well-Being, and Optimal Metastability in the Brain. *Emot Rev.* <https://doi.org/10.1177/1754073916684558>
- Bloom, P. (2010). *How pleasure works: The new science of why we like what we like* (1st ed). W. W. Norton.
- Bramble, B. (2013). The distinctive feeling theory of pleasure. *Philosophical Studies*, 162(2), 201–217.
- Bramble, B. (2016a). A New Defense of Hedonism about Well-Being. *Ergo, an Open Access Journal of Philosophy*, 3(20201214). <https://doi.org/10.3998/ergo.12405314.0003.004>
- Bramble, B. (2016b). The Experience Machine: Experience Machine. *Philosophy Compass*, 11(3), 136–145. <https://doi.org/10.1111/phc3.12303>
- Bramble, B. (2020). Unknown pleasures. *Philosophical Studies*, 177(5), 1333–1344.
- Brax, D. (2009). *Hedonism as the Explanation of Value* (Doktoravhandling). Lund University.
- Csikszentmihalyi, M. (1990). *Flow: The Psychology of Optimal Experience*. Harper & Row.
- Crisp, R. (2006a). *Reasons and the Good*. Oxford University Press.
<https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780199290338.001.0001>
- Crisp, R. (2006b). Hedonism Reconsidered. *Philosophy and Phenomenological Research*, 73(3), 619–645. <https://doi.org/10.1111/j.1933-1592.2006.tb00551.x>
- Crisp, R., & Kringelbach, M. (2018). Higher and Lower Pleasures Revisited: Evidence from Neuroscience. *Neuroethics*, 11(2), 211–215.
<https://doi.org/10.1007/s12152-017-9339-2>
- David, B. (2009). *Hedonism as the Explanation of Value*. Lund University.
- De Brigard, F. (2010). If you like it, does it matter if it's real? *Philosophical Psychology*, 23(1), 43–57. <https://doi.org/10.1080/09515080903532290>

- Dennett, D. C. (1978). Why You Can't Make a Computer That Feels Pain. *Synthese*, 38(3), 415–456. JSTOR.
- Dennett, D. C. (1988). Quining qualia. In *Consciousness in contemporary science*. (pp. 42–77). Clarendon Press/Oxford University Press.
- Feldman, F. (2004). *Pleasure and the Good Life*. Oxford University Press.
<https://doi.org/10.1093/019926516X.001.0001>
- Fors, E. A. (2017). *Smertepsykologi* (T. C. Stiles, Ed.).
- Garson, J. (2016). Two types of psychological hedonism. *Studies in History and Philosophy of Biological and Biomedical Sciences*, 56, 7–14.
- Gosling, J. C. B., & Taylor, C. C. W. (1982). *The Greeks On Pleasure*. Oxford University Press. <https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780198246664.001.0001>
- Grelland, H. H. (2020). *Om følelsene*. Fagbokforlaget.
- Griffin, J. (2002). *Well-being: Its meaning, measurement, and moral importance* (reprint). Clarendon Pr.
- Haslett, D. W. (1996). *Capitalism with morality*. Clarendon Press.
- Hawkins, J. (2016). *The Experience Machine and the Experience Requirement* (G. Fletcher, Ed.). Routledge.
- Haybron, D. (2020). “Happiness”, *The Stanford Encyclopedia of Philosophy* (2020), Edward N. Zalta (ed.), <https://plato.stanford.edu/archives/sum2020/entries/happiness/>
- Heathwood, C. (2007). The Reduction of Sensory Pleasure to Desire. *Philosophical Studies: An International Journal for Philosophy in the Analytic Tradition*, 133(1), 23–44. JSTOR.
- Heathwood, C., 2019, “Which Desires are Relevant to Well-being?”, *Nous*, 53: 664-88.
- Helm, B. W. (2002). Felt Evaluations: A Theory of Pleasure and Pain. *American Philosophical Quarterly*, 39(1), 13–30. <http://www.jstor.org/stable/20010055>

- Hindriks, F., & Douven, I. (2018). Nozick's experience machine: An empirical study. *Philosophical Psychology*, 31(2), 278–298.
<https://doi.org/10.1080/09515089.2017.1406600>
- Humphreys, D. J., Walsh, A., & McLean, L. (2018). *Virtue and Video Games* (Doktoravhandling): *False Pleasure in the Digital Age*.
<https://hdl.handle.net/1959.11/27609>
- Hursthouse, R. (2001). *On Virtue Ethics*. Oxford University Press.
<https://doi.org/10.1093/0199247994.001.0001>
- Kagan, S. (1998). Rethinking Intrinsic Value. *The Journal of Ethics*, 2(4), 277–297. JSTOR.
- Kahneman, D., Diener, E., Schwarz, N., & Foundation, R. S. (1999). *Well-Being: Foundations of Hedonic Psychology*. Russell Sage Foundation.
- Katz, L. D. (1986). *Hedonism as Metaphysics of Mind and Value* (Doktoravhandling) (pp. 1–200). Princeton University.
- Katz, Leonard D. (2008): *Hedonic Reasons as Ultimately Justifying and the Relevance of Neuroscience*, in Sinnott-Armstrong (ed.)
- Katz, L. D. (2016). "Pleasure", *The Stanford Encyclopedia of Philosophy* (2016), Edward N. Zalta (ed.), <https://plato.stanford.edu/archives/win2016/entries/pleasure/>
- Klocksiam, J. A. (n.d.). On the Measurability of Pleasure and Pain. *Open Access Dissertations*, 37. <https://doi.org/10.7275/BY6P-0P04>
- Knuuttila, S., & Sihvola, J. (2014). *Sourcebook for the history of the philosophy of mind: Philosophical psychology from Plato to Kant*. Springer.
- Kolber, A. J. (1994). Mental Statism and the Experience Machine. *Bard Journal of Social Sciences*, 3, 10–17.
- Korsgaard, C. M. (1983). Two Distinctions in Goodness. *The Philosophical Review*, 92(2), 169. <https://doi.org/10.2307/2184924>

- Korsgaard, C. M. (1986). Skepticism about Practical Reason. *The Journal of Philosophy*, 83(1), 5–25. <https://doi.org/10.2307/2026464>
- Kringelbach, M. L., & Berridge, K. C. (2017). The Affective Core of Emotion: Linking Pleasure, Subjective Well-Being, and Optimal Metastability in the Brain. *Emotion Review*, 9(3), 191–199. <https://doi.org/10.1177/1754073916684558>
- Labukt, I. R. (2011). *Hedonistic Egoism—A Theory of Normative Reasons for Action* (Doktoravhandling). University of Bergen.
- Labukt, I. (2012). Hedonic Tone and the Heterogeneity of Pleasure. *Utilitas*, 24(2), 172–199.
- LeDoux, J. E., & Sorrentino, C. (2019). *The deep history of ourselves: The four-billion-year story of how we got conscious brains*. Viking.
- Lin, E. (2016). How to Use the Experience Machine. *Utilitas*, 28(3), 314–332. <https://doi.org/10.1017/S0953820815000424>
- Lin, E. The experience requirement on well-being. *Philos Stud* 178, 867–886 (2021). <https://doi.org/10.1007/s11098-020-01463-6>
- Löhr, G. (2019). The experience machine and the expertise defense. *Philosophical Psychology*, 32(2), 257–273. <https://doi.org/10.1080/09515089.2018.1540775>
- Melzack, R., & Wall, P. D. (1996). *The challenge of pain: A modern medical classic* (Updated 2. ed). Penguin Books.
- Moen, O. M. (2012). *BECAUSE IT FEELS GOOD: A Hedonistic Theory of Intrinsic Value* (Doktoravhandling). Faculty of Humanities University of Oslo.
- Moen, O.M. The Unity and Commensurability of Pleasures and Pains. *Philosophia* 41, 527–543 (2013). <https://doi.org/10.1007/s11406-012-9383-4>
- Moen, O.M. (2015). Hedonism Before Bentham. *JBS*. Vol. 17(1):1–18.
- Moen, O.M. (2016). An Argument for Hedonism. *The Journal of Value Inquiry*, 50, 267–281.
- Nelson, J. (2020). *A Defense of Basic Prudential Hedonism* (Doktoravhandling). Duke

University.

- Normann-Eide, T. (2020). *Følelser: Kjennetegn, funksjon og vrangsider* (1. utgave, 1. opplag). Cappelen Damm Akademisk.
- Nozick, R. (1974). *Anarchy, state, and utopia*. Basic Books.
- Nozick, R. (2006a). *The examined life: Philosophical meditations* (1. Simon & Schuster paperback ed). Simon & Schuster Paperbacks.
- Nozick, R. (2006b). *The examined life: Philosophical meditations* (1. Simon & Schuster paperback ed). Simon & Schuster Paperbacks.
- Nyeng, F. (2010). *Nytelse*. Abstrakt.
- Reidy, D. A. (1998). False pleasures and Plato's philebus. *The Journal of Value Inquiry*, 32(3), 343–356. <https://doi.org/10.1023/A:1004349313976>
- Russell JA. Core affect and the psychological construction of emotion. *Psychol Rev.* 2003 Jan;110(1):145-72.
- Scarantino, A., & de Sousa, R. (2021). "Emotion", *The Stanford Encyclopedia of Philosophy* (Summer 2021 Edition), Edward N. Zalta (ed.), <https://plato.stanford.edu/archives/sum2021/entries/emotion/>
- Schroeder, M. (2008). "Value Theory", *The Stanford Encyclopedia of Philosophy* (2021), Edward N. Zalta (ed.), <https://plato.stanford.edu/archives/fall2016/entries/value-theory/>
- Seligman, M. E. P. (2009). *Ekte lykke den nye positive psykologien*. Universitetsforlaget.
- Shaw, W. H. (1999). *Contemporary ethics: Taking account of utilitarianism*. Blackwell.
- Silverstein, M. (2000). In Defense of Happiness: A Response to the Experience Machine. *Social Theory and Practice*, 26(2), 279–300. JSTOR.
- Sommerville, B. A. (2014). *Plato, The Hedonist* (doktoravhandling)? University of Toronto.
- Stewart, R. S. (1990). Aristotle on Pleasure. *Auslegung*, 16(1), 97–108.

- Sumner, L. W. (1999). *Welfare, Happiness, and Ethics*. Oxford University Press.
<https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780198238782.001.0001>
- Tännsjö, T. (2007). NARROW HEDONISM. *Journal of Happiness Studies*, 8(1), 79–98.
<https://doi.org/10.1007/s10902-006-9005-6>
- Weijers, D. M. (2012). *Hedonism and Happiness in Theory and Practice*. Victoria University of Wellington.
- Wierzbicka, A. (1999). *Emotions across Languages and Cultures: Diversity and Universals* (1st ed.). Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/CBO9780511521256>
- Winkielman, P., Berridge, K. C., & Wilbarger, J. L. (2005). Unconscious Affective Reactions to Masked Happy Versus Angry Faces Influence Consumption Behavior and Judgments of Value. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 31(1), 121–135.
<https://doi.org/10.1177/0146167204271309>
- Wolfsdorf, D. (2013). *Pleasure in Ancient Greek Philosophy* (Key Themes in Ancient Philosophy). Cambridge: Cambridge University Press.